Rudolf Steiner
MISTERUL BIBLIC AL GENEZEI
GA 122

CONFERINŢA INTRODUCTIVĂ
München , 16 august1910

Ne aflăm în faţa unui ciclu de conferinţe de o deosebită importanţă şi putem spune că dacă, acum, este posibil să-l întreprindem aceasta se datorează faptului că, timp de mai mulţi ani, am lucrat în domeniul Ştiinţei spirituale. Se poate chiar spune că marile idei pe care le vom discuta cereau o stare de spirit pe care tocmai ne-au transmis-o cele două reprezentaţii din ultimele zile. Ele ne-au adus, într-adevăr, în acea dispoziţie lăuntrică necesară pentru ca tot ce ne apare în domeniul Ştiinţei spirituale să fie străbătut de o adevărată căldură sufletească, venită din inimă. În dese rânduri am accentuat că o gândire abstractă, ca şi ideile pe care le întâlnim în acest domeniu, nu-şi pot desfăşura întreaga lor forţă de acţiune în sufletele noastre decât dacă sunt cufundate în acea căldură interioară care îngăduie sufletului să-şi apropie, prin idei antroposofice[1], domenii ale vieţii nu numai din dorinţa de cunoaştere, ci şi din îndemnurile inimii şi într-o atmosferă pe care am putea-o numi sacră. Eu însumi nu am fost, în decursul ultimilor ani, atât de mult afectat cum sunt acum, în momentul când încep acest ciclu de conferinţe. Căci sunt în măsură să spun că este o încercare temerară aceea de a apropia gândurile omului de astăzi de cuvintele primordiale care, de secole, ne frământă inimile şi spiritul. Ne vom strădui să înălţăm inimile şi spiritul către ceea ce omul consideră a fi mai înălţător, mai grandios, către ceea ce poate să dea omului sentimentul originii sale, în toată măreţia sa.

[1] În textul notelor stenografice luate în timpul conferinţelor se găseste cuvântul „teosofie". În prefaţa lucrării lui Rudolf Steiner, Wendepunkte des Geisteslebens, Marie Steiner scrie: „Rudolf Steiner a căutat mai întâi să reducă la o utilizare onorabilă venerabilul cuvânt „teosofie", care, prin diletantismul celor nechemaţi, fusese puternic compromis. Dar

o necesară distanţare de cei care la cumpăna secolului XX uzurpaseră acest termen l-a determinat ca mai târziu să aleagă, pentru cuvântul său creştin-occidental, termenul de „Antroposofie" — un concept cu o încărcătură spirituală care ne va duce, prin cunoaşterea omului, la cunoaşterea spirituală a lumii. Concomitent el va utiliza şi termenul de „Ştiinţă spirituală".

Când am început ciclul pe care l-am prezentat tot aici anul trecut[2], am vorbit de însemnătatea simbolică pe care o au, pentru viaţa mişcării noastre antroposofice, reprezentaţiile ce au avut loc aici, la München. Am arătat cât de mult a contribuit la maturizarea forţelor necesare pentru munca noastră acea „răbdare în aşteptare". Reprezentaţia cu *Copiii lui Lucifer*, care a avut loc anul trecut, a fost aşteptată şi pregătită timp de şapte ani. Şapte ani de muncă pe tărâmul Antroposofiei au fost necesari până când reprezentaţia a putut avea loc.

[2] Se face referire la ciclul de conferinţe ***Orientul în lumina Occidentului***, care cuprinde nouă conferinţe ţinute la München, între 23–31 august 1909 (GA 113). Conferinţele au fost precedate, la 22 august, de reprezentarea pe scenă a dramei Copiii lui Lucifer, scrisă de Edouard Schuré (1841–1912) şi tradusă în germană de Marie Steiner.

Îmi amintesc că anul trecut, cu ocazia întemeierii „secţiei germane", la Berlin, în conferinţa pe care am ţinut-o am vorbit despre această dramă şi consideram punerea ei în scenă ca pe un ideal. Acesta s-a realizat după şapte ani de muncă şi putem spune acum că reprezentaţia a marcat o piatră de hotar în viaţa mişcării noastre. Am putut să dăm o expresie artistică sentimentelor şi gândirii antroposofice şi simţim, într-un asemenea moment, cât de mult se întrepătrund acestea cu tot ceea ce cuprinde viaţa antroposofică. Autorul *Copiilor lui Lucifer,* pe care anul trecut am avut onoarea să-l vedem asistând la reprezentaţia piesei şi la ciclul de conferinţe ce i-a urmat, şi pe care ne bucurăm să-l vedem şi anul acesta printre noi, a dat vieţii spirituale a epocii noastre o lucrare epocală, *Marii iniţiaţi*. Influenţa acestei cărţi asupra sufletelor şi a sentimentelor oamenilor nu va putea fi cunoscută în întregime decât în viitor.

Veţi fi cu siguranţă miraţi dacă veţi compara judecata pe care o facem astăzi asupra unor facultăţi şi activităţi

spirituale din trecut cu ceea ce gândeau ei înşişi, cei care trăiau atunci. În general, confundăm atât de uşor ideile pe care ni le facem despre Goethe, Shakespeare sau Dante cu ceea ce contemporanii lor au putut discerne din forţele spirituale care se exprimă în gândirea umană în evoluţie prin aceste personalităţi. Trebuie să devenim conştienţi, cu ajutorul Antroposofiei, că omul unei epoci este cel mai puţin indicat să-şi dea seama de acţiunea şi de efectul pe care operele spirituale ale contemporanilor săi le exercită asupra sufletelor. Dacă ne gândim cât de diferit va judeca viitorul faţă de cum judecăm noi astăzi, putem admite că apariţia cărţii *Marii iniţiaţi* poate fi considerată într-o zi ca o contribuţie de o imensă importanţă la dezvoltarea spirituală a epocii noastre. Dacă în mediile cele mai diferite ale civilizaţiei actuale multe suflete simt deja ecoul ideilor noastre, se datorează tocmai faptului că această lucrare a găsit drumul spre inimile oamenilor. Iar aceste ecouri au o reală importanţă pentru contemporanii noştri; nenumăraţi sunt aceia cărora le aduc încredere în viaţă, consolare şi speranţă în clipe grele. Bucuria pe care o putem simţi în faţa unui asemenea fruct al vieţii spirituale ne îngăduie el singur să afirmăm că suntem însufleţiţi de suflul vieţii antroposofice. Şi din acea profunzime sufletească din care a izvorât *Marii iniţiaţi* s-au născut şi personajele din *Copiii lui Lucifer*, care ne evocă pe scenă o mare epocă istorică, aceea în care ceea ce a devenit trecut se îmbină cu lumea nouă care va înflori. Două elemente îşi dezvăluie esenţa în acestă dramă, fapt pe care antroposofii trebuie să-l sesezeze: viaţa umană, activitatea şi acţiunea umană pe plan fizic; asupra acestei acţiuni coboară raza a ceea ce numim iluminarea lumilor superioare. Punând în scenă o dramă care descrie nu numai felul cum aspiraţia şi forţele umane pătrund în inimă şi în minte, dar şi felul cum se amestecă aici inspiraţii care provin din locuri sacre, din temple, cum puterile nevăzute însufleţesc şi îmbrăţişează inima omului, cum se întrepătrunde lumea sensibilă cu lumea suprasensibilă, punând deci în scenă acestă dramă, am

pus şi un jalon pentru mişcarea noastră spirituală, antroposofică.
Ceea ce este esenţial într-o întreprindere de acest gen, este ceea ce se petrece în sufletul celor care acceptă să se angajeze în acestă întreprindere. Marea eroare a zilelor noastre este să credem a fi de ajuns ca o operă să existe pentru a exercita o influenţă. Dar important, în acest sens, nu este faptul că există opere puternice, cum sunt acelea ale lui Rafael şi ale lui Michelangelo, ci că ele au găsit în lume fiinţe care au lăsat ca farmecul acestor opere să prindă viaţă în sufletele şi inimile lor. Rafael şi Michelangelo nu au pictat pentru ei, ci în armonie şi la unison cu cei în care trăia acelaşi spirit, cei care erau capabili să primească ceea ce ei încredinţaseră pânzei. Spiritul epocii noastre este haotic, nu are unitate în felul de a simţi. Inimile rămân insensibile în faţa marilor capodopere. Caracterul deosebit al mişcării noastre antoposofice este de a reuni un nucleu de fiinţe umane în care să vieţuiască sentimente, gânduri şi entuziasme cu o forţă unificatoare. Pe scenă se desfăşoară o reprezentaţie, în inimi se desfăşoară o dramă care devine una din forţele epocii noastre, un germen pentru viitor. În aceasta trebuie să resimţim nu numai o satisfacţie, ceea ce ar fi de mică valoare, ci mai înainte de orice responsabilitatea care ne revine şi care ne şopteşte: „Fie ca datorită exemplului vostru spiritul epocii să poată impregna conştienţa că omul aici, pe pământ, este elementul de unire între forţele fizice şi ceea ce vine, numai prin el, din lumi suprasensibile, pentru a se revărsa în lumea sensibilă".
Noi nu formăm o familie spirituală decât în măsura în care tindem către principiul primordial al Tatălui, principiul originii comune care există în inimile noastre şi pe care încerc să-l caracterizez acum. Tocmai prin acest sentiment care ne umple sufletele, că aparţinem unei familii spirituale, se produce în noi bucuria profundă că avem printre noi pe autorul *Copiilor lui Lucifer*. Şi ne dăm perfect de bine seama că forţele vii ale Antroposofiei se exprimă în manifestările care ne-au reunit în ultimele zile.

Cei care iau parte la manifestări de genul acesta nu se gândesc întotdeauna la timpul care a fost necesar pentru a aduce pe scenă un spectacol care a durat câteva ore. Felul în care prietenii noştri au colaborat la acestă operă putem spune că este un model pentru munca antroposofică şi poate chiar pentru orice lucru săvârşit în comun de oameni. Meritul este cu atât mai mare cu cât Antroposofia respinge orice procedeu care ar recurge la dispoziţii mai mult sau mai puţin obligatorii, în cursul unei acţiuni comune. Munca nu poate progresa decât dacă fiecare îşi pune în ea tot sufletul, cu totul altfel decât ar putea fi în alte părţi, într-un câmp de activitate artistică. Şi această dăruire a fiinţei, în toată plenitudinea ei, nu s-a manifestat numai în timpul celor câteva săptămâni pe care le-am avut la dispoziţie pentru a pregăti reprezentaţia; această dăruire totală a Eului, această acţiune în comun liberă şi cordială durează de ani de zile. Ne-am reunit aici veniţi din cele mai diferite locuri; antroposofii nu trebuie să fie legaţi doar prin câteva cuvinte schimbate la repezeală; ei trebuie să afle unii de la alţii ceea ce într-o activitate este sacru fiecăruia dintre ei. Sunt deci în măsură să subliniez aici că datorăm unei activităţi de mai mulţi ani posibilitatea de a reuni, la momentul potrivit, tot ce era necesar pentru a desăvârşi opera pe care am prezentat-o în aceste ultime zile. Şi chiar dacă împrejurarea nu m-ar obliga, inima mă împinge să subliniez munca profund devotată a unor prieteni datorită cărora am putut face în comun această experienţă. Căci vă rog să mă credeţi: lucrul nu a fost posibil decât datorită devotamentului lor.

Vă mărturisesc că vreau să încep acest ciclu de conferinţe printr-o confesiune care îmi stă pe inimă. De aceea, înainte de toate, doresc să amintesc munca devotată, de ani de zile, a două doamne care activeazâ în domeniul nostru antroposofic, cu o deplină conştienţă şi într-o profundă armonie interioară. De mulţi ani, domnişoara Stinde şi contesa Kalckreuth şi-au dedicat aici, în acest loc, întreaga lor capacitate de muncă antroposofică. Şi numai datorită acestei munci devotate, constiente, în armonie interioară cu impulsurile

antroposofice, a fost cu putinţă ceea ce, spre bucuria noastră, vă putem oferi acum. De aceea veţi găsi, desigur, că este cu atât mai necesar ca eu, cu această ocazie, să rostesc din străfundul inimii aceste cuvinte pentru cele două colaboratoare, aici în München. Apoi trebuie să evoc şi munca devotată a acelora care, în mod nemijlocit, şi-au dedicat toate forţele lor în săptămânile care s-au consacrat în întregime muncii noastre[3].

[3] Sophie Stinde (1853—1915) a fost, împreună cu prietena sa Pauline von, Kalckreuth (1853–1929), conducătoarea secţiei din München, iar între 1907–1913 principala organizatoare a spectacolelor antroposofice care aveau loc la München, între care şi reprezentarea dramei-mister la care se referă Rudolf Steiner în această conferinţă (***Poarta Iniţierii***).

Ieri am încercat să reprezentăm, sub forma unui spectacol care duce spre lumile superioare, experienţele care au loc pe drumul dezvoltării superioare, acelea pe care le îndeplineşte cel ce vrea să cunoască sufletul omenesc*. Am vrut să evidenţiem modul cum omul care caută cunoasterea spirituală depăşeşte planul fizic şi cum, pe acest plan, tot ceea ce pentru un altul ar fi ceva banal ia pentru el un sens profund. Adeptul cercetării spirituale se dezvoltă având ca punct de plecare evenimentele care au loc pe plan fizic. Am vrut apoi, de asemenea, să marcăm cum sufletul acestuia trebuie să retrăiască destinele celor care sunt în preajma lui, cu durerile şi bucuriile lor, cu eforturile şi iluziile lor; sufletul ar putea fi zguduit şi rănit, dar numai prin această suferinţă pătrunde în el forţa înţelepciunii. Să nu uităm că atunci când ne credem detaşaţi de lumea sensibilă pătrund în noi cele mai mari iluzii. A pronunţa fraze ca acestea: „Lumea este maya, este iluzie", sau „Prin cunoaştere pătrundem direct la adevăr" înseamnă a spune prea mult şi, totodată, prea puţin. Fiecare are propriul său mod de interpretare a acestor fraze. De aceea trebuie să ajungem la situaţia ca seva sufletului să circule prin aceste idei generale, transformându-le în fiinţe din carne şi oase. Trebuia să arăt nu cum un om oarecare înaintează spre iniţiere, ci cum un om ca Johannes Thomasius**, cu toate caracteristicile sale, se apropie de pragul cunoaşterii . Ar fi greşit să credem că

ceea ce se petrece în camera unde Maria, prin meditaţie, se desprinde de corpul său terestru pentru a pătrunde în Devachan ar fi la fel şi pentru alţii. Acest eveniment este absolut real, este o realitate spirituală; dar această realitate este potrivită în mod deosebit pentru un caracter ca acela al lui Johannes Thomasius, pentru a-i da impulsul de a se înălţa în lumile spirituale.

* Se face referire la prima dramă rosacruciană scrisă de Rudolf Steiner, din ciclul celor patru drame-mister (*Vier Mysteriendramen*, GA 14).

Die Pforte der Einweihung (***Poarta Iniţierii***),1910
Die Prüfung der Seele (***Încercarea sufletului***), 1911
*Der Hüter der Schwelle (**Păzitorul Pragului**),* 1912
*Der Seelen Erwachen (**Trezirea sufletelor**),*1913.

Toate aceste drame-mister, de natură rosacruciană, au fost reprezentate între 1910–1913 la München, sub conducerea directă a lui Rudolf Steiner. După moartea sa, aceste drame se reprezintă periodic la Goetheanum (Dornach, Elveţia), sediul central al Societăţii antroposofice. (N.Tr.)

** Johannes Thomasius este personajul central din Poarta Iniţierii. (N.Tr.)

Aş vrea să scot în evidenţă momentul când se arată cum sufletul, care a găsit deja forţa de a risipi iluziile curente, devine pradă unor iluzii şi mai mari. Să presupunem că Johannes Thomasius nu ar fi fost în stare să-şi dea seama – deşi nu o face în deplină conştienţă, ci doar printr-un sentiment lăuntric – că fiinţa care rămâne în camera de meditaţie şi aruncă blestem asupra hierofantului nu mai cuprinde individualitatea pe care trebuie să o urmeze. Să presupunem că hierofantul, sau Johannes Thomasius, ar putea avea o clipă de îndoială. Atunci ar deveni imposibil, pentru perioade de timp incalculabile, „ca acesta să mai poată, într-un fel sau altul, să se mai afle pe calea cunoaşterii. Drumul s-ar opri aici nu numai pentru Johannes, ci şi pentru hierofantul care nu a fost capabil să trezească în Johannes forţa de a trece acest obstacol. Hierofantul ar trebui să se autodemită din funcţia sa şi imense intervale de timp l-ar întârzia pe Johannes Thomasius în ascensiunea sa. Dacă veţi evoca scenele care preced acest moment şi sentimentele care au acţionat în sufletul lui Johanes Thomasius, natura specială a suferinţelor şi experienţelor sale, veţi fi poate

în măsură să spuneţi că forţa de înţelepciune a crescut în el, fără ca el însuşi să o ştie, încât el a putut suporta această mare zguduire. Toate aceste experienţe, care se desfăşoară fără ca privirea lăuntrică să le perceapă în mod vizibil, au fost trecute mai înainte ca lumea spirituală să se fi dezvăluit în mod obiectiv sufletului, mai întâi sub formă de imagini. Este tocmai ceea ce se întâmplă în scenele următoare. Durerea a zguduit mai întâi întreaga fiinţă, dar totodată ea dă naştere unui impuls destul de puternic pentru a rezista celei mai mari iluzii. În suflet se creează o tensiune care, ca să spunem aşa, inversează orientarea viziunii noastre şi face ca ceea ce priveam la început ca pe ceva subiectiv să capete forţa obiectivităţii.
Scenele care urmează încearcă să descrie într-un mod atât spiritual, cât şi realist ceea ce simte cel care, puţin câte puţin, se ridică în lumile superioare, proiecţia a ceea ce el a perceput mai întâi în el însuşi sub formă de sentimente, dar care în sine este adevărat, este real, fără ca cel care resimte aceasta să poată şti în întregime în ce măsură este adevărat: El îşi dă apoi seama că timpul în care se scurge viaţa noastră sensibilă este limitat din toate părţile în cauzele şi efectele sale. Nu se mai vede acum doar această mică parte a realităţii pe care o reprezintă lumea sensibilă; începem să ne dăm seama că ceea ce ne apare în lumea sensibilă nu este decât expresia unei realităţi spirituale. Acesta este şi motivul pentru care, în privirea spirituală a lui Johannes Thomasius, apare cel pe care el l-a întâlnit pe plan fizic, Capesius, dar nu aşa cum este el acum fizic, ci aşa cum era cu mai mulţi ani înainte, în tinereţe. Şi mai vede, de asemenea, şi pe Strader, dar nu sub aspectul lui actual, ci profetic, aşa cum va arăta dacă îşi va continua calea pe care trebuie să o urmeze. Clipa prezentă nu poate fi înţeleasă decât dacă putem să cernem în ea prelungirile spre trecut şi spre viitor. Atunci ne apare ceea ce ţine suspendate, ca de nişte legături spirituale, evenimentele prezentului, ne apare chiar lumea spirituală de care omul este în permanenţă legat, deşi nu-şi poate da seama de aceasta cu raţiunea şi cu simţurile sale exterioare.

Vă rog să mă credeţi că nu e vorba acum de o imagine sau de un simbol, ci este o descriere cât se poate de reală a lucrurilor când, în scena în care tânărul Capesius îşi expune ideile cu o căldură deplin justificată faţă de lumea sensibilă (dar care răsună puternic în lumea spirituală, căci ea provine pe de-a-ntregul din lumea sensibilă), ceea ce el şi Strader spun dezlănţuie elementele, fulgere şi tunete. Omul nu este o fiinţă izolată. Ceea ce el exprimă prin cuvintele sale, sau prin gândirea sa, sau prin sentimentele sale, fiecare cuvânt, fiecare gând şi fiecare sentiment au o strânsă legătură cu întregul Univers şi formează o prelungire a lui în Univers. Şi fără să-şi dea seama, erorile şi resentimentele sale au influenţe dăunătoare asupra regnului elementar al existenţei. Ceea ce se oferă celui care păşeşte pe drumul cunoaşterii, după aceste prime experienţe în lumea spirituală, este tocmai un sentiment de responsabilitate care-i spune: „Orice faptă omenească nu se desfăşoară doar acolo unde tu pronunţi cuvinte, sau expui gânduri, sau îţi bate inima, pe plan fizic: toate acestea se inserează, se implantează în Univers. Dacă acţiunile tale sunt benefice,la fel sunt şi pentru Univers; dacă sunt erori, ele devin în Univers o forţă distructivă."

Experienţa pe care o acumulăm pe drumul cunoaşterii exercită, la rândul său, o acţiune directă asupra sufletului nostru; dacă este o acţiune corectă, ea ne face să atingem regiuni şi mai înalte ale vieţii spirituale, acele regiuni pe care am încercat şi le zugrăvesc în scena Devachanului, când sufletul Mariei, însoţit de surorile sale, îl precede pe Johannes Thomasius. Aceste trei surori nu trebuie considerate ca niste idei, abstracte, ci ca realităţi spirituale: Filia, Astrid şi Luna sunt trei forţe care reprezintă ceea ce numim pe plan fizic sufletul senzaţiei, sufletul raţiunii şi sufletul conştienţei. Să nu vă închipuiţi că este o simplă operă artistică faptul că renumite noţiuni abstracte sunt simbolizate prin personaje. Nu acesta a fost intenţia noastră; cele trei figuri sunt personaje reale, forţe active. În Devachan nu există tabele pe care să stea scris: sufletul senzatiei, sufletul raţiunii, sufletul conştienţei, ci entităţi tot atât de

reale pentru lumea spirituală cât poate fi omul, în carne şi oase, pentru lumea fizică. Este bine să ştim că am goli lucrurile de orice bogăţie a lor, dacă am încerca să le învăluim de abstracţii simbolice. În lumea în care a pătruns Johannes până acum, el nu a făcut decât următoarea experienţă: lumea spirituală i s-a dezvăluit în viziunea sa lăuntrică sub formă de tablouri. El însuşi nu ar putea să spună încă dacă această lume nu este decât creaţia gândirii sale subiective sau o realitate în sine. Care este partea de iluzie şi partea de realitate, acesta nu o poate stabili el însuşi; el nu o poate face decât în regiunile superioare, unde întâlneşte sufletul Mariei.

Încercaţi şi închipuiţi-vă că într-o noapte, în timp ce dormiţi, aţi fi transpuşi deodată într-o altă lume, în care nu găsiţi absolut nimic care să vă fie cunoscut, care să reprezinte un punct de reper. Nu aţi mai fi absolut deloc aceeaşi fiinţă. Ar trebui să puteţi duce ceva din lumea pe care o cunoaşteţi în acestă lume nouă, pentru a regăsi siguranţa că sunteţi într-o lume reală. Această garanţie nu există pentru lumea spirituală decât atunci când s-o găsi un punct de sprijin solid care să vă dea, siguranţa adevărului. Reprezentarea dramatică a acestui fapt este că, pe plan fizic, Johannes Thomasius nu a fost unit cu Maria doar prin efluviile pasiunii sale, ci şi prin întreaga profunzime a inimii, astfel că această legătură i-a înlesnit experienţa lumii spiritule chiar în lumea fizică. Acest fapt poate constitui, în lumea spirituală, acel punct de sprijin care îi va garanta că totul este adevărat. Siguraţa autenticităţii întregii lumi spirituale vine din faptul că Jonannes Thomasius găseşte un punct deja câştigat în lumea fizică altfel decât pe acele căi înşelătoare ale simţurilor sau ale raţiunii. Acesta este şi motivul pentru care cele două lumi se îmbină în ochii săi şi pentru care el atinge maturitatea necesară spre a-şi prelungi memoria până departe în vieţile sale anterioare şi pentru a trece, cu sufletul său, limitele lumii sensibile.

În acest punct urmează prin urmare să apară ceva ce conţine un anumit mister al lumii spirituale. Teodora, care, pe plan fizic, poate vedea în viitor şi care poate discerne evenimentul principal spre care ne îndreptăm şi

care este manifestarea lui Christos în lumea eterică, are puterea, pe plan spiritual, să trezească sufletele spre înţelegerea trecutului. Dacă descrierea ar vrea să fie realistă, ea ar trebui, neapărat, să prezinte lucrurile în lumea spirituală aşa cum se desfăşoară ele acolo, în realitate. Trecutul are importanţă pentru sufletele care trăiesc în Devachan prin faptul că acolo se dezvoltă forţele opuse celor care, pe plan fizic, se manifestă prin darul profeţiei. Clarvederea Teodorei este un fapt real care, pe plan fizic, se îndreaptă spre viitor, iar pe plan spiritual trezeşte memoria şi conştienţa morală a trecutului, când el fusese deja unit cu individualitatea Mariei. În felul acesta, el se pregăteşte pentru sarcinile care, în cursul ulterior al vieţii, îl vor purta către o cunoaştere conştientă a lumii spirituale. Vedeţi deci, pe de o parte, cât de mult se transformă sufletul când este străbătut de experienţele lumii spirituale şi cum, pe de altă prte, orice lucru capătă o lumină nouă şi cum ceea ce a putut provoca o suferinţă – dacă resimţim aceasta ca pe un alt Eu în Eul nostru personal – ne aduce odihnă şi uşurare. Comuniunea noastră cu lumea ne dă grandoare şi forţă şi omul se extinde, ca să spunem aşa, până spre noi regiuni ale Universului. Dar mai desprindem şi faptul că omul în nici un caz nu are voie să devină orgolios şi trufaş, că oricând suntem pe punctul de a ne înşela şi că un Johannes Thomasius, care posedă deja o atare cunoaştere a lumilor spirituale, poate să vadă totuşi un diavol încarnat în momentul când Benedictus, binefăcătorul său, se apropie de el.
Iată deci că, pe plan spiritual, există infinite posibilităţi de eroare. Aceasta nu trebuie să ne înfricoşeze, ci, dimpotrivă, să ne încurajeze ca pe de o parte să păstrăm o anumită prudenţă faţă de lumea spirituală, iar pe de altă parte să ne prevină pentru ca, în mod temerar, să luăm în considerare posibilitatea unei erori şi să nu ne speriem dacă se manifestă ceva ce ar părea o imagine falsă, venind din lumea spirituală. Omul trebuie să treacă prin toate aceste etape, dacă vrea cu adevărat să se apropie de ceea ce am putea numi Templul cunoaşterii, dacă vrea să se înalţe până la adevărata cunoaştere a

celor patru mari puteri ale lumii care conduc într-o anumită măsură destinele Universului. Aceste puteri sunt reprezentate pe scenă prin cei patru hierofanţi din templu.

Dacă reuşim să ne dăm seama că sufletul trebuie să treacă prin aceste încercări înainte de a fi în stare să contemple modul cum lumea sensibilă decurge din lumea spirituală şi că originile Universului nu pot fi descrise cu uşurinţă şi nici prin cuvinte comune, de toate zilele, ci trebuie să fi dobândit semnificaţia valorii lăuntrice a cuvintelor, abia atunci vom putea înţelege şi simţi substanţa acelor cuvinte primordiale prin care Biblia începe descrierea Creaţiei. Simţim că trebuie să ne desprindem de sensul obişnuit pe care îl atribuim unor cuvinte cum ar fi „cerul şi pământul", „a creat", „lumina şi întunericul" şi tuturor celorlalte cuvinte din povestirea biblică. Este bine să ne dezobişnuim de impresia pe care aceste cuvinte ne-o face în viaţa obişnuită şi să ne convingem că, într-o anumită măsură, în timpul acestui ciclu de conferinţe, vor pătrunde în sufletul nostru sentimente cu nuanţe noi, valori noi pentru aceste cuvinte, ca să nu înţelegem doar conţinutul lor intelectual, ci să le ascultăm aşa cum au fost rostite şi cum trebuie să fie înţelese; în felul acesta ceea ce iese din străfunduri obscure pentru noi va pătrunde acum în sufletele noastre dispuse să înţeleagă.

Aş încerca acum să vă spun în cuvinte ceea ce ieri am prezentat pe scenă. În primul rând, vreau să arăt că această punere în scenă s-a făcut în împrejurări relativ grele şi nu a fost cu putinţă decât prin munca plină de abnegaţie a multor dintre prietenii noştri antroposofi. Şi daţi-mi voie să adaug că nu putem mulţumi îndestul tuturor celor care au lucrat împreună cu noi pentru ca această încercare, căci numai o încercare trebuia să fie, să îndrăznim să o facem.

Prin această operă, care reprezintă un punct de referinţă în viaţa mişcării noastre antroposofice, am dori să arătăm că ideile şi viaţa antroposofică trebuie să pătrundă în civilizaţie. Şi dacă în prezent omenirea nu este încă dispusă să le primească, am putut, cel puţin, să arătăm

cum pot prinde viaţă într-un spectacol artistic gândurile care ne însufleţesc. Aceste sentimente pot trezi în noi ideea că oricum oamenii de azi merg spre un viitor în care vor simţi cum, prin fibrele sufletului, coboară viaţa lumilor spirituale spre planul fizic, că această umanitate se îndreaptă spre o epocă în care omul va simţi că el face legătura între lumea spirituală şi lumea fizică. Numai pentru ca acest presentiment să prindă viaţă, am organizat reprezentaţiile noastre teatrale.

Dacă acest sentiment al viitorului prinde cu adevărat viaţă în noi, vom găsi şi posibilitatea să traducem în adevărata lor lumină şi strălucire originară cuvintele care azi nu mai ajung la urechile noastre decât ca un slab ecou, încât nu mai putem înţelege adevăratul lor mesaj. Şi nimeni nu va înţelege imensa semnificaţie pe care o cuprind cuvintele de la începutul Bibliei, dacă va păstra amprenta de care ele sunt astăzi marcate. Va trebui ca noi înşine să atingem înălţimile spre care l-am făcut să urce pe Johannes Thomasius, acele înălţimi unde zvâcneşte viaţa spiritului, dacă dorim să înţelegem viaţa terestră. Într-un anttmit sens, în înaltele sfere spirituale trebuie să vorbim un alt limbaj. Dar noi, oamenii, aici pe Pământ, va trebui să dăm cuvintelor pe care le avem la dispoziţie o valoare nouă, nuanţe noi, să resimţim prin ele altceva, pentru ca ele să ne aducă substanţa de care vorbesc primele fraze din Biblie şi să putem înţelege care este originea spirituală a lumii noastre fizice.

CONFERINŢA I

La început • Misterul cuvintelor primordiale

München , 17 august1910

Dacă cineva caută, cu ajutorul Antroposofiei, să înţeleagă bazele pe care se reazemă evoluţia lumii şi pătrunde astfel sensul adânc al cuvintelor cu care începe Geneza, i se va deschide în faţă o lume spirituală cu totul nouă. Nici un alt document privind evoluţia omenirii nu a fost susceptibil de a se îndepărta de sensul adevărat decât acela al Genezei, decât acela prin care se descrie opera de creaţie a celor şase sau şapte zile.

Când omul modern evocă în mintea şi sufletul său, într-una din limbile care se vorbesc astăzi, cuvinte ca acestea: „La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul", sensul lor nu-i dă decât un slab reflex, abia o umbră a sentimentului viu pe care aceste cuvinte îl trezeau în sufletul vechilor evrei. Căci este de mai mică importanţă să înlocuim vechile cuvinte ale acestui document prin cuvinte moderne curente, decât să încercăm să resimţim, cu ajutorul Ştiinţei spirituale, ceva din atmosfera care învăluia sufletul unui iniţiat evreu când în el prindeau viaţă aceste cuvinte:

*„Bereşit bara Elohim et ha-şamayim v'et ha-areţ"**

* בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃

Acestea sunt cuvintele cu care începe Geneza şi respectiv Biblia, şi care se traduc in limbile moderne prin: „La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul". De notat că în ebraică „Elohim" este un plural. (N.Tr.)

O lume întreagă i se deschidea în momentul când aceste cuvinte răsunau în sufletul său. Ce lume? – O putem compara cu ceea ce se petrece în sufletul unui om când aude descriindu-i-se imaginile pe care le percepe un clarvăzător când pătrunde cu privirea în lumea spirituală. Ce ne descrie Ştiinţa spirituală? Noi ştim că învăţământul Ştiinţei spirituale este rezultatul clarviziunii, al percepţiilor vii la care ajunge acela care îşi eliberează gândirea de datele experienţelor sensibile şi de activitatea cerebrală legată de organul fizic; el percepe atunci lumea spirituală cu ajutorul organelor spirituale. Şi ceea ce el vede în această lume, dacă vrea să exprime în limbajul obişnuit, nu poate să o facă decât prin imagini, iar aceste imagini, dacă puterea sa de evocare este suficient de mare, au posibilitatea să evidenţieze reprezentările pe care el însuşi le-a contemplat. Se petrece atunci ceva ce nu trebuie confundat cu o descriere oarecare a unor evenimente care au loc în lumea fizică. Iar ceea ce se petrece atunci, trebuie să fim mereu conştienţi că este în legătură cu o lume care, deşi stă la baza fenomenelor sensibile, scapă totuşi oricărei reprezentări, impresii şi percepţii obişnuite ale simţurilor fizice.

Dacă vrem să ne reprezentăm originea lumii noastre sensibile, inclusiv pe a omului, trebuie să depăşim limitele acestei lumi sensibile, să nu rămânem doar cu facultăţile de reprezentare a lumii sensibile. Toate ştiinţele care vor să ajungă la origini, folosindu-se numai de reprezentări desprinse din lumea sensibilă, nu pot ajunge la izvorul acestei lumi, deoarece acest izvor se află în lumea spirituală. Istoria, geografia, pot ajunge foarte departe în trecut, dar dacă vrem să atingem originea, trebuie să ne fie foarte clar că, de la un anumit punct, este nevoie să părăsim domeniul simţurilor şi să intrăm în acela care nu mai poate fi sesizat decât prin dezvoltarea unor facultăţi suprasensibile. Ceea ce numim Geneză nu începe prin descrierea unor fapte sensibile, a unor evenimente pe care le-am fi putut vedea cu ochii, aşa cum o facem în lumea exterioară, fizică. Şi în cursul acestui ciclu de conferinţe vom ajunge să ne dăm seama de eroarea care se face raportând cuvintele primelor versete din Geneză la obiecte sau fapte pe care ochiul fizic le-ar fi putut percepe, le-ar fi putut vedea aşa cum percepem cu simţurile noastre lumea care ne înconjoară. Atâta timp cât vom lega, de exemplu, de cuvintele „cerul şi pământul" un rest de percepere vizuală, vom rămâne departe de ceea ce evocăm cu adevărat, prima parte a Genezei. În epoca noastră, nu este deloc posibil să înţelegem aceste lucruri decât cu ajutorul Ştiinţei spirituale. Doar prin ea există posibilitatea să ne apropiem de ceea ce s-ar putea numi misterul acestor cuvinte primordiale prin care începe Biblia şi să simţim ce conţin ele.
În ce constă de fapt particularitatea acestor străvechi cuvinte? Dacă îmi este permis să mă exprim într-un mod abstract, aş putea spune că acest caracter deosebit constă în aceea că ele aparţin unei limbi care exercită în sufletele oamenilor o acţiune ce nu se poate compara cu a nici unei limbi moderne. Deşi limba ebraică nu mai acţionează astăzi aşa, odinioară, când în sufletul omului răsuna un sunet al acestei limbi, acesta evoca o imagine. La acela care lăsa ca în sufletul său să vibreze ecoul acestor sunete, se creau într-o anumită armonie, în forme

organice, tablouri ce se pot compara cu acelea pe care astăzi doar un clarvăzător le mai poate contempla, când păşeşte pragul de la sensibil la suprasensibil. Limba ebraică, sau mai curând limba primelor părţi ale Bibliei, a fost un fel de instrument prin care se putea face ca din suflet să apară reprezentări în imagini, asemănătoare cu acele forme care apar clavăzătorului eliberat de corpul său şi care se cufundă în profunzimile suprasensibile ale existenţei.

Dacă vrem, aşadar, să regăsim viaţa acestor cuvinte străvechi, este necesar să înlăturăm caracterul abstract şi difuz al limbilor moderne şi să ne reprezentăm acţiunea creatoare pe care o avea fiecare sunet al acestei limbi antice în suflete. Are o importanţă deosebită străduinţa de a reanima în sufletele noastre acele imagini vii care luau naştere la vechii evrei când un sunet, o silabă exercitau în ei o acţiune creatoare şi provocau o imagine. Vedeţi, deci, că pentru a studia acest document, care este Geneza, există o cale cu totul alta decât aceea care se urmează de obicei în studiul altor documente vechi.

Am arătat câteva din punctele de vedere care ne vor servi de călăuză. Nu vom putea pătrunde decât cu încetul şi treptat spre acea reprezentare vie a ceea ce înţelepţii evrei simţeau sub acţiunea acelor cuvinte din care nouă nu ne-a mai rămas decât forma lor. Prima noastră sarcină va fi să facem apel, atât cât este posibil, la cunoştinţele noastre trecute, pentru a ne distanţa atât cât e cu putinţă de sensul pe care l-am dat până acum unor cuvinte ca acestea: „cerul şi pământul", „Dumnezeu" sau mai bine spus „zeii", cum este textul original „,creaţie", „la început" etc. Cu cât ne vom desprinde mai mult de ce am înţeles şi simţit în aceste cuvinte până în prezent, cu atât mai uşor vom putea pătrunde spiritul unui document care a izvorât dintr-o stare sufletească diferită de aceea din epoca noastră. Dar, înainte de toate, este bine să ne înţelegem asupra evenimentului care este descris de primele cuvinte ale Genezei.

Se ştie că mulţumită posibilităţilor actuale de investigaţie clarvăzătoare putem descrie, într-un anumit sens,

originile evoluţiei terestre şi ale omului. În lucrarea mea *Die Geheimwissenschaft im Umriss** am încercat să descriu cele trei etape de evoluţie care au precedat Pământul nostru vechile etape, Saturn, Soare şi Lună, evoluţia existenţei acestui Pământ ca scenă pe care are loc însăşi evoluţia omului. Şi sunt sigur că aveţi prezentă în minte, în linii mari, această descriere. Problema care se pune este să ştim cărui moment corespunde ceea ce evocă puternicul cuvânt biblic *„bereşit*". Unde să-l plasăm în cadrul descrierii noastre?

* ***Ştiinţa ocultă în liniile sale generale*** – lucrare apărută în anul 1910. Tradusă în limba română şi sub titlul ***Ştiinţa spirituală*** (GD 13). (N.Tr.)

Să adoptăm la început un punct de vedere de unde să putem cuprinde cu privirea vechile etape pe care le-am numit Saturn, Soare şi Lună. Vechiul Saturn ne apare ca un corp ceresc care nu are încă nici un rudiment din ceea ce este convenit să se numească materie. Din tot ce cunoaştem acum în jurul nostru, el nu avea decât starea elementară de căldură, focul, o căldură care vibra prin sine însăşi. Nici aer, nici apă, nici pământ solid. În zonele unde acest astru este mai dens, se află căldură pură, activă şi vie. Această etapă trece şi existenţa se îndreaptă spre o nouă etapă, pe care o numim existenţa solară. La această căldură vie, de la început, se alătură un element nou, un element de natură aeriană sau gazoasă, şi vom avea o reprezentare exactă a acestei etape planetare a vechiului Soare dacă ni-l vom închipui – în starea sa elementară – ca pe un joc în care se întrepătrund elementele aer şi caldură.

A treia stare care apare apoi în evoluţie este aceea numită vechea Lună. La căldură şi aer se adaugă starea elementară de apă. Încă nici o urmă de element terestru, solid, aşa cum cunoaştem astăzi pe Pământ. În această fază, numită vechea Lună, se produce un fapt singular: unitatea primordială, care a condus la apariţia vieţii, se destramă. Vechiul Saturn ne apăruse ca un glob unic şi unitar de căldură vie: vechiul Soare, ca un glob format din jocul elementelor de căldură şi aer. În faza lunară, se petrece o diferenţiere între ceea ce este de natură solară

şi ceea ce este de natură lunară. Şi abia când ajungem la a patra etapă a evoluţiei noastre planetare vedem că la elementele precedente se alătură elementul solid pământ. Pentru ca acest element solid să se poată încorpora în existenţa planetară, a fost necesar ca diviziunea care avusese loc pe vechea Lună să se repete şi acum. Natura solară a trebuit din nou să se desprindă de planeta noastră, de natura terestră. Atingem astfel un anumit punct al evoluţiei globului nostru când, dintr-o stare planetară comună în care elementele foc, aer şi apă se amestecă, se separă o dată cu elementul solid, cu pământul, şi elementul de natură mai subtilă al Soarelui. Şi numai în acest element terestru s-a putut considera ceea ce numim azi elementul pământ, solidul.
Să ne oprim puţin la momentul când elementul solar se desprinde din starea planetară comună şi îşi trimite de acum înainte forţele spre elementul terestru. Să mai reţinem şi faptul că, în acest moment, a apărut şi posibilitatea de a se elabora în elementul terestru partea densă pe care astăzi o numim „solidă", în sensul material al cuvântului; această parte se densifică în sânul elementului terestru. *Să reţinem cu atentie acest moment, căci este chiar momentul în care începe povestea Genezei.* Ea porneşte exact de la această situaţie. Să nu mai facem greşeala de a stabili vreo legătură între primele cuvinte ale Genezei şi acea concepţie abstractă, ca o umbră, pe care o pot evoca astăzi expresii ca acestea: „la început" sau „la origine". Nu ar fi decât o idee complet străină în comparaţie cu ceea ce simte iniţiatul evreu. Tot ce s-a întâmplat în acel moment când s-a creat o dualitate prin repetarea elementului solar şi a elementului terestru, întreg acest eveniment trebuie să ni-l evocăm în suflet, în legătură cu acel cuvânt primordial „bereşit" – „la început". Trebuie să fim, de asemenea, conştienţi că întreaga evoluţie a vechiului Saturn, a vechiului Soare şi a vechii Luni nu este pur şi simplu expresia Entităţilor spirituale care au condus-o, au dirijat-o. Aceste entităţi formează suportul acestei evoluţii. Şi ceea ce numim element de căldură, de aer, de apă nu este decât învelişul exterior al acestor

entităţi; acestea reprezintă de fapt realitatea în evoluţie. Dacă ar fi să aruncăm o privire asupra stării care a existat în momentul când elementul terestru s-a separat de elementul solar şi ne-am închipui acest eveniment după imagini luate din lumea materială, să ţinem totuşi seama că folosirea noţiunilor „apă", „aer", „foc" nu reprezintă decât o modalitate de a evoca în limbajul nostru această substanţă spirituală vie care s-a dezvoltat în cursul perioadelor vechilor corpuri cereşti, Saturn, Soare, Lună, pentru a atinge momentul pe care l-am descris.

Să ne imaginăm şi să simţim totodată aceste elemente, aer, apă şi foc, amestecate unele cu altele şi formând un imens glob care apoi se separă în două, o parte formată din elemente solare şi o alta formată din elemente terestre. Să ţinem seama, însă, că această reprezentare materială a elementelor nu este pentru spiritualitate decât un mijloc de exprimare. Să ne închipuim mai departe că prin această imensă găoace, cochilie de substanţă materială, formată din aer, apă şi căldură, se revelează faţa Entităţilor spirituale. Acestea se mişcă, se manifestă, se revelează cu ajutorul acestor elemente care ne dau nouă o impresie materială. Prin mijlocirea lor, suntem, ca să spunem aşa, în prezenţa unor Entităţi spirituale care îşi arată chipul şi acţionează cu ajutorul căldurii, al apei şi al aerului, pentru a organiza corpuri cereşti, prin puterea lor spirituală şi sufletească. Să ne întipărim bine în suflete această imagine.

Să încercăm acum, cu privirea interioară, să ne formăm imaginea acestui înveliş, făcut din elementele aer, apă şi foc, învelis pe care l-am putea asemui cu cochilia unui melc, deşi comparaţia nu este decât foarte aproximativă, elementele neformând un înveliş solid ca acela al melcului, ci unul mult mai subtil. În această cochilie, să ne imaginăm apoi o spiritualitate care ne priveşte şi ne apare sub forma unor figuri ce se revelează cu ajutorul acestui înveliş, fiind în acelaşi timp o forţă de manifestare, o forţă care, din ceea ce este ascuns, invizibil, suprasensibil, ţâşneşte, ca să spunem aşa, în forme revelate.

Dacă sunteti pătrunşi până în adâncul sufletului de această imagine pe care am încercat să v-o prezint, dacă aţi reuşit să simţiţi această acţiune vie a unor Entităţi spirituale printr-un element sensibil, substanţial, această forţă interioară care îşi desfăşoară elementul activ pentru a organiza materia şi dacă, în plus, veţi face abstracţie o clipă de orice altă imagine, veţi simţi abia atunci ce era în sufletul unui iniţiat evreu din vechime, când sunetele care formau cuvântul *„bereşit*" străbăteau sufletul său – *„Beit*", prima din litere, respectiv sunetul, care compune cuvântul, evocă forţa substanţială care împleteşte un habitaclu, o cochilie; *„Reiş*", a doua consoană, evocă forţa Entităţilor spirituale care acţionează în interiorul acestui habitaclu; *„Şin*", al treilea sunet, evocă forţa care, acţionând din interior, tinde să se manifeste în exterior[1].

[1] *Beit:* ב ; *Reiş*: ר; *Şin*: ש .

Atingem astfel, într-o oarecare măsură, principiui pe care se bazează descrierea făcută. Şi dacă pătrundem mai profund în acest principiu, vom resimţi ceva din spiritul acestei limbi ebraice, care era purtătoarea unui element creator de care omul modern nu-şi mai poate da seama.

Să revenim acum la momentul care precede această coagulare fizică, această densificare terestră şi să încercăm să o înţelegem şi, mai ales, să o simţim ca pe ceva viu, plin de viaţă. Dacă dorim să descriem ceea ce are loc, nu ne vom putea servi de reprezentările obişnuite pe care le aplicăm percepţiilor din lumea sensibilă. De aceea este o copilărie să interpretăm al doilea cuvânt de la începutul Genezei în sensul unui fapt material asemănător cu ce înţelegem în prezent prin operă sau creaţie. Am ajunge, în acest caz, să nu înţelegem acest cuvânt. El se referă la ceva ce se află la limita între sensibil şi suprasensibil. Şi dacă cineva doreşte să-şi facă o idee exactă despre ceea ce se traduce în mod curent prin vechiul „a crea" în această frază, „La început zeii au creat", va trebui să se ferească de a înţelege prin acest cuvânt ceva ce s-ar fi putut vedea cu ochii fizici, obişnuiţi; a fost o acţiune creatoare pe care nimeni nu ar fi putut să o vadă cu privirea fizică.

Priviţi în sinea voastră, dragi prieteni, şi încercaţi să retrăiţi impresia pe care o aveţi când, după ce aţi dormit, vă treziţi din somn şi, fără a vă întoarce privirea spre obiectele materiale din jurul vostru, rechemaţi în minte, printr-o pură activitate interioară, anumite idei. Reţineţi bine această activitate interioară, aceste idei pe care le-aţi readus în minte, această meditaţie productivă, care face să apară în suflet, prin forţa sa proprie, un conţinut pur spiritual. Am putea folosi cuvântul „a-şi imagina" pentru această activitate aproape magică ce scoate o gândire din profunzimile sufletului şi o aduce în câmpul conştienţei. Şi gândiţi-vă că ceea ce poate face omul doar imaginativ poate fi ca o activitate de creaţie cosmică efectivă. Imaginaţi-vă că în locul activităţii voastre interioare, a gândirii voastre, a meditaţiei voastre, este vorba de o gândire cosmicâ ce îşi exercită puterea creatoare şi veţi înţelege mai exact conţinutul celui de-al doilea cuvânt din Geneză, „bara ". Încercaţi să-l înţelegeţi cât mai aproape de conţinutul său spiritual, de însăşi experienţa voastră când meditaţi asupra unui gând propriu.
Imaginaţi-vă, în continuare, că, în timpul acestei meditaţii, evocaţi în minte două categorii de idei. Să presupunem, pentru a descrie mai bine acest fenomen, un om care se trezeşte şi în momentul acela mintea îi este ocupată de două lucruri diferite. Primul ar fi imaginea unei activităţi, a unui fapt sau a unui obiect exterior; acesta nu ar apărea în conştienţă ca o percepţie fizică, ci ca o reflecţie, ca rezultat al unei activităţi creatoare a sufletului. Al doilea complex de gândire este o dorinţă, dorinţa de a face ceva ce omul poartă în sine şi este legat de propria voinţă, în acord cu înclinaţiile şi dispoziţia sa psihică. Avem de-a face aici, deci, cu două elemente, o reprezentare şi o dorinţă, care apar în suflet ca urmare a propriilor sale gânduri. Dacă vom înlocui acum acest suflet omenesc, cufundat în gândurile sale, cu ceea ce Geneza numeste Elohim, va trebui să ne imaginăm o pluralitate, o pluralitate de Entităţi spirituale cufundată în meditaţie şi că aceste entităţi emană din profunzimile lor două complexe asemănătoare cu ceea ce

am descris mai înainte, o pură reprezentare şi o dorinţă. Astfel, în locul unui suflet comun cufundat în meditaţia sa, să evocăm un ansamblu cosmic de entităţi care emană din ele – şi acum meditaţia este de ordin universal – o reprezentare a ceva ce se manifestă, ce se exprimă spre în afară şi o dorinţă cu totul de natură interioară, care se limitează la o activitate interioară. Aşadar, aceste Entităţi cosmice pe care le numim Elohim* ni le putem reprezenta ca fiind în stare de meditaţie, iar această meditaţie se exprimă prin cuvântul *„bara* ", „au creat". Şi acum, imaginaţi-vă mai departe că, în sânul acestei meditaţii creatoare, de ordin cosmic, iau nastere două complexe. Unul evoluează mai mult spre ce se manifestă exterior, iar altul este o activitate interioară, o viaţă interioară. Aceste două complexe ne dau cu aproximaţie cele două elemente care apăreau în sufletul vechilor evrei când auzeau cuvintele pe care noi le traducem prin „cerul şi pământul", *„ha-şamayim*" şi *„ha-areţ*".

* Trebuie avut în vedere că „Elohim" este un plural. (N.tr.)

Să lăsăm la o parte, să uităm ceea ce omul modern îşi reprezintă prin aceste cuvinte, „cer" şi „pământ", şi să le înlocuim cu cele două complexe de care am vorhit: acela care se manifestă spre în afară, care tinde să producă un efect exterior, şi cel al unei activităţi lăuntrice, care tinde să resimtă viaţa care se aprinde în sine; pentru primul complex avem *„ha-şamayim* ", pentru al doilea, *„ha-areţ*".

Ce fel de entităţi sunt aceşti Elohim? Vom încerca să-i cunoaştem mai bine în cursul acestor conferinţe şi să-i traducem în limbajul Ştiinţei spirituale, dar acum să încercăm să aprofundăm cât de cât semnificaţia cuvintelor primordiale ale Genezei. Cine vrea să-şi facă o idee despre ceea ce se petrecea în sufletul anticului întelept evreu când întrebuinţa acest cuvânt, trebuie să-şi dea seama că, în acea vreme, era foarte viu sentimentul că evoluţia noastră terestră are o semnificaţie precisă, o finalitate determinată. Care este această semnificaţie, care este finalitatea evoluţiei terestre?

Evoluţia noastră terestră nu-şi revelează sensul şi scopul decât în momentul când apare în ea un element nou care

nu mai fusese înainte. O repetiţie eternă, o întoarcere eternă la ceea ce a mai fost, ar fi lipsită de sens, iar înţeleptul evreu iniţiat ar fi simţit geneza Pămâtului ca pe o absurditate, dacă nu ar fi ştiut că Pământul, după ce a trecut dintr-o stare anterioară, nu ar fi adus cu sine un element nou. Existenţa terestră face ca un element nou să devină posibil şi acest element nou este chiar faptul că omul poate deveni exact ceea ce este acum pe Pământ. Aşa cum este acum şi aşa cum va fi în cursul evoluţiei viitoare, el nu exista în stadiul precedent şi nici nu ar fi fost posibil. Entităţile spirituale care conduc evoluţia exterioară, evoluţie care a trecut prin etapele vechiului Saturn, ale vechiului Soare şi ale vechii Luni, sunt structurate altfel decât omul, lăsând la o parte deocamdată orice idee de superioritate sau de inferioritate. Aceste entităţi au acţionat cu ajutorul formelor elementare de existenţă, focul, aerul, apa, şi au făcut să apară viaţa pe vechile planete, apoi chiar pe Pământ, la începutul evoluţiei sale. Cum putem cunoaşte fiinţa lor proprie, cum să ni le apropiem? Este foarte mult de spus despre ele, pentru a reuşi să le înţelegem esenţa. Dar ne putem apropia şi cunoaşte sub un aspect şi pentru aceasta va fi suficient să facem un pas în înţelegerea cuvintelor primordiale ale Bibliei.
Mai întâi să examinăm entităţile care sunt cele mai aproape de om în momentul când el însuşi este format din elementele moştenite de la vechile planete Saturn, Soare, Lună. Să le întrebăm care a fost scopul urmărit, care a fost voinţa şi care a fost intenţia lor. În felul acesta, ne vom putea face o primă idee despre entitatea lor.
Aceste entităţi au dobândit în cursul unei evoluţii pe care deja au străbătut-o facultăţi diferite. Fiecare o avea pe a sa. Modul cel mai bun pentru a ne face o idee despre natura lor este să considerăm că, în momentul la care ne referim, un anumit grup din aceste entităţi acţionau împreună pentru acelaşi scop şi cu o voinţă unică. Păstrând riguros proporţiile, le putem compara cu un grup de oameni, fiecare având o capacitate specială şi împărţindu-şi între ei sarcinile, pentru ca împreună să

lucreze pentru o operă comună. Rezultatul acestei munci colective nu ar fi fost posibil altfel. Opera la care ei lucrează nu este decât un proiect, un ideal, un scop. Ceea ce există deocamdată în mod real este acest grup. Opera nu este, aşa cum am spus, decât un ideal. Imaginaţi-vă acum grupul de Entităţi spirituale care au evoluat străbătând planetele Saturn, Soare, Lună, în care fiecare este înzestrat cu capacităţi particulare şi care, în acel moment precis al evoluţiei, îşi spun: să ne adunăm activităţile spre un scop comun, să mergem spre o direcţie unică – şi în privirea fiecăreia din aceste entităţi apare imaginea acestui scop comun, şi acest scop este omul, omul terestru.

Omul a fost deci scopul unui grup de fiinţe divine care au hotărât să-şi concentreze diversele lor facultăţi pentru a realiza ceva ce nu era în natura nici uneia dintre ele, dar pe care l-au putut crea prin munca lor comună. Dacă vă reprezentaţi acum tot ceea ce v-am spus, aceste învelişuri constituite din elementele de foc, aer, apă, apoi aceste Entităţi spirituale care îşi exercită acţiunea, meditaţia lor cosmică, cele două complexe ale acestei meditaţii, unul caracterizat printr-o dorinţă de acţiune manifestată în interior, iar celălalt manifestându-se spre în afară, şi dacă legaţi de aceste Entităţi spirituale, al căror chip îl contemplăm prin mijlocirea elementelor foc, aer, apă, ideea unui scop comun, veţi reusi să înţelegeţi ce imagine evoca în inima înţeleptului evreu cuvântul „Elohim". Veţi reuni într-un singur tablou tot ce vieţuieşte în acele cuvinte primordiale prin care începe Geneza.

Să facem, deci, abstracţie de tot ce poate resimţi un om modern când aude cuvintele „La început zeii au creat cerul şi pământul", şi să încercăm, ţinând seama de tot ce am spus până acum, să reţinem tabloul următor: o viaţă elementară în sânul căreia acţionează structuri de foc, aer, apă; în acest amalgam sunt cufundate Entităţi spirituale într-o adâncă meditaţie universală. Gândirea lor fecundă este străbătută de un scop: să-şi îndrepte activitatea în comun spre crearea omului. Din gândirea lor se naşte mai întâi o reprezentare care se exprimă, se

manifestă spre în afară şi o viaţă, o activitate interiorizată, care nu se însufleţeşte decât în sine însăşi. În această carapace, în acest habitaclu de elemente, Spiritele primordiale creează, prin gândirea lor, fenomenul exterior, concomitent cu o mişcare interioară vie si activă.

Încercaţi să vă reprezentaţi conţinutul primelor cuvinte ale Bibliei şi veţi avea o bază solidă pentru a urmări sensul profund al cuvintelor prin care s-a făcut cea mai mare revelaţie a omenirii, în ceea ce priveşte originea sa.

CONFERINŢA a II-a

„Să se facă lumină!" • Cerul şi Pământul

München , 18 august1910

În multe din aspectele pe care le dezvălui în cursul acestui ciclu de conferinţe, ca şi în ce priveşte, în general, învăţământul nostru antroposofic, s-ar putea bănui de către cei care ne cunosc prea puţin sentimentele că aş simţi o oarecare satisfacţie, o bucurie aparte când sunt în situaţia de a lua o atitudine care pare în contradicţie cu ştiinţa modernă. Aş dori foarte mult să nu fiu greşit înţeles, mai ales în această privinţă. Vă rog să fiţi convinşi că simt întotdeauna o mare rezistenţă interioară când sunt nevoit să mă opun faţă de unele afirmaţii ale ştiinţei contemporane şi nu o fac, de altfel, niciodată decât atunci şi acolo unde este posibil să utilizez cu adevărat datele actuale ale ştiinţei, dându-le însă un conţinut mai bogat. Totodată simt o mare responsabilitate de a nu face nici o afirmaţie care să contrazică ştiinţa modernă, acolo unde nu mi-ar fi cu putinţă să expun tot ceea ce această ştiinţă aduce nou asupra unei probleme. Din acest punct de vedere nu s-ar putea aborda subiecte atât de importante ca cele despre care vom vorbi astăzi şi în zilele următoare, decât cu un fel de teamă profundă şi cu sentimentul responsabilităţii, pe care mi-l asum.

Trebuie să recunoaştem că, în ce priveşte chestiunile care fac obiectul studiului nostru, ştiinţa modernă îşi dezvăluie neputinţa; savanţii nu sunt în măsură să ştie

pentru ce punctele de plecare pe care ei le adoptă antrenează totuşi această neputinţă şi nici pentru ce, în faţa unor probleme esenţiale ale existenţei, poziţia ştiinţifică modernă este un pur diletantism. Vă rog, deci, cu insistenţă, să ascultaţi cele ce urmează să fie spuse, conştienţi fiind şi de cele ce ştiinţa modernă ar avea de spus în această privinţă. Pe de altă parte, este natural că nu se poate aştepta ca aceste scurte conferinţe să fie un studiu detaliat, ca într-o polemică, pentru a susţine sau a respinge cutare sau cutare concepţie modernă. Sunt nevoit, atât cât e posibil, să mă limitez la partea pozitivă a învăţământului nostru şi vă rog să aveţi încredere că într-un cerc de antroposofi ca al nostru ceea ce urmează să vă spun se va face cu toate amănuntele necesare.

Ieri am încercat să vă arăt că aceste extraordinare cuvinte care se află la începutul Bibliei, într-o limbă atât de profund diferită de limbile noastre de astăzi, nu pot fi înţelese în plinătatea lor decât dacă încercăm să uităm toate impresiile şi sentimentele trezite în noi de traducerea care se face în mod curent în limbile moderne. Căci forma lor primară are cu adevărat proprietatea, datorită caracterului special al sunetelor sale, să ne îndrepte inima şi gândirea spre imagini pe care numai un clarvăzător le poate contempla când atinge un anumit punct al evoluţiei, şi anume acela când elementul sensibil al Universului iese pentru prima dată din suprasensibil, din imaterial. Există în fiecare din aceste sunete o forţă şi o putere în care ne apare, dacă putem spune aşa, originea vieţii pe Pământ. Va trebui, în cursul acestor conferinţe, deseori să atragem atenţia asupra caracterului special al acestei limbi; dar să ne oprim mai întâi asupra câtorva puncte necesare.

Vă amintiţi că aceste cuvinte ale Bibliei, pe care am încercat ieri să vi le fac să apară ca un tablou viu în suflete, descriu ansamblul, complexitatea unor fapte care izvorăsc dintr-o sacră meditaţie, dintr-o gândire creatoare. Am spus că trebuie să ne reprezentăm două ansambluri care se nasc din acest fel de amintire cosmică. Unul din aceste ansambluri are caracterul unor reprezentări care ne vin în minte, celălalt pe acela al unei

dorinţe, al unei voinţe. Unul cuprinde tot ce tinde să se reveleze, să se exprime, să-şi exercite forţa spre exterior: *ha-şamayim*; celălalt, *ha-areţ*, conţine mişcarea interioară pătrunsă de viaţă, de mobilitate vie, de dorinţă de mişcare. Caracterul, proprietăţile acestui element interior sunt arătate în Biblie cu ajutorul unui şir de sunete caracteristice. Acest element, însufleţit de o viaţă interioară, prezintă o stare exprimată de cuvântul ebraic „*tohu vabohu*"[1] . Un *tohu bohu* exprimă de regulă confuzia şi se poate traduce în limba noastră prin „pustiu şi gol". Dar nu vom putea înţelege cu adevărat acest cuvânt decât având în faţa ochilor imaginea pe care el o include, reprezentându-şi viaţa puternică ce însufleţea spaţiul, când ceea ce trecuse prin vechile stadii Saturn, Soare, Lună reapare acum sub forma unui nou stadiu, o nouă planetă care este Terra, Pământul.

[1] *tohu vabohu* (pronunţat tohu va vohu): תֹהוּ וָבֹהוּ

Am atras atenţia ieri asupra a ceea ce numim stare solidă, starea care oferă simţurilor o rezistenţă. În timpul vechiului Saturn, a vechiului Soare şi a vechii Luni, pe atunci existau numai elementul de foc sau căldură, elementul gazos, aer, şi elementul lichid, apa. Elementul solid nu apare, de fapt, decât o dată cu apariţia planetei terestre şi vine să se alăture celorlalte stări elementare inferioare. Şi acum, în punctul de evoluţie pe care l-am arătat, când elementul solar tinde să se separe de elementul terestru, vedem că în sânul elementelor de căldură, aer şi apă se produce un fenomen de amestecare a lor, de interpătrundere reciprocă. Să ne reprezentăm această stare de lucruri ca pe un amestec dezordonat şi confuz de elemente, căldură, aer, apă – ce s-ar putea exprima în limba noastră, aşa cum am spus, prin cuvintele „pustiu şi gol", dar imaginea nu este corect redată decât prin ansamblul cuvintelor ebraice „*tohu vabohu*". Dacă putem să ne reprezentăm această stare de lucruri prin imagini pe care să le evocăm în suflet, iată ce am putea spune:

Sunetul pe care l-am putea compara cu litera **T** trezeşte imaginea unei forţe care se răspândeşte din centru către toate punctele din spaţiu. El trebuie să reprezinte

amestecul masei de elemente de căldură, aer şi apă, precum şi forţa de expansiune care emană din centru şi se răspândeste ca nişte raze până la infinit. O idee a acestei forţe o găsim în prima parte a acestui grup de cuvinte, *„tohu*". A doua parte, *„bohu*", exprimă exact contrariul a ceea ce exprimă prima, prin mijlocirea a ceea ce poate trezi în suflet litera pe care o putem compara cu **B**, litera „beth". Ea trezeşte în suflet imaginea unui imens glob, a unei sfere goale; şi din toate punctele extreme ale acestui glob pornesc raze care se îndreaptă spre centru. Cuvântul *„tohu*"evocă un punct în centrul acestui spaţiu din care emană forţe în toate direcţiile. Acest fapt are drept urmare că se produce un fel de înveliş al acestui glob, o sferă din care apoi se reflectă raze înapoi spre centru, *„bohu*". Dacă vă veţi putea imagina aceasta în mod clar, că toate aceste raze, aceşti curenţi sunt compuşi din cele trei forţe elementare de căldură, aer şi apă, care îşi amestecă undele de viaţă, atunci veţi putea sesiza caracterul acestei activităţi interioare. Aceste cuvinte ne arată aşadar modul în care viaţa elementelor este dirijată de Elohimi.

Dar nu vom putea înţelege deplin grandioasa operă a celor şapte zile a1e Creaţiei, dacă nu vom lua în considerare şi amănuntele. Să le studiem, pentru ca grandoarea puternicei drame cosmice să ne apară în toată măreţia sa. Să ne amintim mai întâi cuvântul *„bara*" în contextul *„Bereşit bara Elohim...*", adică „la început zeii au creat...", care se referă, de fapt, la o activitate de natură spiritual-sufletească, după comparaţia de care ne-am folosit ieri. Vedem Elohimi ocupând spaţiul şi ne reprezentăm verbul *„bara*" (au creat) ca o activitate sufletească de proporţii cosmice izvorâtă din meditaţia lor, iar ceea ce au creat este arătat prin cuvintele *„ha-şamayim*"şi *„ha-areţ*", elementul care iradiază în afară şi cel care este activ în interior. Pentru ca să avem o comparaţie mai cuprinzătoare, vreau să vă atrag atenţia acum asupra unui alt punct important. Vă reamintiţi că am dezvăluit care este starea de spirit a unei persoane care se trezeşte şi diferitele complexe de gânduri şi imagini care îi pătrund în suflet. Şi gândiţi-vă că aşa apar

în sufletul Elohimilor cele două complexe: *„ha-şamayim*" şi *„ha-areţ*".
Am văzut în cursul conferinţei de ieri că Elohimii provin prin evoluţia lor din stadii anterioare lui Saturn, Soarelui şi Lunii. Este o comparaţie absolut reală între meditaţia-amintire a lor şi ceea ce apare în sufletul unei persoane în momentul când se trezeste. Se poate spune că el vede în spiritul şi sufletul său cum sunt acele imagini şi este în drept să spună: Când mă trezesc dimineaţa, regăsesc în suflet ceea ce am lăsat acolo înainte de a mă culca, eu pot să descriu ceea ce evoc în felul acesta. La fel s-ar putea spune şi despre Elohimi şi să exprimăm în cuvinte simple ceea ce trăia în ei. Ei evocau ceea ce apărea în sufletul lor ca pe o amintire a tot ce se împlinise în cursul evoluţiei în stadiile Saturn, Soare şi Lună. Atunci a apărut în amintirea lor o stare complexă care este exprimată prin cuvintele *„tohu vabohu*", imagine pe care am descris-o, aceea a unui centru de unde pornesc raze de forţă şi se răspândesc în spaţiu, pentru a reveni apoi şi a se concentra, în aşa fel încât rezultă un amestec şi o întrepătrundere a elementelor, datorită tocmai acestei mişcări a forţelor iradiante. Elohimii puteau spune atunci: acesta este aspectul elementelor pe care le-am condus până în acest moment. Totul s-a reprodus acum din nou.
Pentru a înţelege ce a urmat acestui moment, şi care în limbajul modern se exprimă prin cuvintele „întunericul domnea pe deasupra elementelor" sau mai exact „a apelor", să analizăm şi alte aspecte. Să ne întoarcem privirea înapoi pentru a urmări mersul evoluţiei înainte de apariţia elementului terestru.
Vechiul Saturn era constituit dintr-un element de foc. Cu Soarele apare elementul de natură gazoasă. În lucrarea mea ***Ştiinţa ocultă*** veţi putea citi în ce fel un element nou vine să se adauge celorlalte două. Nu trebuie să ne închipuim că în elementul de căldură se amestecă un element de aer; e vorba, de fapt, de o densificare a elementului de căldură. Elementul subtil al vechiului Saturn se densifică în elementul gazos. Dar o condensare de acest gen este legată întotdeauna de degajarea unei

naturi mai subtilă. Dacă pe de o parte ceva se comprimă, se îngreuiază, pe de altă parte se degajă un element subtil de lumină. Prin trecerea de la vechiul Saturn la vechiul Soare putem spune că, dacă Saturn era constituit în întregime din căldură, stadiul solar comportă elementul gazos, care este căldură comprimată, densificată, dar concomitent şi un element de lumină care produce o răspândire spre exterior a căldurii şi aerului.

Să revenim la unul din fenomenele pe care îl descrie Biblia, acela desemnat prin cuvântul *„ha-areţ*"; pe care de obicei îl traducem prin „pământ", şi să ne închipuim cum au putut Elohimii să reprezinte ceea ce făcuseră să trăiască în amintirea lor şi să le apară în faţa ochilor sufletului. Nu în acelaşi fel cum o făcuseră pe vechiul Soare, deoarece acum lipsea elementul de lumină, care se separase prin *ha-şamayim*. *„Ha-areţ*" devenise incomplet, pierzându-şi lumina şi neavând în sine decât elemente de căldură, aer şi apă. Lumina se desprinsese şi era legată, cum am văzut, de *„ha-şamayim*": *„ha-şamayim*"este natura solară care s-a desprins de *„ha-areţ*", iar *„ha-areţ*" este celălalt ansamblu de fenomene, în care, deci, acţionează, unite şi amestecate într-o stare de *„tohu vabohu*", elementele de căldură, de aer şi de apă, dar lipsite de ceea ce apăruse o dată cu vechiul Soare, de elementul lumină. Ele erau, prin urmare, obscure, întunecate. Intreaga natură solară, luminoasă, se retrăsese o dată cu *„ha-şamayim*". Aşadar, progresul realizat prin evoluţia Pământului însemna că lumina cuprinsă în vechiul principiu solar şi care fusese unit cu Pământul acum era pierdut, iar *„ha-areţ*" nu mai era decât un obscur amestec al elementelor.

Ne-am putut face, în felul acesta, o imagine asupra a ceea ce putea fi meditaţia Elohimilor. Dar nu ne vom putea niciodată reprezenta cu adevărat acţiunea lor creatoare dacă nu vom ţine seama de un fapt esenţial, că viaţa elementelor de aer, de apă şi de căldură nu este decât îmbrăcămintea unor Entităţi spirituale. De fapt, nu este chiar exact să spunem îmbrăcăminte, mai curând trebuie să le concepem ca fiind manifestarea exterioară,

expresia exterioară a Entităţilor spirituale. Tot ceea ce numim aer, apă, căldură nu este în fond decât maya, iluzie, şi nu există decât pentru privirea exterioară, fizică, privirea superficială a simţurilor şi chiar a sufletului. În realitate, când pătrundem în propria noastră fiinţă, în ceea ce avem ca sufletesc-spiritual, nu este, de fapt, decât tot expresia exterioară a sufletesc-spiritualului Elohimilor. Dar nu trebuie să ne imaginăm Elohimii într-o manieră antropomorfă, asemănători omului; acesta nu era decât scopul lor, de a-l forma, de a-l aduce în existenţă după organizarea pe care ei o gândiseră pentru el. Nu trebuie deci să ni-i reprezentăm sub formă umană; totuşi, putem distinge în natura lor un fel de dualitate. Nu putem înţelege omul zilelor noastre decât desluşind în el un corp, un suflet şi un spirit. Şi noi toţi ştim că scopul Antroposofiei este să ne ajute să discernem cât mai exact natura şi efectul acestei triple organizări a omului. Ar fi o mare greşeală să ne imaginăm aceste entităţi, pe care Biblia le numeşte Elohimi şi care au o existenţă anterioară omului, sub o formă antropomorfică; totuşi se poate distinge la ei un fel de corp şi un fel de spirit.

Dacă la om se face o deosebire între corpul şi spiritul său, în acelaşi timp, în ce priveşte expresia exterioară, fiinţa sa spirituală este localizată în diferite feluri. Nu vom fi niciodată tentaţi, de exemplu, să localizăm în mâini sau în picioare principiul spiritual al unei fiinţe umane, ci în trunchi, în picioare şi în braţe vom localiza principiul corporal, iar spiritul are ca organ, ca instrument de exprimare, capul şi creierul. Deosebim, deci, în forma umană, în anumite părţi ale sale, o expresie a principiului corporal şi în altele expresia principiului spiritual.

Şi acum, cât priveşte pe Elohimi, am putea proceda într-un mod asemănător. Viaţa, acţiunea substanţelor de care am vorbit, nu poate fi cu adevărat înţeleasă decât dacâ o concepem ca fiind manifestarea Elohimilor, ca fiind corpul lor. Dar trebuie să facem o repartizare în diferitele aspecte ale Elohimilor în funcţie de natura celor trei elemente şi să ne reprezentăm corpul lor, natura mai puţin spirituală a lor, exprimându-se mai ales prin apă şi

aer. Iar în căldura care interpenetrează aceste elemente, în amestecul de *tohuvabohu*, în acea căldură vie şi plină de mişcare, acţionează partea spirituală a Elohimilor. După cum în cazul omului ceea ce este corporal se manifestă în trunchi şi membre, iar ceea ce este spiritual în cap, vom putea înţelege că, dacă vom concepe întregul Univers ca fiind expresia corporală a Elohimilor, atunci în elementele de aer şi apă trăieşte ceea ce constituie principiul lor corporal, iar în elementul căldură – partea spirituală. În felul acesta privim întregul Univers ca manifestarea Elohimilor, ca un *tohuvabohu* al elementelor, spirtul fiind unit cu elementul căldură care penetrează aceste entităţi elementare.
Biblia se foloseşte de un cuvânt surprinzător pentru a exprima raportul dintre spiritul Elohimilor şi elementele *„ruah Elohim merahefet*", cuvânt minunat cu care trebuie să ne familiarizăm dacă dorim să înţelegem cum spiritul Elohimilor a pătruns celelalte elemente; şi nu vom putea înţelege cuvântul *„rahef*" decât dacă facem apel la tot ce evoca el în străvechile timpuri, când era rostit. Când spunem în limbajul de azi „şi duhul zeilor se mişca pe deasupra masei elementelor" sau „pe deasupra apelor", aceasta nu ne spune nimic, căci pentru a înţelege sensul exact al cuvântului *„rahef*" trebuie să ne reprezentăm o imagine pentru care vom utiliza o comparaţie foarte familiară. Închipuiţi-vă o găină care îşi cloceşte ouăle; căldura sa iradiază şi pătrunde, penetrează ouăle. Aceasată căldură iradiantă a găinii care penetrează ouăle pentru a le face să se deschisă, această căldură activă, vă poate da o idee despre ceea ce conţine verbul *„rahef*", care cuprinde spiritul în sânul elementului căldură. Nu ar fi, desigur, exact să spunem că spiritul Elohimilor „clocea", căci astăzi acest cuvânt nu exprimă decât o acţiune fizică de „a cloci" . Mai curând trebuie să vedem activitatea căldurii iradiante, despre aceasta este vorba. Dar aşa cum iradiază căldura găinii, la fel spiritul Elohimilor pătrundea cu iradierea sa, prin elementul de căldură, celelalte două elemente, de aer şi apă. Avem, în felul acesta, imaginea pe care o evoca aceste cuvinte: „şi

spiritul Elohimilor se purta pe deasupra masei elementelor, pe deasupra apelor"[2].

[2] Ruah Elohim merahefet: רוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת ; rahef (a cloci, a pluti în aer): רָחַף

Am încercat să construim, până la un anumit punct, imaginea care lua naştere în sufletul anticului înţelept evreu, când el medita asupra acestor stadii primitive ale creării pământului fizic. În raport cu descrierile pe care le-am făcut asupra acestor fapte, ne putem reprezenta acest *„tohu vabohu*" sub forma unui glob compus din mişcarea elementelor de aer şi apă întrepătrunse de căldură. Elementul luminos se desprinsese în *„ha-şamayim*", principiul solar, şi aceste trei stări elementare erau acoperite de tenebre. Într-unul din aceste elemente, în elementul de căldură, trăia şi se propaga în unde esenţa spirituală a Elohimilor, iar această căldură care se răspândea în toate direcţiile făcea să se maturizeze tot ce cuprinde elementul obscur.

Când ajungem deci la sfârşitul acelui verset care se traduce prin cuvintele „şi duhul Elohimilor plutea peste ape" vom şti că este vorba de ceea ce Biblia făcea menţiune, încă de la primele cuvinte, de *„ha-areţ*", de „pământ", de ceea ce a rămas după ce *„ha-şamayim*" s-a retras.

Să ne imaginăm acum, cu ochii minţii, stările anterioare şi să ne întoarcem la vechea Lună şi chiar mai departe, la vechiul Soare. Atunci nu putea, evident, fi vorba de o separare între principiul solar şi elementul care urma să devină şi a devenit acum pământ şi cu atât mai mult nu putea fi acest element luminat din afară. Ceea ce caracterizează viaţa pământească este faptul că lumina vine din afară, Pământul este luminat din exterior. Dar când Pământul făcea corp comun cu Soarele, el nu primea lumina, el făcea parte chiar din ceea ce produce iradiereă luminii în spaţiu. Caracteristica vechiului stadiu solar este că viitorul element terestru, în loc să primească lumină, este el însuşi o sursă de lumină şi serveşte la răspândirea acesteia.

Reţineţi cu atenţie diferenţa între aceste două stări; în starea actuală, Pământul s-a deprins de orice sursă de

lumină. De acum înainte, lumina pătrunde pe Pâmânt din afară. Principiul luminos l-a părăsit în momentul când s-a retras principiul solar, *„ha-şamayim*"; acesta stă acum în afara Pământului şi viaţa elementară care formează amestecul de *„ha-areţ*" în starea de *„tohu vabohu*" nu mai are lumină proprie, ci doar ceea ce poate să descrie spunând că „este acoperit de spiritul Elohimilor". Dar acest spirit nu produce lumină şi de aceea peste tot domnesc tenebrele.
Când enumerăm elementele care compun existenţa terestră, începem de obicei prin elementul solid, apoi trecem la lichid, la aer şi în cele din urmă la căldură. Acestea sunt stările cele mai dense ale materiei. Dar nu e totul: dacă am continua enumerarea, am putea ajunge la stări mai subtile, pe care nu le caracterizăm corect calificându-le doar ca subtile. Trebuie, mai ales, să înţelegem ce semnificaţie au aceste stări mai subtile comparate cu stările mai dense. Se mai numesc de obicei şi „stări eterice" şi s-a menţionat întotdeauna printre ele, în primul rând, starea luminoasă. Dacă pornim de la starea de căldură şi coborâm spre ce este mai dens, vom găsi elementul gazos, aerul; dar dacă, în schimb, urcăm spre ce este subtil, găsim starea de lumină. Trecând dincolo de ea, găsim o stare şi mai subtilă, nemanifestată direct în lumea sensibilă. Aici, în această lume, nu se află decât un reflex exterior al acelui element, mai subtil decât eterul de lumină. În limbajul ocult se spune că forţele acestui eter sunt acelea care reglează legile chimice, de combinare a substanţelor între ele, care reglează organizarea elementelor. Ne-am putea face o idee despre natura acestui eter mai subtil decât lumina făcând o experienţă care constă în a freca cu un arcuş marginea unei plăci pe care s-a presărat un strat extrem de fin de pulbere: se formează anumite linii care se numesc figurile Chladni. Aceste linii de forţă produse de sunet reprezintă imaginea a ceea ce se întâmplă fără încetare în spaţiu. Spaţiul în sine este diferenţiat; el este străbătut, saturat de forţe mai subtile decât cele ale luminii şi care din punctul de vedere spiritual constituie echivalentul a ceea ce este sunetul în lumea sensibilă.

Ridicându-ne deasupra căldurii şi apoi deasupra luminii, întâlnim eterul de sunet sau eterul chimic, care constituie ansamblul forţelor de diferenţiere a substanţelor, care 1e separă şi le organizează; aceasta este natura sunetului, dar sunetul sensibil, pe care îl percepe urechea noastră, nu este decât expresia exterioară, produsă de vibraţia aerului. Când spunem că ceea ce tinde spre o manifestare exterioară a ieşit din *ha-areţ* cu *ha-şamayim*, nu trebuie să ne gândim numai la elementul luminos, ci şi la principiul eteric mai subtil încă, de sunet, la rezonanţa care străbate această lumină.

După cum mai jos de căldură găsim stările gazoase şi apoi pe cele lichide, vom găsi sus lumina, apoi principiul sonor care stă la baza organizării chimice. Mai dens decât apa este pământul. Ce găsim dacă ne înălţăm de la eterul de sunet spre un eter încă şi mai subtil, detaşat o dată cu eterul de sunet în *he-şamayim*? Ajungem la starea eterică cea mai subtilă, care acţionează chiar în sânul eterului de natură sonoră şi de acţiune chimică, de care am vorbit. Îndreptându-ne urechea spirituală spre această stare eterică, nu vom percepe desigur nici un sunet produs de rezonanţa aerului, dar ne vom da seama că sunetul diferenţiază spaţiul, îl penetrează pentru a organiza substanţele, aşa cum sunetul produs de arcuşul de vioară pe placă produce acolo figurile lui Chladni. Dar în sânul acestei existenţe ordonate de eterul de sunet se revarsă o stare, eterică superioară. Ea impregnează şi pătrunde eterul de sunet, aşa cum în noi gândirea pătrunde şi impregnează sunetele produse de coardele vocale şi de gură, făcând din ele cuvinte inteligibile. Gândiţi-vă ce face ca un simplu sunet să se transforme în cuvânt plin de sens, şi veţi avea o idee de ceea ce este eterul cel mai subtil care pătrunde eterul de sunet, îl parcurge cu forţa sa cosmică şi dă sens sonorităţilor care organizează Universul: este Verbul care însufleţeşte spaţiul. Şi acest Verb amestecat astfel cu eterul de sunet este în acelaşi timp originea vieţii, este viaţa care pune totul în mişcare. Astfel că ceea ce a ieşit din *ha-areţ* cu *ha-şamayim*, ceea ce a părăsit elementul inferior al Pământului, *tohu vabohu*, pentru elementul solar este

ceea ce apare la exterior mai întâi ca formând principiul luminos, în spatele lui se află sunetul spiritual, iar şi mai sus, Cuvântul cosmic. Avem acum dreptul să spunem că în căldura care cuprinde lumea terestră se exprimă spiritualitatea inferioară a Elohimilor, aşa cum, ca să spunem aşa, dorinţele noastre trăiesc în sferele inferioare ale sufletului. Spiritualitatea superioară a Elohimilor trăieşte în *ha-şamayim*, în lumină, în principiile superioare ale sunetului, ale cuvântului, în Verbul cosmic. Şi tot ce s-a desprins cu Soarele nu poate acţiona în *tohu vabohu* decât din exterior.
Să încercăm să retrăim ca într-un mare tablou panoramic imaginile care se formau în sufletul vechilor evrei când pronunţau cuvintele *„ha-areţ*" şi *„ha-şamayim*". Ceea ce apărea acestora ca element spiritual, ca lumină, sunet şi vorbire, cuvânt creator şi care iradiază spre Pământ, acţiona ca o lumină grăitoare izvorâtă din Soare, ca o lumină în spatele căreia se află Cuvântul cosmic. Să evocăm apoi tot ce cuprindea *„tohu vabohu*", elementele inferioare, căldură, aer, apă, amestecându-şi unele cu altele undele lor mişcătoare, într-o stare de tenebre profunde. Dar, totodată, activitatea Elohimilor cu lumina care iradiază din afară pătrunde datorită Verbului creator eterul cel mai înalt. Cum am putea descrie ce se produce atunci? Cel mai bine o putem face cu ajutorul cuvintelor monumentale ale Bibliei „Şi zeii au spus: Să se facă lumină!" Şi s-a făcut lumină în tenebrele care domneau în tohu vabohu. Aceasta este imaginea care se prezenta viziunii lăuntrice a vechilor evrei.
Fiinţa Elohimilor trebuie să ne-o reprezentăm răspândită în tot Universul, iar acest Univers ca fiind corpul lor. Viaţa elementară din *tohu vabohu* este forma inferioara a acestui corp, căldura este o expresie superioară; dar elementul cel mai înalt este *ha-şamayim*, care din afară îşi exercită acţiunea creatoare pentru a face ordine în acel *tohu vabohu*.
Dar după ce aţi ascultat descriindu-se felul cum Cuvântul cosmic, iradiind lumina, pătrunde în *tohu vabohu*, acel amestec de elemente inferioare, pentru a le ordona, vă puteţi pune întrebarea: cine dă omului forma sa

organizată? Căci nu ar putea exista o formă umană ca aceea pe care o avem în prezent — care stă pe picioare, se slujeşte de mâini etc. – fără ca ea să fi fost organizată de forţele activităţii cerebrale care iradiază în tot organismul. Numai datorită iradierii forţelor spirituale, superioare, s-a organizat forma umană pe care o avem astăzi. Ceea ce este inferior este organizat de ceea ce este superior. De aceea *ha-areţ*, elementul inferior din corpul Elohimilor, este organizat de *ha-şamayim*, elementul superior din corpul lor, şi de spiritul care se exprimă prin aceştia. Iată, deci, semnificaţia acestor cuvinte: „Lumina s-a manifestat prin Cuvântul cosmic şi a pătruns în tenebre". Scos din dezordinea elementelor, *tohu vabohu* s-a organizat. Ne putem reprezenta *ha-şamayim* ca fiind, ca să spunem aşa, capul Elohimilor, iar viaţa elementelor trunchiul şi membrele organizate de puterea capului. Iată şi ce se petrece în realitate: omul, mărit la dimensiunile Cosmosului şi exercitându-şi acţiunea organizatorică pornind de la organele spirituale incluse în *ha-şamayim*. Imaginea pe care o putem evoca în sufletul nostru este aceea a unei fiinţe umane macrocosmice, ansamblu al tuturor forţelor iradiante care din *ha-şamayim* se revarsă în *ha-areţ*.
Pentru ca această imagine să devină mai conturată, să ne referim la omul modern şi să ne întrebăm cum a devenit el ceea ce este astăzi, nu din punctul de vedere diletantist al ştiinţei materialiste, ci din acela al Ştiinţei spirituale. De unde îşi trage el forma caracteristică, această formă care îl deosebeşte de celelalte fiinţe care îl înconjoară şi care face cu adevărat din el un om? Ce se exprimă în această formă umană? Dacă nu vrem să ne punem o perdea la ochi, este foarte uşor să spunem ce dă omului caracterul său de om, caracterul său uman. Este ceea ce el singur are printre celelalte fiinţe vii, este vorbirea care se exprimă prin sunete, prin cuvinte, iată ce îl face om. Gândiţi-vă la forma animalului. Prin ce ar putea fi ea transformată în formă umană? Ce trebuie să vină pentru a-l însufleţi? Evocaţi o formă animală; ce suflu trebuie să o străbată şi ce ar trebui să conţină acest suflu, pentru ca această formă să înceapă să vorbească?

Ea ar trebui astfel organizată încât să simtă că sunetul iradiază, porneşte din ea. Sunetul vorbit schimbă forma animală în formă umana.
Cum putem, prin urmare, să ne reprezentăm Cosmosul sub formă de imagini şi să-l resimţim în noi? Cum să trăim tablourile pe care unul câte unul, element cu element, le-am evocat în sufletele noastre? Cum putem simţi lăuntric, dacă putem spune aşa, forma omului macrocosmic? – Toate acestea prind viaţă când începem să percepem cum prinde formă sunetul. Când sunetul **A** răsună în aer am putea să resimţim nu numai sonoritatea, ci să ne dăm seama şi de faptul că el s-a format ca şi pulberea care a luat formă sub acţiunea arcuşului de vioară care freca placa. Este necesar să simţim în mod real natura sunetului **A**, sau a sunetului **B**, ce creează aceste sunete în jurul lor în spaţiu şi să percepem nu numai forţa lor de iradiere, ci şi forma pe care o iau. În felul acesta vom simţi şi noi ce simţea vechiul înţelept evreu când sunetele trezeau în el acele imagini pe care le-am evocat în faţa privirii noastre lăuntrice. Aşa acţionează un sunet. Şi de aceea a trebuit să spun: sunetul *„beit*" evoca ceva care se închide, care se repliază asupra unui conţinut interior. Sunetul *„reiş*" trezea un sentiment asemănător celui pe care îl simte cineva care devine conştient de capul său, iar *„şin*" provoca un sentiment pe care l-aş putea traduce prin aceste cuvinte: deschide prin străpungere. Era într-adevăr o limbă perfect obiectivă, care se cristaliza în imagini pe măsură ce sunetele se formează iar sufletul se lasă însufletit de ele. În aceasta constă şi înaltul învăţământ ocult, care îngăduia anticilor înţelepţi să contemple aceste imagini; sufletul unui clarvăzător le contemplă ori de câte ori pătrunde în lumea suprasensibilă. Sunetul se transformă într-o formă spirituală şi produce imagini şi viziuni în ordinea în care le-am descris. Imensa importanţă a acestui vechi document, care este Biblia, constă în aceea că s-a păstrat într-o limbă ale cărei sunete, cristalizându-se în suflet, îmbracă acolo forme vizuale. Iar aceste forme sunt acelea care se pot percepe în lumea suprasensibilă din care a

provenit şi elementul fizic al lumii noastre sensibile. Când ne gândim la toate acestea, începem să simţim un imens respect pentru modul cum evoluează lumea; ne dăm seama că nu este o simplă întâmplare că acest antic document al omenirii ne-a fost transmis tocmai într-o limbă ale cărei caractere, ele singure, pot trezi în suflet elementul spiritual prin imagini pe care clarvăzătorul le poate regăsi chiar şi în epoca noastră. Acestea sunt sentimentele pe care trebuie să le avem ca anstroposofi când păşim în efortul de a înţelege începutul Vechiului Testament.

CONFERINŢA a III-a

Primele şase zile ale Creaţiei

München , 19 august1910

Ieri ne-am reprezentat, sub formă de imagini, momentul la care Biblia se referă cu aceste cuvinte: „Şi zeii au spus: Să fie lumină! Şi a fost lumină". Am atras atenţia asupra unui eveniment care, în repetarea stărilor anterioare ale evoluţiei, reapare pe o treaptă mai înaltă. Aş dori să recurg din nou la asemănarea cu un om care se trezeşte şi recheamă în minte ceea ce vieţuieşte în străfundul sufletului său. Aşa trebuie să ne imaginăm faptul că din sufletul Elohimilor, sub un aspect nou, şi într-o formă nouă, străbate ceea ce, încetul cu încetul, a fost elaborat în cursul evoluţiei prin stadiile vechiului Saturn, ale vechiului Soare şi ale vechii Luni. În fapt; tot ce descrie Biblia, tot ce se numeşte Creaţia celor şase (sau şapte) zile, nu este o repetiţie ci o reînviere a etapelor şi stărilor precedente, sub un aspect şi o formă noi. Şi prima întrebare pe care urmează să ne-o punem este aceasta: cum trebuie să înţelegem realitatea celor descrise în această carte?

Cea mai bună metodă de a clarifica această întrebare este să o privim în felul următor: un ochi format aşa cum este al nostru, un organ sensibil oarecare aşa cum le avem astăzi ar putea urmări prin percepţii sensibile ceea ce descrie Geneza ca fiind opera de creaţie a celor şase zile? Răspunsul este categoric negativ, ochiul nostru nu ar fi putut vedea acele evenimente, căci acestea aveau

loc în sfera pe care o putem numi ca fiind existenţa elementară. Pentru aceasta este necesar un anumit grad de cunoaştere, de percepţie clarvăzătoare. Este absolut adevărat că Biblia ne descrie modul cum sensibilul a ieşit din suprasensibil, iar faptele pe care ni le înfăţişează sunt fapte suprasensibile, care se află însă doar cu o treaptă mai sus de faptele sensibile obişnuite; acestea, de fapt, decurg din primele. Pătrundem astfel, într-un anumit sens, într-un domeniu al clarvederii, dezvăluind opera de creaţie a celor şase zile. Ceea ce existase mai înainte pare acum sub o formă eterică, sub formă elementară. Să renţinem bine aceasta, altfel nu vom putea găsi sensul pe care îl au puternicele cuvinte ale Genezei. Putem să ne aşteptăm, în consecinţă, să vedem reapărând, dar sub o altă formă, tot ce evoluţia a creat în decursul perioadelor anterioare.

Să recapitulăm deci, mai întâi, care au fost stadiile caracteristice străbătute de evoluţie în timpul primelor trei forme planetare. – Pe vechiul Saturn totul era într-un fel de stare minerală*. Primii germeni ai umanităţii compuneau în ansamblu vechiul Saturn. Deşi de natură minerală, nu trebuie să ni-i reprezentăm asemănători cu starea minerală de astăzi. Căci vechiul Saturn nu există încă într-o structură care să se asemene cel puţin fie cu elementul gazos, fie cu cel lichid şi cu atât mai puţin cu elementul solid. El era constituit numai din căldură, care era într-o veşnică stare de mişcare. Dar legile care domneau pe acea planetă făcută numai din căldură erau aceleaşi legi ca acelea care guvernează astăzi regnul mineral, elementul solid, dens. Când spunem că pe vechiul Saturn planeta însăşi şi omul erau într-o stare minerală, trebuie să fim conştienţi că nu era vorba de o stare minerală asemănătoare stării minerale actuale, adică sub o formă solidă, ci era o stare de căldură activă, în permanentă mişcare, dar supusă legilor care guvernează mineralul.

* A se vedea Rudolf Steiner, ***Ştiinta spirituală*** (traducerea românească), cap. IV. (N.Tr.)

Urmează apoi vechiul Soare. Condiţiile de existenţă ale acestei planete sunt caracterizate prin faptul că ceea ce

urma, mai târziu, să constituie elementul terestru propriu-zis nu era încă separat de masa solară. Tot ce face parte astăzi din Pământ şi Soare forma în acel timp un singur corp cosmic. În sânul acestui vechi Soare s-a format o stare pe care o putem numi gazoasă, prin condensarea stării de căldură care existase altădată pe vechiul Saturn. În felul acesta, acum existau, în afară de elementele de căldură activă şi în permanentă mişcare, elemente gazoase, aer, care străbăteau masa şi se organizau în combinaţii reglate de anumite legi. Dar, în acelaşi timp, acestei condensări îi corespunde o spiritualizare a elementului de căldură, care se transformă în elementul mai subtil de lumină şi sub această formă străluceşte în spaţiul cosmic. Fiinţele care fac parte din evoluţia noastră planetară trec în timpul acestei vechi stări solare de la natura minerală la natura vegetală. Dar şi de data aceasta trebuie să ne ferim să ne reprezentăm că pe vechiul Soare ar fi putut exista plante aşa cum le cunoaştem astăzi. Numai că aceleaşi legi care acţionează în prezent în sânul lumii vegetale şi fac ca rădăcina, de exemplu, să crească în jos, iar floarea în sus acţionau şi pe vechiul Soare, în sânul elementelor de aer şi căldură. Fără îndoială, nu se puteau naşte forme materiale de plante, ci trebuie să ne reprezentăm doar că forţele care împing floarea în sus şi rădăcina în jos acţionau în sânul unor forme aeriene, în permanentă mişcare şi transformare. Reprezentaţi-vă un glob gazos în interiorul căruia o lumină vie şi în miscare făcea să ţâşnească în sus o fluorescenţă luminoasă, tinzând totodată să reţină în jos ceea ce tinde să se înalţe, menţinând, în felul acesta, planeta întreagă în jurul unui centru. Dacă ne putem reprezenta cât mai exact acest tablou grandios, putem avea o idee despre activitatea interioară a luminii, a căldurii şi a aerului pe vechiul Soare. Legile care guvernează mineralul sunt şi ele prezente şi lor li se alătură legile care guvernează elementul vegetal, iar germenii fiinţei umane nu sunt în acel timp decât pe treapta de evoluţie vegetală.
Unde am putea găsi astăzi ceva ce s-ar putea compara, dacă nu în totalitate, cel puţin sub un anumit raport, cu

activitatea vegetală a acestui vechi glob făcut din aer, din căldură şi lumină? Dacă omul cu simţurile pe care le posedă astăzi ar parcurge spaţiul, nu ar găsi, desigur, nimic comparabil. Într-o anumită fază a vechiului Soare, acesta a luat o formă fizică, dar numai până la treapta de densitate a aerului. În prezent, în mod general, această stare fizică nu mai este posibilă. Acea activitate care a putut să se desfăşoare atunci în plan fizic nu mai este perceptibilă omului de azi decât dacă este înzestrat cu o percepţie clarvăzătoare capabilă să pătrundă în regiunea suprasensibilă, unde se află în prezent fiinţele spirituale a căror expresie fizică sunt plantele fizice existente acum.

Aceste fiinţe spirituale le putem numi sufletele-grupă ale plantelor. Trebuie să precizăm că sufletele-grupă nu reprezintă fiecare plantă în parte care creşte pe solul terestru, ci oarecum ele reprezintă speciile; există un suflet-grupă pentru trandafiri, unul pentru violete, altul pentru stejari etc. Nu trebuie, deci, să căutâm în lumea spirituală o fiinţă pentru fiecare plantă, ci doar pentru speciile vegetale. Aceste specii sunt pentru gândirea modernă o sărmană gândire abstractă a epocii noastre, simple concepte, în mod sigur nişte abstracţiuni. Aşa se prezentau lucrurile şi în Evul Mediu, şi pentru că în acea epocă nu se mai cunoştea deja nimic despre această viaţă spirituală, care a fost creatoarea lumii fizice, s-a născut faimoasa controversă între „realism" şi „nominalism" în cadrul căreia aveau loc dezbateri dacă speciile existente nu sunt decât nume (nominalism) sau în spatele lor există o realitate spirituală (realism). Această discutie nu-şi are nici cel mai mic sens pentru o conştienţă clarvăzătoare care, atunci când se ridică deasupra acoperişului vegetal al pământului, găseşte, în spatele formei exterioare, fizice a plantelor, un domeniu spiritual unde trăiesc fiinţe reale, sufletele-grupă, care sunt una cu ceea ce noi numim specii vegetale. În faza când globul de aer, de căldură şi de lumină al vechiului Soare era în toată strălucirea sa, când lumina care se juca la suprafaţa acestui glob făcând să ţâşnescă forme de înflorituri fulgerătoare, de natură vegetală, aceste forme erau

aceleaşi, în natura lor fizică şi gazoasă, ca şi acelea pe care nu le mai găsim astăzi decât în domeniul spiritual şi unde formează esenţa speciilor vegetale. Dar să reţinem faptul că speciile vegetale care acoperă în prezent pământul, verdeaţa, florile, tufişurile, arborii, saturaseră întreaga atmosferă a vechiului Soare cu fiinţa sufletelor-grupă, cu natura lor de specii vegetale.
La nivelul pe care îl atinsese atunci evoluţia omului, el însuşi se afla la un stadiu vegetal. El nu era încă în măsură să trezească în sine, conştient, sub formă de reprezentări, tot ce se întâmpla în jurul lui, nu mai mult decât ar putea s-o facă astăzi o plantă. Participând la existenţa vegetală, corpul său făcea parte din aceste forme de lumină, al căror joc neîntrerupt însufleţea globul solar. De această apariţei a celei mai primitive forme de conştienţă* se leagă ceva foarte deosebit în Univers. Atâta vreme cât elementul nostru terestru a rămas unit cu elementul solar, atâta vreme cât lumina Soarelui nu cădea din afară asupra globului terestru, era imposibil să apară elementul de conştienţă în evoluţie. Corpul astral, care reprezintă condiţia necesară pentru un act de conştienţă, nu putea încă să penetreze corpul fizic şi eteric. Pentru ca un element de conştienţă să apară, trebuie să se producă o separare, o sciziune şi din elementul solar să se detaşeze un altul. Acest lucru a avut loc în a treia treaptă de evoluţie terestră, în stadiul planetar numit vechea Lună. Când evoluţia vechiului Soare s-a terminat şi a trecut apoi printr-un fel de noapte cosmică, a suferit o metamorfoză, după care a reapărut; de data aceasta, el era pregătit să se manifeste sub o dublă natură; esenţa solară se separă, devine un corp ceresc aparte şi rămâne vechea Lună, cu stările elementare de căldură, de aer şi de apă, separate de acum înainte de Soare. Vechea Lună corespunde cu ceea ce este astăzi terestru. Şi numai datorită faptului că fiinţele care o populau au putut să primească din afară forţele solare a fost posibilă dobândirea unui corp astral şi să dezvolte în ele principiul conştienţei, adică să reflecte în interiorul lor ceea ce se întâmpla în afara lor. Principiul animal, dotat cu viaţă lăuntrică, cu conştienţă,

este, prin urmare, legat de faptul că s-a produs o sciziune între elementele solare şi cele terestre. Animalitatea a apărut pe vechea Lună şi omul însuşi s-a dezvoltat în natura sa corporală până la treapta de animal. În ***Ştiinţa spirituală*** aceste lucruri sunt descrise cu mai multe amănunte**.

* Termenul de „conştienţă" poate părea cititorului neavizat forţat. Este cazul să precizăm că în limba română există cuvântul „conştiinţă", care are un dublu sens: a) un sens moral (a avea conştiinţă) şi b) un sens cognitiv (a fi conştient de ceva). În limba germană, pentru cele două sensuri există cuvinte deosebite: *Gewissen* (pentru sensul moral) şi *Bewusstsein* (pentru sensul de cunoaştere). În traducerea operelor lui Rudolf Steiner, pentru cuvântul *Bewusstsein* s-a adoptat termenul de „conştienţă" (ca o substantivare a adjectivului conştient). (N.Tr.)

** A se vedea traducerea românească, cap. IV. (N.Tr.)

Vedem că cele trei stări sau stadii planetare care au precedat stadiul planetar al Pământului şi au creat condiţiile pentru dezvoltarea sa au între ele un raport bazat pe anumite legi bine stabilite. În timpul stadiului planetar lunar, elementului gazos i se alătură, pe de o parte, un element lichid, iar pe de altă parte un element sonor care, aşa cum am arătat ieri, reprezintă un grad mai subtil al stării de lumină. Este un fel de repetiţie a stadiilor anterioare. Ceea ce se creasе în timpul primelor trei stadii iese din nou la iveală şi *devine ca un fel de amintire a Elohimilor*. Mai întâi, această amintire este o stare confuză şi pe care Biblia o defineşte prin cuvintele „*tahu vabohu*". În forţele care iradiază din centru spre în afară şi apoi revin de la periferie spre centru se află integrate cele trei stări elementare, de căldură, de aer şi de apă, iar între ele se produc schimbări, formând o masă confuză, în timp ce înainte ele erau separate. Pe vechiul Soare, când elementul gazos, prin densificare, s-a despărţit de elementul de căldură ele formau două entităţi diferite, iar pe Lună, de asemenea, cele trei forme elementare erau distincte, erau despărţite. Acum însă, ele formează un amestec, se întrepătrund unele cu altele în acest *tohu vabohu*; în această efervescenţă a lor, şi care constituie prima perioadă a existenţei terestre fizice, nu se poate face o distincţie între elementul lichid,

cel gazos sau cel de căldură; întreaga lor activitate se interpenetrează.
Primul lucru care se produce a fost că în acest amestec pătrunde lumina. Aceasta emana atunci din acea activitate spirituală comparabilă cu aceea a sufletului, pe care am descris-o ieri şi pe care am definit-o ca pe o meditaţie cosmică, o acţiune care a separat mai întâi elementele gazoase de elementele lichide. Vă rog să reţineţi cu atenţie acest moment care urmează apariţiei luminii. Dacă am încerca să traducem într-un limbaj liber ce s-a petrecut atunci, am putea spune: după ce lumina a pătruns în *tohu vabohu* Elohimii au separat ce era înainte, un element gazos de ce era element lichid, în aşa fel că acestea puteau fi din nou deosebite. După ce s-a făcut această separare în masa confuză a celor trei elemente, au apărut două principii distincte: un element, acela gazos, are proprietatea să se extindă în toate părţile, iar celălalt, elementul lichid, are tendinţa să se condenseze, să se restrângă. De notat că în momentul de care vorbim aceste două elemente nu erau încă ceea ce am putea să numim în zilele noastre apă sau aer. Apa era un element mai dens şi vom vedea pentru ce; iar cât priveşte aerul, nu putem găsi o comparaţie mai bună pentru a înţelege structura sa de atunci decât evocând atmosfera în care un lichid ar avea tendinţa să se transforme în vapori, să se condenseze în nori, sus, pentru ca apoi să recadă sub formă de ploaie. În amândouă cazurile, elementul lichid este prezent când sub formă de vapori care se înalţă, când ca o ploaie care se răspândeşte pe jos, condensându-se. Nu este decât o comparaţie, o descriere fizică, pentru a prezenta o stare elementară, suprasensibilă.
Aşadar, prin meditaţia lor cosmică, Elohimii au provocat o despărţire a celor două elemente din tohu vabohu. Unul din ele este mânat de tendinţa de a se înălţa sub formă de vapori (ceea ce nu este decât transformarea lichidului în corp gazos), celălalt are tendinţa de a se lăsa în jos, este elementul lichid care se condensează din ce în ce mai mult. Aceasta era starea de lucruri care în mod obişnuit, în limbile moderne, se exprimă cu următoarele

cuvinte: „Zeii au provocat o separare între apele de sus şi apele de jos". Această despărţire înfăptuită de zei în sânul apelor a dus la aceea că un element are tendinţa să se dilate, să se răspândească, iar celălalt să se concentreze către un punct. Această separare nu are un caracter sensibil şi concret; ea are loc între două forţe opuse. Ca o comparaţie, se poate spune că acţiunea Elohimilor a făcut ca, pe de o parte, apele să se ridice sub formă de nori, tinzând să se răspândească în spaţiu şi, pe de alta, să pară a avea tendinţa de a se condensa la suprafaţa pământului. Acest fenomen a fost un pact nematerial, izvorând din natura gândirii noastre. De aceea cuvintele utilizate de Geneză pentru a-l caracteriza nu trebuie înţelese ca fiind legate de un fapt fizic. Cred că ştiţi că textul latin din Geneză foloseşte în acest sens cuvântul *„firmamentum* ". Textul ebraic corespunzător foloseşte cuvântul *„rakiia*"[1]. Aceasta nu sugerează nimic ce ar putea fi interpretat ca un fapt material; el caracterizează în mod sigur dezlănţuirea celor două forţe în sensuri opuse.

[1] *Rakiia*: רקיע (în cap. I, v. 6 din Geneză).

Aceasta este situaţia pe care Biblia o descrie ca fiind cel de al doilea moment, şi pe care îl putem traduce în limbajul nostru astfel: Elohimii au provocat o separare în sânul masei elementare compuse din aer şi apă. Aceasta este traducerea exactă a acestui fapt: vaporii, a căror natură este compusă din aer şi apă, se înalţă pe de o parte, iar pe de altă parte se concentrează spre pământ. Acestă separare pe care Elohimii au provocat-o este al doilea moment în istoria Creaţiei.

Care va fi etapa următoare? Ceea ce acum radiază spre în afară şi tinde către formaţiuni de vapori, asemănătoare norilor, atinge un stadiu care, într-un anumit sens, este repetarea sub o formă mai densă a unei stări anterioare, aceea a vechiului Soare. Iar ceea ce trebuia să se concentreze şi să reproducă, sub un anumit raport, vechea stare lunară, starea de densitate lichidă, devine acum din ce în ce mai diferenţiat şi aceasta constituie a treia fază a evoluţiei terestre. În al doilea moment, Elohimii au separat elementul aer de elementul apă; în al

treilea, ei separă din elementul lichid ceva ce nu mai existase înainte şi care capătă un grad de densificare şi mai avansat; acest element nou este „solidul". Abia acum există elementul solid; în vechiul stadiu lunar, el nu exista. El se desprinde din elementul lichid. Cu alte cuvinte, se produce, în cea de a treia fază a evoluţiei terestre, un nou fenomen de densificare. Şi aşa cum în al doilea moment Elohimii au desprins elementul aer din elementul apă, la fel acum, în al treilea moment, ei desprind din sânul vechii substanţe lunare elementul-lichid de elementul-terestru, care apare ca ceva cu totul nou în evoluţia Pământului. Căci tot ce am descris până acum exista înainte, deşi sub o altă formă. Dar elementul terestru, elementul solid este ceva cu totul nou. Şi tocmai acest element nou este cel care permite ca tot ce existase înainte să se manifeste acum sub o formă nouă.

Ce apare mai întâi? Apare ceea ce am descris ca fiind elementul vegetal, care se formase deja pe vechiul Soare şi care se dezvolta şi creştea în natura subtilă, formată din aer, a acestuia. De asemenea, apare ceea ce se repetase apoi pe vechea Lună, de astă dată în sânul unei naturi lichide, care totuşi nu îngăduia încă plantelor să aibă formele pe care le au în prezent. Iată ce se repetă în al treilea moment al Creaţiei, dar sub o formă de natură terestră. Elementul vegetal apare, deci, mai întâi şi acest fapt este descris în Biblie într-o formă admirabilă. Cât priveşte noţiunea de „zile", voi reveni ulterior asupra ei. Să vorbim acum despre influenţa luminii, despre influenţa aerului, despre desprinderea apei de elementul solid, a lichidului de solid. Solidul provoacă revenirea elementului vegetal. Este ceea ce Biblia descrie atât de minunat când spune că vegetaţia răsare din pământ după ce Elohimii au separat elementul lichid de elementul solid. În perioada pe care o numim ziua a treia a Creaţiei, vegetaţia apare ca un fel de amintire cosmică, în sânul elementului solid, din ceea ce existase deja în vechiul stadiu solar. În meditaţia Elohimilor, sub forma unui element vegetal devenit solid retrăieşte ceea ce se manifestase într-o stare aeriană, gazoasă pe vechiul Soare.

Dar această vegetaţie nu trebuie să o vedem aşa cum se prezintă astăzi, ea nu este încă individualizată şi multiplă. Am mai arătat că formele vegetale individualizate pe care le avem astăzi sub ochi nu existau aşa pe vechiul Soare şi nici pe vechea Lună şi nici chiar încă în această nouă stare terestră, când vegetaţia apare ca un fel de amintire. Ceea ce exista atunci era sufletul-grupă al plantelor, ceea ce numim astăzi speciile vegetale şi care pentru cunoaşterea pe bază de clarvedere nu sunt simple noţiuni abstracte, ei au o existenţă reală în lumea spirituală. Este curios să vedem cât de puţin ştiu comentatorii Bibliei să interpreteze cuvântul care de regulă este tradus astfel: „Pământul producea tot felul de ierburi şi de plante, fiecare după speţa ei". Ar trebui să se spună „sub formă de specii". Iată şi explicaţia. Sub formă de „suflete-grupă", sub formă de „specie", plantele existau fără a fi încă individualizate aşa cum sunt astăzi. Nu vom înţelege nimic din descrierea biblică a apariţiei vegetaţiei în a treia zi a Creaţiei, dacă nu facem apel la noţiunea de „suflet-grupă". Trebuie să avem bine întipărit în minte că nu exista atunci nici o plantă în sensul activ al cuvântului, ci formele speciilor se manifestau datorită unei activităţi comparabile cu o meditaţie cosmică; cu alte cuvinte, ceea ce creştea erau sufletele-grupă ale plantelor. Astfel, în stadiul de evoluţie care este descris ca fiind a treia zi a Creaţiei, Elohimii au separat elementul lichid de elementul solid – care este a patra stare elemntară – şi în această stare solidă care nu era, totuşi, atunci vizibilă ochilor fizici, ci numai unei priviri clarvăzătoare, renasc formele tip ale speciilor vegetale.
Cât priveşte natura animală, aceasta nu poate încă să reapară. Am văzut că ea nu se manifesta decât pe vechea Lună, când s-a produs o separare şi Soarele a început să iradieze din afară spre Lună. O repetare a acestui eveniment trebuia să se producă mai înainte ca evoluţia să poată continua şi să se ridice de la regnul vegetal la regnul animal. De aceea, după a treia zi a Creaţiei se face referire la modul în care principiul solar, exteriorizat, împreună cu principiul lunar şi acela al stelelor încep să-

şi exercite acţiunea în atmosfera terestră, să-şi dirijeze forţa din afară asupra Pământului. În timp ce înainte vedeam acţiunea lor emanând chiar din starea proprie a planetei, ceva ce vine din spaţiul ceresc se alătură acum acestei acţiuni. Cu alte cuvinte, acest eveniment urma să se desfăşoare în continuare în aşa fel, încât la forţele proprii ale sferei terestre, care nu putea să repete în propria sa esenţă decât ceea ce produsese mai înainte, când forma o unitate, deci, la acele forţe ale globului pământesc, Elohimii, prin meditaţia lor cosmică, alătură şi forţe care veneau în valuri din spaţiul cosmic asupra planetei. Existenţa terestră se îmbina acum cu viaţa cosmică. Să privim deocamdată numai în felul acesta ziua a patra a Creaţiei.
Ce provoacă acest aflux de iradiaţii venind din afară? Fenomenele care s-au desfăşurat pe vechea Lună nu se pot repeta decât sub o formă diferită; aceasta este o necesitate naturală. Pe vechea Lună, regnul animal a apărut în măsura în care puteau participa elemente de aer şi apă. Mai întâi se repetă aceasta. De aceea găsim în Geneză, în a cincea zi a Creaţiei, o relatare extraordinar de exactă a viermuielii care începe să însufleţească aerul şi apa. Este tocmai repetarea vechiului stadiu lunar sub o formă nouă şi pământească.
Vedeţi, aceste lucruri fac parte din categoria acelora care transformă dorinţa noastră de cunoaştere într-o profundă veneraţie faţă de anticele documente ale omenirii. Ceea ce cunoaşterea prin clarvedere revelează, se redă în acest document care este Geneza într-un limbaj puternic şi grandios. Regăsim aici tot ce s-a ştiut altădată: după ce a apărut această iradiere din exterior, tot ce exista pe vechea Lună în sânul elementelor de aer şi apă se poate repeta. Ce ne pot spune, faţă de o cunoaştere care trezeşte toate forţele noastre sufleteşti, toate acele obiecţiuni zise logice care s-au adus Bibliei? Ce poate însemna ceea ce se pretinde că acest document ar fi fost elaborat într-o epocă primitivă când cunoaşterea umană era încă în stadiul primei sale copilării? Într-adevăr, o frumoasă copilărie e aceea care ne permite să regăsim în aceste documente cel mai elevat nivel la care putem

aspira! Oare nu tocmai acelora care ne-au dat acest document trebuie să le atribuim acea spiritualitate care, doar ea, se poate ridica la nivelul acestor revelaţii? Nu vorbesc oare vechii clarvăzători un limbaj inteligibil în aceste documente pe care ni le-au lăsat? Înseşi cunoştinţele care sunt înscrise în aceste documente ne dovedesc că autorii sunt vechi clarvăzători inspiraţi. Şi nici nu avem nevoie de probe istorice; singura probă nu poate fi furnizată decât prin cunoaşterea conţinutului lor.

Dacă vedem lucrurile în felul acesta, ne vom da seama că şi chiar în a cincea fază a evoluţiei, a cincea zi a Creaţiei, a putut să apară un element nou. Căci ceea ce trebuia să se repete se petrecuse, apăruse deja mai înainte. Principiul cel nou, pământul, solidul se poate popula de acum înainte cu animale şi cu tot ce îmbracă o formă nouă. Vedem cu ce exactitate perfectă principiul „terestru" apare în a şasea zi a Creaţiei. Căci elementul animal, despre care se spune că a apărut în a şasea zi, este legat de principiul terestru, pe care apare ca un element nou. Până în ziua a cincea totul este o repetare a stărilor anterioare care are loc la un nivel mai înalt, sub o formă nouă, dar esenţa însăşi a pământului nu vine decât în ziua a şasea, o dată cu apariţia a ceea ce era posibil numai în condiţii terestre.

V-am oferit, ca să spunem aşa, o privire de ansamblu a celor şase zile ale Creaţiei. Am arătat că cei care au inclus în mod misterios întreaga lor înţelepciune în descrierea celor şase zile au avut o netă conştienţă despre apariţia unui element nou, şi că, de asemenea, au ştiut că doar în sânul principiului terestru se putea realiza natura esenţială a omului. Noi ştim că tot ce a străbătut omul în timpul vechilor stări planetare, Saturn, Soare şi Lună, nu a fost decât o fază de pregătire pentru adevărata creaţie a omului. La început, în timpul vechiului Saturn, s-a depus în om germenul corpului său fizic. Pe vechiul Soare s-a alăturat germenul corpului eteric, iar pe vechea Lună principiul corpului astral. Până la sfârşitul celei de a cincea zi a Creaţiei, tot ce trăieşte are în sine astralitate. Dar „Eul", acest al patrulea element al entităţii umane, nu poate fi încorporat în sânul

evoluţiei decât o dată ce s-au realizat în mod complet condiţiile cerute de elementul terestru. În timpul primelor cinci zile ale Creaţiei, Elohimii repetă deci, dar la un nivel superior, stările precedente şi prin această repetare ei pregătesc de fapt elementul terestru. Datorită acestei repetiţii şi a faptului că ea a avut loc sub o formă nouă, superioară, Elohimii au putut modela o formă umană care să fie aptă pentru a primi un principiu nou. Şi aceasta este, de altfel, încoronarea întregii evoluţii.
Dar dacă ar fi avut loc o simplă repetare a stărilor anterioare, evoluţia nu ar fi putut progresa decât până la nivelul elementului astral-animal. Dar încă de la începutul ciclurilor de repetare a apărut un element nou, un principiu care a dus în final la apariţia elementului terestru, creându-se, în felul acesta, condiţiile în care cei şapte Elohimi au putut să răspândească viaţa care era în ei. Am încercat deja să fac o caracterizare a ceea ce trăia în ei, comparându-i cu un grup de şapte oameni, fiecare cu aptitudinile şi cunoştinţele lor, diferite de la unul la altul şi variate, dar care lucrau toţi pentru un scop comun, pentru aceeaşi operă de creaţie. Fiecare dă celorlalţi tot ce are el mai bun şi din această colaborare rezultă o operă comună. Fiecare, luat separat; nu ar fi reuşit să finalizeze această operă comună, dar împreună ei au avut forţa de a reuşi. Aceşti şapte oameni care colaborează la o asemenea operă conferă acesteia o amprentă care este imaginea vie din ei a scopului urmărit şi după care au creat. Este un aspect esenţial pe care trebuie să-l reţinem, acela că cei şapte Elohimi lucrează împreună pentru a duce la bun sfârşit încoronarea acelei lucrări care constă în a încorpora formei umane tot ce putea rezulta din repetarea stărilor anterioare şi care era elementul nou care apăruse, elementul terestru. În acest sens, observăm cum şi limbajul Genezei capătă o altă nuanţă, se schimbă. Mai înainte se spunea: „Elohimii au creat. . .", „Elohimii au spus..." etc . Îţi dă impresia că este vorba de ceva hotărât mai dinainte. Acum, un limbaj nou descrie încoronarea evoluţiei terestre: „Să facem pe om". Aceasta este traducerea curentă. Aceste cuvinte par a fi rezultatul unei deliberări a celor şapte, aşa cum se

face când se hotărăşte finalizarea unei opere comune. În încoronarea operei de creaţie să vede, deci, rezultatul colaborării dintre Elohimi, iar ca finalitate apare forma eterică umană, expresie a forţelor şi facultăţilor pe care Elohimii le-au dobândit în decursul vechilor stadii de evoluţie, Saturn, Soare şi Lună.

Este un fapt de o deosebită importanţă, căci scoate în evidenţă şi pune în balanţă întreaga demnitate umană. În epocile mai vechi, conştienţa religioasă a resimţit mult mai viu şi mai intens decât astăzi aceasta, atunci când dădea expresie sentimentelor inspirate de textul biblic. Anticul înţelept evreu era deplin conştient de această măreţie. Când el evoca în sine sentimentele pe care le avea pentru cei şapte Elohimi simţea că trebuie să spună cu toată umilinţa şi veneraţia pe care o are: Puternica măreţie a omului în Univers provine din faptul că şapte grupe de activităţi divine au conlucrat la naşterea lui. Forma pe care fiinţa umană o are acum pe Pământ a fost un scop al Divinităţii. Reţineţi greutatea acestor cuvinte: Un scop al zeilor este pe Pământ forma umană! Dacă avem bine întipărită această realitate în conştienţa noastră, vom şti că sufletul individual are faţă de această formă umană o imensă responsabilitate, o obligaţie, aceea de a o face cât mai perfectă cu putinţă. Posibilitatea de a perfecţiona această operă a fost dată în momentul când Elohimii au luat hotărârea ca întreaga lor activitate să se concentreze spre un ţel comun. Moştenirea zeilor a fost transmisă omului pentru ca el să o împlinească întru totul, să o perfecţioneze din treaptă în treaptă până la cele mai îndepărtate epoci în viitor. Să simţim acest scop cu seninătate şi umilinţă, dar şi cu energie, acesta este unul din rezultatele acestei contemplări a Universului, contemplare trezită în noi prin monumentalele cuvinte care marchează începutul Genezei. Aceste cuvinte dezvăluie originea noastră, dar totodată ne arată şi ţelul nostru, idealul nostru suprem. Ne simţim că suntem cu adevărat creaţi de Divinitate şi totodată avem şi sentimentul pe care drama rosacruciană* încearcă să-l trezească în scena în care iniţiatul trece prin etapa pe care o exprimă cuvintele: „O,

omule, simte viaţa care este în tine !" În acest sentiment, iniţiatul îşi trăieşte propria slăbiciune, dar şi scopul divin al vieţii sale. El nu mai poate pieri; înnobilat, el îşi simte viaţa ca pe o realitate; şi această conştienţă a avut-o când a putut să se întâlnească cu celălalt Eu al său, care este în deplină afinitate cu sufletul său, pentru că este chiar ţelul său divin.

* ***Poarta Iniţierii***, despre care se vorbeşte în conferinţa introductivă. (N.Tr.)

CONFERINŢA a IV-a

Elohimii şi acţiunea lor creatoare • Spiritele timpului

München , 20 august1910

Am văzut că Geneza înfăţişează fapte în care recunoaştem o repetiţie a stărilor anterioare din evoluţia Pământului. Aceste stări nu se pot studia decât printr-o investigaţie bazată pe clarvedere, ceea ce constituie, de altfel, şi izvorul concepţiei despre lume a Antoposofiei. Dacă evocăm în minte tot ce am aflat până acum despre fazele evoluţiei, în decursul timpului, când încă nu exista substanţa terestră, vedem că ceea ce urma să devină actualul sistem solar era concentrat într-o stare planetară pe care o numim vechiul Saturn. Ne amintim că această primordială stare planetară era formată din diverse stări de căldură, care se întrepătrundeau. Aş dori să atrag atenţia acelora care, pe baza actualelor concepţii fizice, ar putea fi şocaţi auzind vorbindu-se de un corp ceresc compus numai din căldură, aş dori să le reamintesc ce am spus în conferinţa a doua, şi anume că toate obiecţiile pe care un spirit ştiinţific modern le poate invoca împotriva afirmaţiilor pe care le facem aici le pot invoca eu însumi, în primul rând. Dar nu este posibil să expun, în aceste conferinţe, în toate amănuntele tot ceea ce ştiinţa ar avea de spus; de altfel, în legătură cu subiectul nostru, faţă de datele expuse de Antroposofie, ştiinţa nu emite decât ipoteze care frizează diletantismul. Voi avea, în curând, prilejul să vorbesc nu numai despre bazele pe care se întemeiază Ştiinţa spirituală, ci şi, ceea ce va satisface tendinţa modernă, despre tot ce permite să o contrazică. Ciclul de conferinţe pe care trebuie să-l

ţin la Praga va fi precedat de alte două conferinţe publice, prima cu tema „Cum să respingem Antroposofia?", a doua despre „Cum să întemeiem Antroposofia?" Acestea vor fi ţinute în mai multe locuri tocmai pentru a arăta că noi înşine suntem conştienţi de obiecţiile care se pot ridica împotriva învăţământului antoposofic*. Ştiinţa spirituală este stabilită pe baze solide şi cei care cred că o pot combate sunt cei care nu o cunosc încă. Ceea ce se va demonstra în decursul timpului. Dar faţă de stările de căldură care existau pe vechiul Saturn, aş dori să atrag atenţia asupra unor observaţii care se găsesc expuse în ***Ştiinţa ocultă*** şi prin care cei care se cred obligaţi, prin formaţia lor ştiinţifică, să ridice obiecţii vor găsi poate o ieşire.

* Ciclul de conferinţe de la Praga a fost tinut între 20–28 martie 1911 şi a cuprins un număr de opt conferinţe cu tema ***Fiziologie ocultă***, GA 128. (N.Tr.)

Şi acum, după aceste cuvinte, îngăduiţi-mi să mă reîntorc la punctul de vedere antroposofic, fără a mai ţine seama, pentru moment, de obiecţiile care, cu cea mai bună intenţie, ni se pot aduce.

Am spus, aşadar, că vechiul Saturn era constituit dintr-un amestec de diverse stări de căldură. Şi am văzut, urmărind povestirea Genezei, că această veche stare a lui Saturn, această fuziune de diferite calităţi de căldură sau de foc, s-a repetat în primele faze ale Pământului. Este primul punct de care trebuie să ţinem seama în existenţa elementelor. Doresc să vă rog să sesizaţi bine sensul în care vorbim de căldură sau de foc, ca stare superioară de existenţă a vechiului Saturn. Nu poate fi vorba aici de acea căldură obţinută când aprindem, de exemplu, un chibrit sau o lumânare, şi pe care o studiem în manifestarea sa de natură fizică. Căldura de pe vechiul Saturn trebuie să o simţim ca pe ceva spiritual, sau, mai exact, ca pe ceva sufletesc. Atunci când simţim în noi o căldură internă, sufletească, o căldură care ne este proprie, numai atunci ne vom putea face o idee aproximativă asupra stărilor de căldură care se interpenetrau pe vechiul Saturn.

Să trecem acum la starea vechiului Soare, a doua fază de evoluţie a planetei noastre; am văzut că pe această treaptă de existenţă a elementelor căldura s-a condensat în ceea ce numim stare gazoasă sau aer. Totodată, am constatat că acestei condensări a căldurii în element gazos, acestei treceri a stărilor elementare spre un principiu mai dens, îi corespunde o ascensiune, dacă putem spune aşa, spre o stare mai subtilă, mai eterică. Dacă denumim stare gazoasă ceea ce se află imediat sub starea de căldură, vom denumi element luminos, eter de natură luminoasă, starea care se află imediat deasupra căldurii. Dacă luăm în considerare totalitatea elementelor existente pe vechiul Soare, vom observa că toate acestea, căldura, lumina şi aerul, existau într-o stare de interpenetrare. Şi tot ce a trăit pe acest vechi Soare s-a manifestat în sânul acestor stări elementare. Numai că conceptele de căldură, de lumină şi de aer nu sunt, după cum ne amintim, decât expresia exterioară, *maya*, iluzie în raport cu ceea ce există de fapt. Căci, în realitate, sunt Entităţi spirituale care se manifestă exterior prin ele. Am putea spune că lucrurile sunt aproximativ ca şi cum, introducând mâna într-un spaţiu cald, vom spune că în acest spaţiu există căldură pentru că acolo se află o fiinţă care iradiază căldură şi-şi manifestă prin aceasta prezenţa.
Pe vechea Lună starea intermediară este tot căldura, dar aceasta s-a condensat în elementul de natură gazoasă sau aer şi apoi, în continuare, într-un element şi mai dens, de natură lichidă, în apă. Pe de altă parte, din lumină se desprinde un element mai subtil, mai eteric, este principiul de organizare activă, care acţionează în sânul materiei pentru a crea combinaţii şi disociaţii de natură chimică. Omul nu poate cunoaşte prin simţurile sale acest element nou, subtil, decât prin intermediul aerului. Natura sa spirituală stă la baza a tot ce trăieşte. Îl putem numi eter chimic sau eter sonor; este acel principiu care organizează materia după legi care ţin de măsură şi numâr. Se mai poate numi şi eter de număr. Ne ridicăm astfel de la lumină la sunet, fără a confunda acest sunet cu sunetul exterior, de natură fizică, transmis

prin intermediul aerului; trebuie să vedem în el un element care nu poate fi perceput decât atunci când în om se trezeşte simţul clarvederii. Pe vechea Lună în tot ceea ce face parte din structura sa, cât şi în ceea ce acţionează din afară asupra sa, există următoarele elemente: căldură, aer, apă, lumină şi sunet.
Să mergem mai departe, până la cea de a patra stare planetară, aceea a Pământului nostru propriu-zis. Are loc o nouă condensare, concomitent cu o nouă eterizare a stărilor elementare: în jos apare elementul terestru, sau elementul solid, în sus, un eter şi mai subtil decât eterul de sunet, eterul de viaţă. Din punctul de vedere al elementelor, existenţa terestră se poate descrie în felul următor: căldura este şi aici o stare intermediară, stările mai dense sunt aerul, apa şi solidul, sau pământul, iar stările mai subtile sunt eterul de lumină, eterul de sunet şi eterul de viaţă. Insist în mod deosebit asupra faptului că este necesar să înţelegem că principiul terestru solid nu trebuie confundat cu ceea ce ştiinţa modernă numeşte pământ; principiul terestru de care vorbim nu este ceva imediat vizibil în jurul nostru. În sensul Ştiinţei spirituale, solul pe care călcăm este numit „pământ" în măsura în care este de natură solidă, dar şi aurul, argintul, cuprul, staniul sunt tot „pământ". Tot ce este materie solidă este „pământ". Fizicienii nu admit, desigur, această distincţie; ei cunosc diferite elemente, dar ignoră care este baza, substanţa primordială, principiul elementului „pământ". Numai când privirea clarvăzătorului depăşeşte elementele exterioare cunoscute de ştiinţa modernă şi care sunt în număr de peste şaptezeci* se poate ajunge la forţele de coeziune care se exercită asupra materiei pentru a face din ea un element solid. Numai în spatele existenţei sensibile se găsesc forţele care construiesc, combină şi coordonează solidul, lichidul şi gazosul în sensul Ştiinţei spirituale. Şi, numai despre aceste forţe este vorba acum, numai despre aceste forţe vorbeşte Geneza, dacă o înţelegem aşa cum se cuvine. Primele trei elemente se repetă deci sub un aspect diferit în cursul primelor faze ale existenţei terestre. Al patrulea element apare acum pentru prima oară, este un element nou.

* În prezent se cunosc 103 elemente chimice, dar acest număr nu are nici o importanţă din punctul de vedere expus. (N.Tr.)

Să încercăm să surprindem sensul adânc al Genezei pornind de la datele pe care le-am acumulat până acum. Începutul evoluţiei Pâmântului reprezintă, după cum am văzut, un fel de repetare a vechiului Saturn, cu starea sa de căldură, de natură sufletească, în care se exprimă o realitate spirituală. Şi găsim aceasta în Geneză, dacă o înţelegem în adevăratul său sens. Am arătat că ceea ce se traduce în mod obişnuit prin cuvintele „Spiritul Elohimilor plutea peste ape" înseamnă în fond că spiritul şi sufletul Elohimilor iradiau acea căldură penetrantă, asemănătoare cu aceea iradiată de la o pasăre care îşi cloceşte ouăle, a pătruns atunci tot ce exista în acel stadiu elementar. Şi dacă lărgim exprimarea şi vom spune: „Spiritul Elohimilor iradiază şi străbate cu căldura sa viaţa elementară, apele", aceasta exprimă repetarea căldurii elementare a vechiului Saturn.

Să mergem mai departe. Starea următoare este, în principiu, cea care repetă existenţa vechiului Soare. Dar nu trebuie să considerăm existenţa Soarelui ca o condensare a căldurii şi transformarea ei în aer; trebuie să vedem în acest fenomen şi o eterizare care duce la formarea elementului luminos. Şi dacă admitem faptul că în timpul stadiului solar lumina a pătruns în spaţiul nostru cosmic, vom înţelege că se repetă, la începutul existenţei Pământului, stadiul vechiului Soare, prin crearea luminii. „Şi Elohimii au spus: Să fie lumină! Şi a fost lumină".

A treia repetare trebuie să o înfăţişăm ca fiind aceea a sunetului organizator, sau mai exact aceea în care eterul de sunet pătrunde în Pământul care începea să prindă viaţă. Repetarea acestei stări lunare este ea exprimată în Geneză, şi dacă este, în ce fel? În condiţiile care existau pe Pământ, la naşterea sa, sunetul are o acţiune de ordine asemănătoare aceleia care se produce când cu ajutorul unui arcuş de vioară facem să vibreze un strat de pulbere fină aplicat pe o placă; se formează ceea ce se cunoaşte ca fiind figuri de rezonanţă sau figurile lui Chladni. Un fenomen de această natură trebuie să aibă

loc ca urmare a repetării fazelor anterioare, când eterul de sunet pătrunde în materia informă pentru a o organiza. Şi ce se spune despre perioada care urmează apariţiei luminii? Se spune că Elohimii au provocat o acţiune în sânul maselor elementare, acţiune care are ca efect că acestea se organizează în aşa fel încât o parte se destramă şi afluează în sus, iar alta tinde să se adune şi să se reverse în jos. O forţă organizatorică pătrunde masele elementare, ca şi forţa sunetului care pătrunde în masa de pulbere şi provoacă acele figuri acustice numite figurile lui Chladni. Şi la fel cum stratul inform de pulbere se organizează, la fel se organizează şi masa elementelor iradiind în sus şi totodată concentrându-se în jos. Cuvântul pe care textul ebraic îl foloseşte aici, *rakiia*, evocă forţa pe care Elohimii o introduc în masa de substanţe elementare; este un cuvânt dificil de tradus, şi de aceea traducerile curente nu reuşesc să-i dea semnificaţia corectă. În general, pentru a-l explica, servindu-se de toate argumentele de care se dispune astăzi, inclusiv de cele filologice, se ajunge la expresii ca acelea de „firmament" sau „boltă cerească", sau „întindere", care nu conferă decât o slabă idee, căci acest cuvânt are în el un sens subtil de viaţă, de activitate, de stimulent. O direcţie filologică mai riguroasă ar putea găsi un raport între acest cuvânt şi următoarea explicaţie: Elohimii provoacă în masa substanţelor elementare o stare care se poate compara cu ceea ce se petrece când sub acţiunea organizatorică a sunetului în stratul fin de pulbere apar figuri de rezonanţă. Căci ridicându-se, pe de o parte, şi coborându-se, pe de alta, substanţele elementare se separă şi se organizează totodată, şi aceasta are loc în timpul celei de-a doua zile a Creaţiei. După eterul de lumină, din prima zi, vedem în Geneză apariţia eterului de sunet, pe care îl putem considera ca fiind a doua zi a Creaţiei, repetarea stadiului lunar.

Ne putem da seama că aceste repetiţii nu se produc într-o succesiune monotonă, desprinse una de alta, ci oarecum suprapunându-se una peste alta. Şi ceea ce, în exprimarea pe care o facem acum, ar putea părea că vine în contradicţie cu ceea ce am spus ieri, se va lămuri

încetul cu încetul. Repetiţiile au loc în aşa fel, încât o dată apare una, aşa cum am descris-o acum, după care vine o alta, ca aceea pe care am descris-o ieri, mai cuprinzătoare.
După momentul pe care îl considerăm ca fiind naşterea Pământului, când eterul sonor organizează materia, vedem că unele elemente radiază în sus, iar altele se condensează în jos. Şi în această situaţie poate să apară o stare mai subtilă, aceea pe care am numit-o viaţă, eterul de viaţă, şi la care corespondentul inferior este elementul terestru. În această a doua zi a Creaţiei, trebuie să se producă ceva care să ne reveleze că eterul de viaţă se revarsă în masele elementare terestre, aşa cum au pătruns mai înainte lumina şi sunetul organizator. Şi va trebui să găsim în Geneză ceva care să ne evidenţieze cum eterul de viaţă începe să palpite şi să dea naştere viului, să apară primele manifestări de viaţă. Şi într-adevăr, găsim că în al treilea moment al Creaţiei se povesteşte că pământul face să crească plante şi verdeaţă, face să răsară din el elementul viu al ierburilor şi al arborilor, „fiecare după felul lor". Ceea ce se descrie aici este tocmai pulsul eterului de viaţă, care produce apariţia viului, în a treia zi.
În Geneză găsim, după cum vedeţi, tot ceea ce Ştiinţa spirituală ne poate revela cu ajutorul forţelor de clarvedere şi tot ce putem pretinde de la această povestire, dacă ea este rezultatul unei adevărate ştiinţe oculte. Este suficient să ştim să o citim pentru a găsi în ea această confirmare; şi este cu totul remarcabil faptul să vedem că Geneza confirmă într-adevăr tot ce se poate descoperi prin cercetări independente asupra acestui străvechi document. Eu pot să vă dau toată asigurarea că descrierea făcută în ***Ştiinţa ocultă*** despre apariţia Pământului, despre repetarea vechiului Saturn, a vechiului Soare şi a vechiului stadiu lunar a fost expusă cu totul independent de orice ar fi putut fi împrumutat din Geneză şi am depus acolo întreaga mea conştiinciozitate. Am dat în acea lucrare doar rezultate care au fost obţinute fără ajutorul vreunui document. Dar dacă veţi compara textul respectiv, din acea lucrare, cu

povestirea din Geneză, veţi constata că nu este nimic în acest străvechi document care să vină în contradicţie cu ceea ce am aflat prin propriile noastre cercetâri. Aceasta este o dovadă a acelei admirabile concordante la care făceam aluzie ieri; aceasta înseamnă că ceea ce ştim astăzi ne revine ca un ecou al unor mărturii de clarvedere care au vorbit încă de acum mai multe milenii.

Dacă avem în vedere elementele mai subtile de la începutul existenţei Pământului, vedem că în ceea ce se numeşte primele trei zile ale Creaţiei se întrepătrunde acţiunea succesivă a căldurii, luminii, a eterului de sunet şi a eterului de viaţă, iar în tot ce începe să aibă mişcare proprie, să se însufleţească, vedem dezvoltându-se concomitent stări de condensare: din căldură se dezvoltă aerul, apoi apa, apoi solidul, pământul, elementul terestru, aşa cum am arătat. Fazele de condensare şi cele de eterizare se amestecă şi astfel imaginea evoluţiei terestre începe să îmbrace un caracter coerent. Toate aceste elemente sunt, aşa cum am mai spus, învelişul exterior, formele de manifestare ale Entităţilor spirituale. Între aceste entităţi se află şi Elohimii, care în Geneză apar primii în faţa noastră, în faţa privirii noastre sufleteşti. Din punctul de vedere al Ştiinţei spirituale, trebuie să ne punem întrebarea: care este adevărata natură a Elohimilor, cărui ordin al Ierarhiilor aparţin ei, ce fel de entităţi sunt?

Pentru a avea o orientare riguroasă, trebuie să-i situăm, ca să spunem aşa, în cadrul celor nouă Ierarhii spirituale. Vă amintiţi, desigur, ordinea acestor Ierarhii, despre care am mai vorbit: dacă pornim de sus, de la cele mai înalte entităţi, găsim o triadă care se compune din Serafimi, Heruvimi şi Tronuri. Imediat mai jos, o a doua triadă, formată din Kyriotetes sau Domnii, Dynamis sau Virtuţi ori Spirite ale mişcării şi Exusiai sau Puteri (Spirite ale formei). Triada inferioară, cea mai de jos, cuprinde, pentru a folosi terminologia creştină, Arhai sau Principate ori Spirite ale personalităţii, Arhangheli şi Îngeri*. Aceste entităţi, care fac parte din a treia triadă, sunt cele mai apropiate de om. Ajungem astfel până la omul însuşi, care poate reprezenta al zecelea grad al

acestei divine organizări ierarhice. Care este, aşadar, locul Elohimilor în acest ansamblu?

* Denumirile care se dau înaltelor Ierarhii ale Entităţilor spirituale provin dintr-o tradiţie esoterică creştină, care îşi are originea în Dionisie Areopagitul, ucenic al Apostolului Pavel (*Faptele Apostolilor*, 17, 34). În secolul V apar în Siria două scrieri sub numele său: *Despre Ierarhiile cereşti* şi *Despre Ierarhiile bisericeşti*, traduse în secolul IX din greacă în latină de Scotus Erigens. (N.Tr.)

Pentru a găsi acest loc, trebuie să ne îndreptăm privirea spre cea de-a doua triadă, spre acele înalte entităţi pe care le-am numit Exusiai sau Puteri ori Spirite ale formei. Acolo este locul Elohimilor; ei sunt Spiritele formei. Din cele ce am expus în cursul anilor precedenţi ştim că în timpul vechiului Saturn Arhaii sau Spiritele personalităţii se găseau pe o treaptă de evoluţie asemănătoare celei în care se află în prezent omul, la treapta de evoluţie umană. Arhanghelii au ocupat această treaptă de umanitate în timpul vechiului Soare, iar Îngerii în timpul vechiului stadiu lunar; în perioada terestră actuală, acest loc îl ocupă chiar omul. Pe o treaptă imediat superioară aceleia a Spiritelor personalităţii se află Spiritele formei, Exusiaii sau, aşa cum îi numeşte Geneza, Elohimii. Aceştia sunt, deci, entităţi de un grad înalt, care atunci când existenţa noastră planetară abia începea cu vechiul Saturn depăşiseră deja treapta de om. Ne putem face, astfel, o idee despre caracterul sublim al Elohimilor; ei ocupă patru trepte ierarhice deasupra omului. Prin urmare, acţiunea, sau, pentru a folosi expresia deja utilizată, meditaţia cosmică din care a ieşit actualul Pământ, provine dintr-un impuls care ocupă în ordinea ierarhică un loc de patru ori mai înalt decât omul. Prin meditaţie ei pot exercita o acţiune creatoare pe care am putea-o compara cu ceea ce omul creează prin gândirea sa. Datorită acestui înalt grad de elevaţie, meditaţia Elohimilor nu rămâne la nivelul organizării sau al creării în cadrul unei lumi a gândirii, ci creează şi formează cu adevărat fiinţe vii.

Acestea spuse, se naşte acum întrebarea de a şti în ce raport se află această creaţie cu celelalte entităţi ale Ierarhiei. Urmărind relatarea biblică, atenţia noastră se

îndreaptă mai întâi asupra acelor entităţi pe care le numim Arhai sau Spirite ale personalităţii. Poziţia lor în Ierarhia cerească se află cu o treaptă mai jos, imediat sub Elohimi. Am văzut deja că Elohimii sunt de o natură sublimă, că trecuseră prin treapta de evoluţie umană într-o evoluţie anterioară mai înainte de apariţia vechiului Saturn şi că au urmat evoluţia cu forţa lor creatoare şi de organizare de-a lungul stadiilor Saturn, Soare şi Lună, intervenind apoi direct în evoluţia terestră. Care este acum rolul entităţilor care se află pe o treaptă imediat inferioară lor, al Spiritelor personalităţii, şi ce putem aştepta de la aceste entităţi? Ne spune Geneza ceva în această privinţă? Dacă Elohimii sunt entităţi de un grad de evoluţie atât de sublim, putem să ne aşteptăm ca ei să fie, ca să spunem aşa, slujiţi, serviţi de Spiritele personalităţii (Începuturi, Arhai). Găsim oare în Geneză o indicaţie că Elohimii; dupâ ce şi-au desfăşurat grandioasa lor activitate creatoare, s-au servit pentru activităţi de un ordin inferior de activitatea Arhailor, consideraţi ca un fel de slujitori? Activitatea principală, activitatea cea mai vastă au exercitat-o Elohimii; dar după ce au stabilit liniile mari şi au desfăşurat principalele forme ale Creaţiei, nu au plasat ei oare în locurile de execuţie Spiritele personalităţii pentru începerea lucrărilor?
Pentru a răspunde la această întrebare, să cercetăm din nou Geneza şi să vedem dacă vorbeşte de faptul că Elohimii s-au slujit de aceste entităţi pentru îndeplinirea unor sarcini. Dacă o vom face cu deplină înţelegere, vom găsi un pasaj care este o adevărată răscruce pentru întreaga exegeză curentă, şi aceasta pentru că, de mai multe secole deja, comentatorii esoterici ai Bibliei nu au ţinut niciodată seama de explicaţiile pe care le dă Ştiinţa spirituală asupra veritabilului sens al cuvintelor din Geneză. Este suficient să consultăm tot ce s-a scris asupra acestui pasaj, pentru a ne da seama de aceasta. Ne aflăm aici la o adevărată răscruce. În limbile moderne, găsim acel pasaj tradus în felul acesta: „Şi Elohimii au separat lumina de întuneric". Înţelegem de aici că lumina şi întunericul alternau. Voi reveni mai

târziu, în detaliu, asupra acestor cuvinte; deocamdată să le luăm aşa cum sunt, în lipsă de altceva, deoarece, de fapt, ele nu sunt exacte. La un moment dat, se spune: „Şi a fost seară, şi a fost dimineaţă, o zi". Iar mai departe: „Şi Elohimii au numit lumina zi" . Aici găsesc comentatorii cele mai mari dificultăţi, literatura esoterică îşi poartă aici crucea. Ce înseamnă o zi a Creaţiei? O minte simplă vede într-o zi o durată de douăzeci şi patru de ore, în care timp are loc o alternanţă de lumină şi întuneric, iar pentru noi, o alternanţă între starea de veghe şi somn. Ştim cu toţii cât a fost de batjocorită această concepţie naivă despre Creaţia lumii în şapte zile. Mai ştiţi, poate, câtă osteneală s-a depus (fără prea multă profunzime, trebuie s-o recunoaştem), pentru a face din zilele Creaţiei perioade mai lungi sau mai scurte, perioade geologice, fiecare din ele corespunzând unei zile a Creaţiei.
Prima dificultate apare îndată ce ne gândim la faptul că în a patra zi a Creaţiei, după Geneză, au fost create Soarele şi Luna, care reglează scurgerea timpului nostru. Zilele depind de raportul Pământului faţă de Soare; toţi copiii ştiu aceasta. Dacă Soarele nu apare decât în a patra zi, nu mai poate fi vorba de „zile" mai înainte. Ideea simplistă, naivă, că zilele Genezei ar fi avut douăzeci şi patru de ore este, pur şi simplu, un păcat faţă de Geneză. Cât priveşte fanteziile care caută să explice prin termeni geologici zilele Genezei, nu merită nici acestea efortul de a le combate, căci nu se află niciunde ceva ce ar putea proba că acolo unde Biblia foloseşte cuvântul *yom* ar fi vorba de o perioadă geologică. Dar atunci ce semnificaţie poate avea pentru noi cuvântul *yom*[1] , pe care îl traducem în mod obişnuit prin „zi"? Această semnificaţie nu o pot deţine decât aceia care sunt în stare să se transpună cu tot sufletul în vechile terminologii. Căci este nevoie neapărat de cu totul alte sentimente, de o sensibilitate cu totul alta decât aceea a omului modern, pentru a ne cufunda în înţelegerea vechilor cuvinte. Şi de aceea intenţia mea este să vă conduc pas cu pas către o deplină înţelegere şi totodată pentru a nu vă provoca surprize prea bruşte. Aş vrea mai întâi să vă conduc spre o antică doctrină, care este legată de cea a gnosticilor. Aceştia

vorbesc de puteri care intervin în evoluţia globului nostru, care participă unele după altele la această evoluţie şi pe care le numesc Eoni. Dar Eonii gnosticilor nu se referă la perioade de timp, ci la entităţi care conduc evoluţia şi se succed unele după altele. Un prim Eon acţionează, iar acţiunea pe care a întreprins-o este preluată de un al doilea, care o duce mai departe cu propria sa contribuţie, apoi totul este preluat de un al treilea ş.a.m.d. Mai târziu, un concept abstract de timp este legat de ideea unui Eon, care în sensul său primitiv înseamnă ceva viu, ceva care există. Acelaşi lucru îl exprimă cuvântul ebraic *yom*, o entitate vie şi reală şi nicidecum o denumire abstractă pentru un interval de timp. *Yom* este o entitate. Şi atunci când se vorbeşte de şapte *yomim**, trebuie să înţelegem şapte entităţi care se succed, sau, dacă doriţi, şapte grupe de entităţi.

[1] *Yom*: יום

* Forma plurală a lui *yom*. (N.Tr.)

Găsim aceeaşi situaţie în spatele unei alte analogii de cuvinte. În limbile ariene există o înrudire între *deus* (zeu, Dumnezeu) şi *dies* (zi). Aceşti termeni au o origine comună şi în vremurile mai vechi se făcea o strânsă legătură între „zi" şi o entitate divină; când se vorbea de zilele săptămânii, nu se înţelegeau niciodată momente, aşa cum înţelegem noi când spunem luni, marţi, miercuri etc., ci prin *dies* se evoca un *deus* şi se înţelegeau acele entităţi care acţionau în Lună, în Marte, Mercur etc. În cuvântul *yom* se exprimă entităţile care ocupă în Ierarhie locul imediat inferior celui al Elohimilor, adică Spiritele personalităţii, Arhaii, şi care sunt slujitorii Elohimilor. Când aceştia din urmă, prin forţa lor creatoare, au făcut să fie lumină, ei au pus în locul lor *yom*, primul Spirit al timpului sau Arhai, în sensul prim al acestui cuvânt grecesc care înseamnă „început". Aşadar, aceste Entităţi spirituale, Spiritele personalităţii sau Principate, sunt ceea ce Biblia numeşte „zi", *„yom* ". Sunt slujitori ai Elohimilor; ei îndeplinesc ceea ce Elohimii le comandă, inspirându-se dintr-o perspectivă superioară. Acei dintre dumneavoastră care au ascultat conferinţele ţinute nu demult la Christiania* îşi amintesc că am numit Arhaii şi

Spirite ale timpului şi am arătat cum acţionează aceste fiinţe spirituale şi în epoca noastră. Ei sunt aceia care îndeplinesc, care execută planul pe care, în linii mari, îl trasează Elohimii. Iată cum, deci, toate cunoştinţele noastre se adună într-o mare sinteză, numai că sunt necesari ani întregi de studii pentru a avea o privire de ansamblu asupra alcătuirii, atât de riguros exacte şi armonioase, a Universului.

* Astăzi Oslo. Se face referire la ciclul de conferinţe cu tema ***Misiunea sufletelor popoarelor în legătură cu mitologia nordic-germanică***, ţinut între 7–17 iunie 1910 (GA 121). Lucrare netradusă în limba română. (N.Tr.)

Putem deci spune că Elohimii, entităţi de esenţă sublimă, intervin în starea de întrepătrundere a diferitelor eteruri, de lumină, sunet şi viaţă, ca şi în aceea a elementelor de aer, apă şi pământ, iar în ajutorul lor, ca slujitori, ca să spunem aşa, se alătură entităţi care se află pe o treaptă imediat inferioară. Elohimii le transmit, într-o oarecare măsură, dispoziţiile lor, poruncile lor. În momentul când au deversat lumina în existenţă, ei trec Arhailor grija de a executa ceea ce au ordonat. După ce Elohimii au creat lumina, ei lasă în locul lor pe primul dintre slujitori, pe primul Spirit al timpului. Acesta reprezintă, în fapt, ceea ce expresia obişnuită numeşte ca fiind „prima zi". Dar nu vom avea o înţelegere corectă a ceea ce înseamnă „prima zi" decât atunci când vom fi lămuriţi ce înseamnă cuvintele „Şi a fost seară, şi a fost dimineaţă, prima zi". Primul dintre Spiritele timpului intră în acţiune şi o dată cu el ceea ce poate fi considerat ca o alternanţă între *„ereb*" şi *„boker*". *Ereb* nu este echivalentul cuvântului modern „seară" şi nici *boker* echivalentul cuvântului „dimineaţă". Pentru a utiliza cuvintele cele mai corespunzătoare, ar trebui să se spună: şi a fost *ereb*, adică haos, după care a urmat *boker*, ordine. Căci la început a domnit haosul, starea haotică, urmată de starea de ordine, de armonie, în care acţionează primul Spirit al timpului[2].

[2] *Ereb* (pronunţat erev): עֶרֶב ; *boker* (pronunţat voker): בֹּקֶר

SATURN SOAR LUNĂ PĂMÂN

	E		T
			Viaţă
		Sunet	Sunet
	Lumină	Lumină	Lumină
Căldură (Foc)	Căldură	Căldură	Căldură
	Aer	Aer	Aer
		Apă	Apă
			Pământ

CONFERINŢA a V-a
Lumina şi tenebrele • Yom şi lilith • Misiunea Arhanghelilor

München , 21 august1910

Dacă recapitulăm descrierea primelor etape ale apariţiei Pământului nostru, vom descoperi unele puncte rămase încă obscure şi pe care urmează să le clarificăm. Din cele relatate până acum, rezultă că în cuvintele şi expresiile Genezei trebuie să vedem mai curând realitatea unor Entităţi spirituale, decât ceea ce rezultă formal din traducerea care se face în mod curent.

Am văzut, ieri, că însuşi cuvântul „*yom*", zi, nu reprezintă conceptul de timp pe care îl numim astăzi o zi, ci reprezintă o esenţă, şi anume entităţile din Ierarhiile cereşti pe care le numim Arhai, Spirite ale timpului sau Spirite ale personalităţii. Şi aşa după cum am mai spus în repetate rânduri, în legătură cu Geneza trebuie să ne îndreptăm privirea în spatele acţiunii şi vieţii elementelor şi să vedem cu privirea noastră lăuntrică nu abstracţii goale, ci entităţi reale. Acest lucru nu mai este acum aşa de greu când vorbim de spiritul Elohimilor, de „*ruah Elohim*"[1]. Dar pentru a sesiza întregul sens al vechilor tradiţii, trebuie să cercetăm natura esenţială a entităţilor, nu numai în dosul unor cuvinte şi expresii care ne-ar

putea da, eventual, şi azi sentimentul de a le contempla, ci trebuie să urmărim peste tot urmele lăsate de esenţa lor. Şi ar putea părea foarte firesc să ne întrebăm, pornind de la acest punct de vedere, cum trebuie să considerăm ceea ce se ascunde în spatele cuvintelor: „întreaga activitate interioară era un *tohu vabohu*", şi mai departe „tenebrele, întunericul, acopereau viaţa substanţei elementare", după formularea pe care am dat-o aici. Să vedem în spatele cuvintelor „întuneric" sau „tenebre" o realitate spirituală? Nu am putea înţelege Geneza dacă această întrebare ar rămâne fără răspuns. Şi după cum am văzut, în orice expresie care reprezintă în existenţa şi viaţa elementelor ceva pozitiv, ca lumină, aer, apă, pământ, căldură, manifestarea unei vieţi spirituale, la fel, şi în ceea ce exprimă ceva negativ trebuie să vedem manifestarea unor Entităţi spirituale de o profundă realitate.

[1] Ruah Elohim: רוּחַ אֱלֹהִים

Pentru a ajunge să înţelegem aceste lucruri, va trebui să ne îndreptăm din nou privirea spre cele mai vechi urme pe care le putem urmări în evoluţia planetei noastre. Am arătat, în repetate rânduri, că vechiul Saturn avea o existenţă compusă din pură căldură, apoi, prin trecerea la stadiul vechiului Soare, s-a petrecut, pe de o parte, o condensare spre o stare gazoasă, iar pe de alta un fel de rarefiere, de eterizare, spre eterul de lumină. Şi am mai văzut că a avut loc un fel de repetare a acestei stări eterice de lumină, când în Geneză se exprimă aceste cuvinte: „Şi Elohimii au spus: Să fie lumină! Şi a fost lumină".

Ne putem, desigur, întreba dacă întunericul, tenebrele au o existenţă în sine sau dacă şi în acest caz în spatele lor se află, de asemenea, anumite Entităţi spirituale. Dacă veţi reciti un anumit capitol din ***Ştiinţa ocultă***, care corespunde acestui moment important, veţi fi frapaţi de un aspect deosebit de important pentru înţelegerea a tot ce este în devenire, de faptul că la fiecare treaptă de evoluţie există entităţi care rămân în urmă. Doar un anumit număr din acestea îşi ating ţinta, îşi îndeplinesc complet misiunea. Am încercat de multe ori să explic

acest fenomen apelând la o comparaţie familiară, banală, aceea a unor elevi care, spre disperarea părinţilor, nu reuşesc să meargă mai departe; la fel se întâmplă şi în evoluţia universală, unele entităţi rămân în urmă, la un stadiu depăşit de evoluţia generală, care nu-şi ating, ca să spunem aşa, misiunea care li s-a încredinţat. Începând cu vechiul Saturn, există, deci, entităţi care nu şi-au atins ţinta, care au rămas în urmă, prelungind până la vechiul Soare condiţiile specifice vechiului Saturn. Cum s-au manifestat în timpul existenţei solare aceste entităţi care de fapt rămăseseră la stadiul de evoluţie saturnian? Aceasta s-a revelat prin aceea că ele nu au realizat elementul caracteristic şi esenţial al existenţei solare, lumina, natura luminoasă. Dar prin faptul că ele totuşi existau, existenţa solară compusă, după cum am arătat, dintr-o ţesătură de lumină, căldură şi aer s-a văzut strâns amestecată şi cu elemente saturniene, cu elemente de întuneric, cu tenebre. În aceste tenebre se exprimau entităţile rămase la nivelul evoluţiei saturniene, după cum în lumină se exprimă entităţile care au avut o evoluţie normală şi au atins nivelul de evoluţie solar. Privit din afară, vechiul Soare apărea ca un amestec de lumină şi întuneric, ca un amestec de Entităţi saturniene cu Entităţi solare, cu o evoluţie normală. Din punct de vedere lăuntric ele erau amestecate, dar în exterior ele se exprimau prin interferenţa de lumină şi întuneric. Lumina este, deci, expresia entităţilor care au atins stadiul de existenţă solară, în timp ce tenebrele reprezintă aspectul exterior al entităţilor care au rămas la nivelul vechiului stadiu saturnian.

Dacă reţinem bine acest fapt, cu siguranţă trebuie să-i găsim ecoul până în fazele de repetare a stărilor saturniene şi solare de la începutul perioadei terestre. Şi pentru că entităţile care rămăseseră la vechea stare saturniană reprezintă un stadiu de evoluţie primitiv, anterior apariţiei luminii, la fel va fi şi când totul se repetă, aceste entităţi se vor manifesta în evoluţia terestră înainte de apariţia luminii. Să vedem verificându-se acest fapt în primele versete ale Genezei, unde se spune că tenebrele domneau peste masa

elementelor. Condiţiile de viaţă solară încă nu apăruseră, ele doar se pregăteau, şi nu vor apărea decât în momentul indicat prin cuvintele: „Să fie lumină!"

Constatăm că Geneza confirmă ordinea repetării fazelor anterioare evoluţiei terestre cu cea mai mare exactitate. Dacă dorim să avem o înţelegere globală a vieţii, este bine să ne convingem că ceea ce apare la un anumit stadiu nu apare fără o pregătire, pentru ca apoi să dispară. Ceea ce se întâmplă în realitate este că dacă apare un element nou ceea ce existase mai înainte rămâne şi continuă să acţioneze, chiar dacă într-o formă nouă. Aceasta explică faptul că regăsim în structura Pământului nostru actual cele două trepte de evoluţie care se exprimă în alternanţa dintre tenebre şi lumină care penetrează existenţa. Atingem însă aici un adevăr pe care, din nefericire, epoca noastră actuală nu-l poate înţelege.

O bună parte din auditoriul prezent acum ştie poate că sunt aproape treizeci de ani de când mă străduiesc să arăt importanţa şi valoarea atât de mare a teoriei culorilor la Goethe, care, totuşi, nu poate fi înţeleasă de contemporani, căci toţi cei care au cunoştinţe de fizică, necesare pentru a-i urmări expunerea, nu au însă dezvoltarea sufletească necesară pentru a înţelege esenţa acestei teorii. Ipotezele fizice relative la vibraţiile eterului etc., etc. sunt absolut incapabile să sesizeze ceea ce formează esenţa teoriei culorilor a lui Goethe. Pentru aceasta va trebui să se mai aştepte încă mulţi ani. Cel care vă vorbeşte acum de aceste lucruri ştie foarte bine aceasta. Iar ceilalţi – şi vă rog să-mi iertaţi sinceritatea –, cei care ar putea fi pregătiţi prin Ocultism sau Antroposofie să o înţeleagă, ştiu în schimb prea puţin din fizică pentru a putea explica tehnic această teorie. Aşa că nu este încă pregătit terenul pentru o deplină înţelegere a ei. La baza teoriei culorilor a lui Goethe stă misterul colaborării dintre lumină şi tenebre, care formează cei doi poli între care se exercită o activitate a unor Entităţi spirituale perfect reale. Ceea ce formează astăzi, după o ipoteză cu totul fantezistă, conceptul de materie şi care nu există în realitate aşa cum ne-o reprezentăm, ci este

numai o iluzie, este de fapt o realitate compusă din entităţi de natură spiritual-sufletească care acţionează, deşi invizibil, pretutindeni unde se manifestă opoziţia între lumină şi tenebre. În spaţiul în care, conform fizicii, pare a se găsi materie, în realitate nu există nimic altceva decât un anumit grad de obscuritate; şi acest conţinut obscur al spaţiului este plin cu Entităţi spirituale înrudite cu cele pe care Geneza le arată ca tenebre, ca o masă complexă de natură spiritual-sufletească, tenebre care planează deasupra existenţei elementare. Aceste fapte sunt infinit mai profunde decât îşi poate imagina ştiinţa contemporană. Aşadar, când Geneza vorbeşte de tenebre, este vorba de manifestarea unor entităţi saturniene întârziate în evoluţia lor, iar când vorbeşte de lumină se referă la entităţi avansate în evoluţie. Acţiunea acestor două categorii de entităţi se interferează.
Am văzut ieri că marile linii ale evoluţiei au fost trasate de Spiritele Exusiailor, Spiritele formei; prin urmare, şi marile linii ale activităţii de natură luminoasă provin tot de la ele. Exusiaii comandă Spiritelor personalităţii şi în spatele cuvântului *yom* – zi – se află o entitate de rangul Arhailor care, după cum am văzut, este în slujba Elohimilor sau a Exusiailor. Trebuie să ne imaginăm că aceşti subordonaţi ai Elohimilor, aceşti Arhai sau Spirite ale personalităţii, pe care îi desemnează cuvântul *yom*, au la rândul lor, pe o treaptă mai jos decât ei, Entităţi spirituale întârziate a căror manifestare exterioară sunt tenebrele. Căci în fapt tenebrele sunt ceva ce Elohimii au găsit ca fiind deja prezent, ca fiind ceva deja dat, în timp ce lumina a fost creată şi adusă prin meditaţia lor cosmică. Când această meditaţie a făcut să apară din reziduurile existenţelor trecute cele două complexe, tenebrele se aflau deja acolo, ca expresie a unor entităţi întârziate, în urmă, în timp ce lumina a fost creată prin meditaţia lor. Şi aşa cum Elohimii au tras – ca să spunem aşa – lumina din entităţile pe care le marcăm prin cuvântul *yom*, la fel au scos tenebrele din entităţi de acelaşi rang ierarhic, dar rămase la un stadiu anterior de existenţă.

Ne putem întreba: dacă Elohimilor li se contrapune tot ceea ce se manifestă ca tenebre, ce se contrapune Arhailor, celor care servesc în lumină?
Pentru a nu crea confuzie şi neînţelegere în această privinţă, este util mai întâi să ştim dacă în entităţile rămase în urmă trebuie să vedem un principiu negativ, un rău introdus în evoluţia Universului. O gândire pripită, abstractă, ar putea uşor să simtă un fel de ostilitate faţă de aceste spirite rămase în urmă; sau, dimpotrivă, ar putea cădea într-o altă exagerare şi să resimtă compătimire pentru aceste spirite nefericite. Asemenea idei şi sentimente nu ar corespunde nicidecum cu ceea ce în realitate trebuie să ne inspire aceste mari evenimente ale evoluţiei. Am fi pe o cale cu totul greşită. Dimpotrivă, va trebui să trezim în sufletele noastre convingerea că tot ceea ce se întâmplă – că unele entităţi îşi ating ţinta, iar altele nu, rămân la stadii depăşite – îşi are motivaţia în înţelepciunea cosmică şi că nu fără o raţiune bine determinată unele spirite rămân în urmă. Fie că unele entităţi îşi ating ţelul, fie că altele rămân în urmă, în ambele situaţii totul este în armonie cu înţelepciunea cosmică. Cu alte cuvinte, entităţile normal evoluate nu şi-ar fi putut îndeplini anumite sarcini, dacă altele nu ar fi rămas neapărat la stadii mai vechi de evoluţie. Prin întârzierea lor, ele totuşi se află la locul lor. Imaginaţi-vă că toţi cei ce sunt pregătiţi pentru a deveni institutori, învăţători la clasele mici, s-ar face profesori universitari. Cei ce nu au un titlu universitar sunt mult mai potriviţi în şcolile elementare decât dacă ar fi urmat o pregătire superioară. Profesori univesitari pentru copii de şapte ani, nu ar fi un lucru indicat. La fel se prezintă lucrurile şi la nivel cosmic. Spiritele care îşi ating scopul nu ar fi adaptate pentru a îndeplini anumite misiuni în Univers. Trebuie să inţervină celelalte entităţi, care, prin renunţare şi sacrificiu, au rămas în urmă pentru a putea să îndeplinescă acele misiuni. Şi cum Spiritele personalităţii evoluate (*yom*) au fost chemate de Elohimi pentru a îndeplini anumite funcţii, tot aşa, Arhaii rămaşi în urmă, adică tot Spiritele personalităţii, dar care se manifestă nu prin lumină, ci prin tenebre, servesc, de

asemenea, în ansamblul evoluţiei terestre. Ele sunt plasate exact acolo unde pot contribui efectiv la evoluţia comună.
Importanţa pe care o au aceste lucruri se poate revela şi printr-o observaţie pe care o facem în viaţa noastră obişnuită. Lumina despre care se vorbeşte în Geneză nu este lumina pe care să o putem percepe cu ochii fizici; aceasta este o manifestare mai recentă a luminii. Tot aşa, ceea ce numim obscuritate fizică, din timpul nopţii, este aspectul fizic pe care îl iau tenebrele de care vorbeşte, de asemenea, Geneza. Cred că nu mai este nevoie să ne întrebăm dacă această lumină fizică, aşa cum o vedem astăzi, are vreo importanţă pentru om. Nimeni nu se îndoieşte de aceasta, şi nu numai pentru om, ci şi pentru toate fiinţele vii. Luaţi, de exemplu, plantele. Dacă le lipsiţi de lumină, ele pier. Lumina este un element esenţial pentru viaţa pe Pământ; ea este necesară existenţei corporale a omului.
Dar mai este şi altceva decât lumina, tot atât de necesar. Este alternanţa între starea de veghe şi somn, în raport cu corpul fizic şi corpul eteric. Ce este de fapt starea de veghe în realitatea sa profundă? Ce facem noi oamenii când suntem în stare de veghe? În fond, întreaga desfăşurare a vieţii noastre sufleteşti, a reprezentărilor despre lume, a sentimentelor şi senzaţiilor, în fluxul şi refluxul pasiunilor, pe scurt tot ceea ce e cuprins în forţele şi vâltoarea corpului astral şi a Eului macină continuu corpul fizic. Această constatare este un adevâr cunoscut de mult de ştiinţa ocultă, adevăr pe care şi fiziologia curentă îl regăseşte dacă studiază corect faptele. Viaţa lăuntrică sufletească uzează fără încetare, în stare de veghe, forţele corpului nostru fizic, care, după cum ştim, a primit încă pe vechiul Saturn germenii propriei noastre evoluţii.
Cu totul alta este situaţia corpului fizic în timpul somnului, când corpul astral, cu tot fluxul şi refluxul vieţii sale interioare, s-a desprins. În stare de veghe, are loc un necontenit consum, o distrugere a forţelor fizice. În stare de somn, dimpotrivă, are loc o continuă regenerare, o reconstituire a acestor forţe. Se poate constata, deci, în

corpul fizic şi în corpul eteric al omului o alternanţă a forţelor de distrugere şi a celor de refacere. Distrugerea se produce în timpul stării de veghe, iar regenerarea în timpului somnului. Trebuie să ştim că nimic din ce se petrece în spaţiu nu este izolat, ci este profund legat de ansamblul existenţei. Iar dacă vedem distrugerile care se petrec în corpul nostru în stare de veghe, să nu ne imaginăm că ele se limitează numai la aceasta. Dimpotrivă, ele sunt strâns legate de fenomene cosmice, iar noi suntem străbătuţi de prelungirea evenimentelor care se petrec în afara noastră şi ceea ce primim în timpul stării de veghe sunt chiar forţele destructive ale Universului, în timp ce forţele regeneratoare ne parvin noaptea, când dormim.
Acest proces de distrugere a corpului fizic care are loc în timpul zilei nu exista pe vechiul Saturn, căci dacă ar fi existat, atunci primul germen al corpului nostru fizic nu s-ar mai fi putut forma. Este, de altfel, imposibil să creezi ceva începând prin a-l distruge. Activitatea saturniană care se exercită asupra corpului trebuia să fie întru totul constructivă. Fenomenele de distrugere se împlinesc bine şi sub influenţa luminii, a acelei lumini care nu exista încă în stadiul saturnian. Activitatea saturniană trebuia să dureze suficient de mult timp şi să se prelungească şi pe vechiul Soare, când a apărut lumina. Şi acest lucru nu a fost cu putinţă decât prin faptul că unele entităţi saturniene au rămas în urmă, îngrijindu-se şi veghind să menţină activitatea creatoare a vechiului Saturn. Vedeti, aşadar, că în evoluţia cosmică era necesar ca unele fiinţe saturniene să întârzie în evoluţia lor, pentru ca, prin aceasta, atunci când dormim să nu mai fie lumină, veghind la refacerea corpului fizic uzat în timpul zilei. Fără aceste fiinţe, distrugerea ar fi totală. Trebuie deci să se stabilească o alternanţă între acţiunea entităţilor saturniene şi aceea a celor solare, între fiinţele tenebrelor şi cele ale luminii. Pentru ca activitatea Spiritelor luminii să fie corect dirijată de Elohimi, era necesar, cum am văzut, ca Spiritele tenebrelor să-şi întrepătrundă acţiunea lor cu aceea a luminii. În Cosmos, viaţa nu este posibilă dacă forţa întunericului nu se

împleteşte cu cea a luminii. În această interferenţă, în această pânză unde se ţes forţele de lumină şi umbră, se exprimă un profund mister al vieţii cosmice sau, cum se mai poate spune, un mister al chimiei Universului. În prima dramă rosacruciană se găseşte o aluzie la acest mister, când Johannes Thomasius intră în Devachan şi când una din tovarăşele Mariei, Astrid, primeşte misiunea de a amesteca forţa tenebrelor cu aceea a luminii; discuţia Mariei cu cele trei tovarăşe cuprinde nenumărate secrete cosmice, care nu se revelează decât după un lung studiu*.

* Se face referire la prima dramă-mister, ***Poarta Iniţierii***. În tabloul 7, cuvintele pe care Maria le adresează către Astrid, prietena ei, reflectă chiar această întrepătrundere a luminii cu întunericul:

> „Şi tu, Astrid, de asemenea, oglindă iubită a spiritului meu, fă să se nască o forţă obscură în lumina orbitoare, pentru ca să sclipească culorile. Ordonează materia sonoră şi să răsune aceea care urzeşte lucrurile."

Devahanul (în sanscrită, „ţara zeilor") este zona din lumea spirituală în care sufletul pătrunde după ce, trecând prin poarta morţii, a depus atât corpul eteric, cât şi pe cel astral. (N.Tr.)

Ca o concluzie, trebuie să considerăm colaborarea fortelor solare ale luminii cu forţele saturniene ale tenebrelor ca o necesitate a existenţei. Când Elohimii au hotărât ca Spiritele personalităţii să le fie slujitori, le-au alăturat, pentru acţiunea pe care lumina urma să o îndeplinească asupra oamenilor şi a tuturor fiinţelor vii de pe Pământ, entităţile saturniene rămase în urmă. Munca Universului se îndeplineşte prin acţiunea comună a Arhailor normal evoluaţi şi a celor rămaşi la un stadiu anterior şi care se manifestă prin tenebre. Acest fenomen este relatat de Geneză cu un realism de-a dreptul surprinzător, când se spune: „Şi Elohimii au numit «*yom*» (zi) spiritele care îşi manifestau acţiunea în lumină, iar spiritele care se exprimau în tenebre le-au numit «*lilith*»"[2]. În nici un caz nu trebuie să ne închipuim că ar fi vorba de ceea ce numim în mod curent noapte; „*lilith*" reprezintă Arhaii saturnieni care nu au reuşit să atingă nivelul de evoluţie solar. Ei acţionează şi astăzi, în timpul nopţii, în somn, asupra corpului nostru fizic şi eteric

printr-o regenerare a acestora, supuse în timpul zilei acţiunii de degradare a luminii. Acest cuvânt oarecum misterios a dat loc multor poveşti mitologice, dar el nu acoperă nimic altceva decât acel grup de Arhai întârziaţi, care colaborează în acţiunea lor cu Arhaii normal evoluaţi.

2 În prima ediţie apare *lile*, iar în ediţia 1932 *lilith*. În textul ebraic al Bibliei găsim *laila*: לַיְלָה .

Iată deci că Geneza ne arată că Elohimii au trasat marile lini conducătoare ale existenţei terestre, dar pentru împlinirea lor şi pentru acţiuni secundare au dat sarcină Arhailor evoluaţi normal, iar ca elemente auxiliare li s-au alăturat Arhaii care din spirit de renunţare şi de sacrificiu au rămas la stadiul saturnian, în tenebre, pentru ca viaţa să poată apărea. *Yom* şi *lilith* reprezintă, deci, să precizăm încă o dată acest lucru, cele două grupe de Entităţi superioare, dar opuse, care acţionează ca ajutoare ale Elohimilor şi care ocupă în Ierarhia cerească rangul de Spirite ale timpului, sau Spirite ale personalităţii ori Arhai. Viaţa pe Pământ se ţese, aşadar, datorită Spiritelor formei (Exusiai sau Elohimi} şi a Spiritelor personalităţii (Arhai}, cu cele două naturi ale lor, una normal evoluată (*yom*) şi alta rămasă în urmă (*lilith*).

După ce am lămurit acest aspect, mai rămân totuşi şi alte întrebări care se pot pune, şi mai ales aceasta ne poate veni în primul rând pe buze: dar celelalte entităţi ale Ierarhiei ce fac? Pe o treaptă sub Spiritele formei am văzut că se află Spiritele personalităţii, iar sub acestea se găsesc Arhanghelii sau Spiritele focului. Ne vorbeşte Geneza despre ei? – Să încercăm să vedem ce fac. Ştim deja că Arhanghelii au atins gradul de evoluţie uman în timpul vechiului Soare, după care şi-au continuat evoluţia în timpul stadiului lunar şi în prezent în existenţa terestră. Aceste înalte entităţi sunt strâns legat de tot ce este de natură solară, tocmai pentru că pe vechiul Soare şi-au atins treapta de om. Când, pe vechea Lună, s-a simţit necesitatea să se separe elementul solar de viitorul element terestru (dar care în acel timp nu se afla decât la un nivel lunar), entităţile care atinseseră acest grad

esenţial al evoluţiei lor pe vechiul Soare au rămas legate, prin însăşi natura lor, de existenţa solară: Când vechea Lună (care urma să devină mai târziu Terra) s-a separat de elementul solar, aceste entităţi, Arhanghelii, nu au rămas pe Lună, ci s-au ataşat de Soare. Şi tocmai aceste entităţi sunt acelea care au actionat din afară asupra globului pe care îl părăsiseră.
Am văzut apoi că după aceea vechiul Saturn s-a transformat şi a devenit vechiul Soare, gradul cel mai înalt de existenţă atins a fost viaţa vegetală. Regnul animal fiind înzestrat cu o viaţă interioară, de sentimente şi senzaţii, nu putea să apară pe vechiul Soare, ci mai târziu, pe vechea Lună, şi anume tocmai atunci când s-a produs sciziunea şi a început să se simtă o acţiune venită din afară. În acest sens, din Geneză rezultă că nici un fel de acţiune nu a venit din afară, mai înainte de cea de a treia zi a Creaţiei. Această acţiune din afară nu este menţionată decât la trecerea de la a treia la a patra zi a Creaţiei, când se spune că în a patra zi corpurile luminoase, fiinţele de lumină, au început să lumineze Pământul din afară. Pe vechea Lună, Soarele luminase corpul lunar din afară; acum şi Pământul primea lumina elementelor Soare-Lună, care se desprinseseră de el, după cum ştim, tot din afară; abia în acel moment forţele inerente principiului terestru au putut fi active, au putut intra efectiv în joc. Până acum, într-adevăr, nu se repetaseră decât stadiile deja formate prin evoluţie – saturnian, solar, lunar – , acum însă forţele care îşi au centrul chiar pe Pământ, forţele terestre propriu-zis, au putut să apară. Vă aduceţi aminte că starea de căldură s-a repetat când Spiritul Elohimilor plutea peste ape, iar starea de lumină când s-a spus: „Să fie lumină!" – adică în prima zi a Creaţiei. Eterul sonor reapare când intervin forţele care separă elementul superior, de sus, de elementul inferior, de jos. Aceasta se întâmplă în ziua a doua a Creaţiei.
Mai departe, am văzut că eterul de viaţă intervine în ziua a treia, când din elementul terestru, din această nouă stare care tocmai fusese creată, iese elementul viu, vegetal. Dar pentru ca regnul vegetal să-şi poată găsi

locul pe Pământ, este necesară repetarea acţiunii care face ca lumina să vină din afară. De aceea Geneza nu spune încă nimic care să se refere la apariţia animalelor până când forţele spirituale din Cosmos nu acţionează asupra Pământului din afara lui. Deocamdată, Geneza vorbeşte în ziua a treia numai despre vegetale. Întreaga existenţă pământească, toate fiinţele care prin natura lor fac parte integrantă din Pământul pe atunci încă în plin proces de formare, erau la stadiul de vegetale. Principiul animal nu poate să apară decât prin acţiunea din afară a entităţilor legate de lumină.

Ceea ce se întâmplă apoi, în ziua a patra, se redă în termeni generali prin următoarele cuvinte: „Şi Elohimii au stabilit semne pentru a deosebi zilele şi anii." S-au făcut multe comentarii în legătură cu acest text şi primele au putut avea o idee despre ceea ce voia să spună, dar în epoca noastră nu există curajul de a se plasa pe un teren legat de realitate şi unele comentarii care ar putea să aducă aici lumină nu merg chiar până la capăt. Am cunoscut unele persoane care au ajuns la concluzia că este un nonsens să traducem: „Şi au stabilit semne pentru a deosebi zilele şi anii", căci, spuneau, cum poţi găsi raţională o asemenea frază? Dar să examinăm cu atenţie ceea ce se spune în realitate.

Dacă vom traduce acest text cu un sentiment identic cu acela al iniţiatului evreu, având în vedere ce simţea acesta când auzea aceste cuvinte, trebuie să ne dăm seama, de la început, că aici nu e vorba de semne, ci de Entităţi spirituale, de categoria acelora care acţionează şi se manifestă sub aspectul succesiunii timpului. Şi atunci vom putea traduce aşa: „Şi Elohimii au pus la locul lor pe cei care comandă cursul timpului pentru fiinţele Pământului, pe cei care comandă marile perioade de timp" (cuvântul „zi" nu este, în fond, utilizat în acest text), perioade mai mari sau mai mici, perioade pe care le numim obişnuit „ani" şi „zile". În acest text este vorba, deci, de acei ordonatori ai vieţii pe Pământ care fac parte din Ierarhia Arhailor. Arhaii sau Spiritele timpului îndeplinesc o sarcină inferioară cu o treaptă celei a Elohimilor. După Arhai vin ordonatorii care reglează, în

sânul activităţii Arhailor, perioade mai mici. Aceştia sunt Arhanghelii. Reţinem deci că în momentul când Geneza vorbeşte nu numai despre ce se produce în corpul Pământului, ci şi despre forţele care îşi exercită acţiunea din afară, din exterior, ea se referă la entităţile care erau deja de mult timp unite cu viaţa solară, la Arhangheli, care ocupă în Ierarhie un loc imediat sub Arhai. În timp ce aceştia reprezintă Eonii, Arhanghelii, ca purtători ai luminii care acţionează în atmosfera Pământului, îi servesc ca auxiliari. Venind din spaţiile cosmice, acţiunea lor se exercită prin constelaţiile fiinţelor luminoase care împrejmuiesc Pământul pentru a aduce la împlinire dispoziţiile şi ordinele Arhailor.
Cei care au ascultat ciclul de conferinţe de la Christiania îşi vor reaminti că în spatele a ceea ce numim Spirit al timpului stau şi astăzi Arhai. Dacă luăm în considerare modul în care omenirea este repartizată pe Pământ, vedem că la diverse epoci există un anumit număr de popoare asupra cărora domneşte un Spirit al timpului care 1e înglobează pe toate. Dar, în plus, pe o treaptă ierarhică inferioară cu un grad faţă de acest Spirit al timpului guvernează Spiritele popoarelor. Şi după cum în spatele Spiritului timpului se află Arhaii, la fel, în spatele Spiritelor popoarelor se află Arhanghelii. Geneza face o oarecare aluzie, în sensul că pentru timpurile când omul încă nu exista în forma actuală aceste Entităţi spirituale erau deja puteri organizatoare.
Elohimii îşi împlineau acţiunea pentru ca să fie lumină şi ei înşişi se manifestau prin această lumină. Dar pentru activităţile de o amploare mai mică care aveau loc în această lumină, ei se slujeau de Arhai, pe care Geneza îi numeşte *„yom*". La rândul lor, li se alătură entităţi care se interferează în ţesătura vieţii, pentru ca pe lângă activitatea desfăşurată în lumină să se poată exercita şi aceea a tenebrelor. Alături de *„yom*" se afla *„lilith*", cuvânt pe care obişnuit îl traducem prin „noapte". Dar evoluţia continuă şi începe să se diferenţieze şi mai mult şi de aceea alte entităţi sunt chemate să colaboreze.
Dacă încercăm să cuprindem totul într-un tablou, vedem că Elohimii (Spirite ale formei) se manifestă prin lumină,

dar încredinţează Arhailor (Spirite ale personalităţii) sarcina să regleze jocul de lumină şi întuneric. Dar ei continuă să modeleze, să diferenţieze existenţa şi cheamă pe Arhangheli, pentru ca aceştia să regleze activităţile care nu numai că aduc viaţa, creează viaţa în lumea vegetală, dar fac cu putinţă să apară în fiinţele vii o viaţă interioară ca reflex al vieţii cosmice. Elohimii conferă Arhanghelilor misiunea de a face să reverse forţele lor din afară spre Pământ şi prin aceasta fac ca plantele să apară şi să crească, şi nu numai atât, dar creează condiţiile pentru ca viaţa animală să apară, viaţă a cărei activitate interioară produce reprezentări şi senzaţii.

Vedem deci că Geneza face aluzie la Arhangheli într-un mod care apare cu totul veridic aceluia care înţelege cu adevarat ce se întâmplă. Nu putem găsi răspunsuri satisfăcătoare la aceste taine dacă ne limităm să studiem exegeza comentariilor; dar dacă vom face apel la cunoaşterea ocultă, aceea care a inspirat Geneza, textul devine limpede şi totul apare într-o lumină nouă. Limbile noastre moderne nu au posibilitatea să traducă cuvintele vii, pline de imagini, ale acestui străvechi document care este Geneza şi din această cauză el ar rămâne de neînţeles, dar cunoştinţele pe care ni le dă Ştiinţa spirituală fac cu putinţă ca Geneza să rămână prezentă în omenire, în toate timpurile.

CONFERINŢA a VI-a

Lumea elementelor ca expresie a activităţii Entităţilor spirituale • Iahve-Elohim

München , 22 august1910

Acest ciclu de conferinţe pe care î1 prezint în faţa dumneavoastră are, în intenţia mea, scopul să conducă la o înţelegere profundă a Genezei. Şi am rugămintea să nu pierdeţi nici o clipă din vedere, în legătură cu expunerea mea, rolul hotărâtor al Ştiinţei spirituale, care este acela de a se inspira direct din înseşi faptele spirituale. Şi în acest caz, se înţelege, problema cea mai de seamă care se pune pentru noi este să determinăm care sunt aceste fapte spirituale şi, mai mult chiar, în ce constă evoluţia spirituală. Când ne referim la Geneză, esenţialul este să

cunoaştem faptele suprasensibile care au precedat mersul sensibil, vizibil al evoluţiei la începutul Pământului nostru fizic. Dar o importanţă tot atât de mare o are pentru noi să regăsim în tradiţia diverselor popoare şi în diverse epoci tot ce am putut stabili prin investigaţie proprie spirituală, independentă de orice alt document. În cazul acesta este posibil să găsim calea exactă pentru înţelegerea şi aprecierea tradiţiei, fie ea oricât de îndepărtată. Vom regăsi sensul epocilor pe care le-am străbătut în încarnările noastre anterioare şi vom reînnoda legătura cu tot ce ni s-a imprimat în acele timpuri străvechi. Iată, pe scurt, care este punctul de vedere, intenţia fundamentală a acestui ciclu de conferinţe.

Am încercat mai întâi, în aceste zile, să ne facem o idee cât mai exactă despre felul cum se regăsesc în Geneză entităţile pe care Ştiinţa spirituală ni le dezvăluie şi, în parte, am reuşit. Am considerat întotdeauna că lumea care ne apare sub o formă sensibilă, exterioară, şi nu numai nouă, dar chiar şi celui care a atins treptele inferioare ale clarvederii (şi, de fapt, Geneza nu descrie decât fapte pe care numai prin clarvedere le putem cunoaşte), nu este în fond decât iluzie, *maya*. Lumea sensibilă, aşa cum apare ea în faţa facultăţii noastre de cunoaştere, este iluzie, *maya*. Această idee este familiară tuturor celor care cunosc învăţământul antroposofic şi nici unul dintre aceştia nu ignoră realitatea că nici chiar ceea ce numim lume eterică, lume astrală, regiuni accesibile treptelor inferioare de clarvedere, deşi într-un sens mai elevat decât lumea materială, fac totuşi parte din această iluzie. Realitatea, temeiul real al existenţei nu-l atingem (şi aceasta în măsura în care ne devine accesibil) decât atunci când, depăşind iluzia, ajungem la izvorul cel mai profund al existenţei. Dar această idee nu trebuie să rămână un simplu concept intelectual, realitatea sa trebuie să pătrundă şi să străbată întreaga noastră fiinţă. Şi totodată ar fi să cădem într-una din cele mai mari erori şi iluzii pe care omul o poate atinge, de a ne îndepărta de lumea exterioară, materială şi de a nu o aprecia la valoarea sa reală.

Să luăm în considerare, aşa cum am făcut-o şi în ultimele zile destul de des, existenţa elementară pe care o întâlnim imedit în spatele existenţei fizice, pe care o percepem cu simţurile. Să luăm în considerare acea existenţă elementară pe care Ştiinţa spirituală o arată ca fiind formată din elemente de pământ, de apă, de aer, de foc sau căldură, din eter de lumină, de sunet şi eter de viaţă, să luăm deci în considerare această existenţă spirituală şi să încercăm să ne facem o idee clară despre fiecare element în parte şi care să rămână vie în noi. Ceva mai mult, să ne ferim să spunem, cu acel orgoliu intelectual pe care îl manifestă cu uşurinţă teosofii convinşi: „Dar bine, totul nu e decât iluzie, *maya*!" Pentru că noi ştim că prin această iluzie, prin această *maya*, se manifestă, se revelează entităţi reale şi că, dacă neglijăm să studiem instrumentele şi mijloacele acestor manifestări, ne lipsim de mijlocul cel mai bun de a ajunge să înţelegem viaţa. Când vorbim de apă, de aer şi de celelalte, trebuie să vedem în ele expresia directă a unor Entităţi spirituale veritabile. Iar dacă vrem să ignorăm *maya*, să spunem că nu ne interesează, nu vom ajunge niciodată să avem o reprezentare a acestor entităţi care stau în spatele fiecărui lucru. Trebuia să ne fie foarte clar deci că în elementele apă, aer şi aşa mai departe trebuie să vedem exteriorizarea, manifestarea unor Entităţi spirituale.

Să studiem acum, din punct de vedere antroposofic, elementul „pământ". Ştim că el nu exista în timpul vechiului Saturn şi nici în timpul evoluţiei vechiului Soare sau în vechea Lună. Mersul evoluţiei a trebuit să atingă actuala existenţă planetară, pentru ca elementul terestru să se alăture celorlalte elemente, căldura vechiului Saturn, aerul apărut pe vechiul Soare şi elementul lichid de pe vechea Lună. Aceste etape de evoluţie s-au putut desfăşura datorită acţiunii directe a Entităţilor spirituale. Iar ceea ce numim acum corp fizic, elementul inferior al fiinţei noastre umane, ne apare (dacă îl considerăm în sânul existenţei elementare, a elementelor) că, de fapt, s-a format el însuşi, încetul cu încetul, de la primul germen de căldură de pe vechiul Saturn, apoi, în continuare,

trecând prin starea gazoasă a vechiului Soare, prin starea lichidă lunară, până la starea terestră de astăzi. Corpul nostru fizic a îmbrăcat, deci, succesiv, natura fiecărui element înainte de a ajunge la existenţa terestră. Totodată, ştim ce entităţi au acţionat încă de la începutul evoluţiei la formarea corpului uman. Amintiţi-vă de ceea ce am spus în această privinţă în lucrarea mea ***Ştiinţa ocultă***: Pe vechiul Saturn acţionau fiinţe spirituale care îşi începuseră primele stadii de evoluţie în timpuri inaccesibile şi care ajunseseră atât de departe încât puteau acum, printr-un imens sacrificiu, să-şi apere propria substanţă care să servescă la formarea vechiului Saturn. Aceste entităţi, care aparţin Ierarhiilor spirituale, le numim Tronuri sau Spirite ale voinţei. Această substanţă primordială, rezultată din sacrificiul lor, a servit apoi drept câmp de acţiune altor entităţi din Ierarhie; printre acestea, Spiritele personalităţii au utilizat-o pentru ca să-şi dezvolte atunci un stadiu de evoluţie corespunzător stadiului de azi al omului. De asemenea, această substanţă, sub formă de căldură, a creat primul germen al corpului nostru fizic.
Nu trebuie să ne închipuim că Spiritele voinţei şi-au încetat apoi activitatea. Deşi îşi îndepliniseră pe vechiul Saturn obligaţia lor esenţială, misiunea, ele au contituat să fie active în cursul evoluţiei şi au rămas într-o oarecare măsură legate de elementul născut prin sacrificiul lor. Am văzut că ulterior elementul de căldură s-a transformat în element gazos, pe vechiul Soare, printr-un fel de proces de condensare, ca să spunem aşa. Acest fenomen, care este, în aspectul său exterior, o coborâre a elementului căldură pentru a se transforma în element gazos, pentru maya nu este decât un proces de condensare. Dar la baza acestui proces este o acţiune spirituală, un spirit. Şi pentru a pătrunde în miezul lucrurilor trebuie să vedem ce Entitate spirituală din sânul Ierarhiei a făcut ca elementul subtil al căldurii să se densifice până la stadiul de element gazos. Această acţiune este tot opera Spiritelor voinţei, aceleaşi entităţi care prin sacrificiul lor au creat căldura. Pe vechiul Saturn, aceste Spirite ale voinţei ajunseseră la un grad

atât de elevat de evoluţie, încât au putut să-şi transmute propria substanţă în căldură substanţială, manifestată, să-şi reverse focul lor propriu în existenţă planetară; şi, în continuare, au acţionat pentru a transforma acest foc în aer, în evoluţie solară, iar elementul aer, elementul gaz, în element lichid, în apă, în evoluţia pe care o numim vechea Lună. În cele din urmă, au transformat elementul lichid în element terestru în timpul actualului stadiu terestru. Dacă cercetăm astăzi lumea care ne înconjoară, putem fi în măsură să spunem, în faţa elementului terestru, solid, că în el acţionează forţe care i-au făcut posibilă existenţa, iar aceste forţe sunt aceleaşi care au creat esenţa de căldură saturniană şi care au densificat-o apoi, în trepte succesive, până la gradul de consistenţă pe care îl menţine şi în prezent. Dacă ne aruncăm privirea asupra acestui element solid, chiar sub aspectul său de iluzie, de *maya*, vom găsi în spatele lui viaţa şi activitatea Spiritelor voinţei, a Tronurilor. Aceste înalte spirite există în sânul existenţei pământene. Şi din acest punct de vedere povestirea biblică se luminează şi mai mult.

Ceea ce se defineşte prin cuvântul *„bara*"(*Bereşit bara Elohim*) am văzut că reprezintă un fel de activitate de meditaţie, de gândire a Elohimilor. Ei creează în această meditaţie a lor, ca pe o amintire, ceva ce am numit a fi complexe de existenţă. Ar fi ceva, ce într-o oarecare măsură se petrece în noi înşine când refacem o imagine prin amintire; bineînţeles comparaţia trebuie înţeleasă în proporţia ei adecvată, activitatea noastră nefiind decât ceva inferior. Pentru a face o comparaţie, am evocat un om care se culcă seara. Lumea gândirii şi a sentimentelor sale se pierde pentru conştienţa subiectivă. Să presupunem că ultimul gând pe care acel om l-a avut a fost al unui trandafir pe care îl avea lângă el când a adormit. Acest gând se pierde în uitare în timpul somnului, dar reapare, dimineaţa, când se trezeşte. Dacă, între timp, trandafirul a fost luat de acolo, nu mai rămâne din el decât gândul. Să observăm cu atenţie, aici, două fapte: într-un caz, se evocă ideea trandafirului prin amintirea care reapare, chiar dacă trandafirul nu mai

este acolo; în alt caz, dacă trandafirul a rămas pe loc, acel om are chiar percepţia însăşi a trandafirului. În ceea ce am putut numi ca fiind meditaţie de proporţii cosmice a Elohimilor, vă rog să desprindeţi de asemenea două fapte. Când se spune că în al treilea moment al Creaţiei terestre a avut loc o manifestare de gândire cosmică în timpul căreia Elohimii au separat elementul lichid de cel solid şi au dat acestuia numele de „pământ", acest act de creaţie a ieşit din meditaţia Elohimilor. Dar în ceea ce emană astfel din meditaţia lor trebuie să vedem că Spiritele voinţei fac să apară o realitate obiectivă în sânul substanţei lor proprii. În felul acesta, Spiritele voinţei acţionează şi au acţionat de la început în întreaga natură terestră care ne înconjoară.

Trebuie să ne familiarizăm cu această idee că natura terestră, pe care unii dintre noi o considerăm inferioară, este în fapt manifestarea unor entităţi foarte înalte. Este uşor să spui, vorbind de elementul „pământ", de elementul solid: Nu este decât materie! Iar alţii sunt tentaţi să adauge: Ea nu are nici o legătură cu cercetarea spirituală, nu este decât o treaptă de existenţă inferioară! Ce ne interesează pe noi această substanţă? Noi plutim prin spirit mult deasupra materiei. A vorbi aşa, înseamnă să nu-ţi dai seama că în ceea ce tu dispreţuieşti înalte Entităţi spirituale au lucrat din timpuri incalculabile pentru a ajunge să producă această stare solidă, aşa cum o vedem astăzi. Dacă am avea o judecată corectă, ar trebui să fim pătrunşi de o profundă veneraţie pentru entităţile care au făcut să se treacă de la substanta terestră a elementelor la ceea ce a putut solidifica scoarţa Pământului; un profund respect trebuie să simţim faţă de entităţile pe care le numim Spirite ale voinţei, care printr-o îndelungată activitate au construit solul solid pe care mergem, elementul solid pe care îl purtăm în natura terestră a corpului fizic. Spiritele voinţei, pe care esoterismul creştin le numeşte Tronuri, sunt cele care au constituit, sau mai bine spus au condensat solul. Şi tocmai de aceea esoterismul, care le-a dat numele după natura acţiunii lor asupra Pământului, le-a numit Tronuri, pentru că acestea au construit efectiv Tronurile,

în care găsim un sprijin solid, pe care se consolidează tot ce trăieşte pe Pământ. Sensul acestor vechi expresii merită, din partea noastră, respect şi veneraţie.
Dacă ne ridicăm de la elementul solid sau terestru la elementul lichid, vom constata că acesta a avut nevoie de un proces de condensare mai redus decât elementul terestru; forţele care acţionează aici provin de la entităţi care ocupă în Ierarhie un loc mai jos. Apa, sub forma sa de element, acţionează în atmosferă, iar pentru condensarea ei au intrat în acţiune Spiritele înţelepciunii – Kyriatetes sau Dominaţii –, care ocupă un loc imediat inferior în Ierarhie, faţă de Spiritele voinţei. Aşadar, în spatele elementului solid se află acţiunea Spiritelor voinţei, iar în spatele nu a apei fizice, ci a elementului lichid se află activitatea Spiritelor înţelepciunii sau Kyriatetes.
Dacă trecem apoi la elementul aer, găsim că aici acţionează entităţi care ocupă o treaptă mai jos faţă de Spiritele înţelepciunii şi pe care le cunoaştem ca Spirite ale mişcării, numite şi Dynamis sau Virtuţi. Şi dacă ne vom referi la elementul de căldură, care este starea cea mai subtilă, vom găsi că aici acţionează o Ierarhie care se află cu o treaptă mai jos, este ierarhia Spiritelor formei sau Exusiai, aceleaşi entităţi despre care am vorbit şi pe care Geneza le numeşte Elohimi. Noi înşine le-am caracterizat ca fiind cei care au „clocit", ca să spunem aşa, în elementul de căldură. Urmărind în felul acesta ordinea Ierarhiilor, vedem cum totul se leagă îndată ce am găsit firul conducător.
Încercaţi să treziţi în interiorul dumneavoastră un sentiment viu şi puternic pentru tot ce am arătat până acum şi veţi vedea că la baza a tot ceea ce percepem cu simţurile noastre se află un element terestru, expresie a Spiritelor voinţei, apoi un element lichid în care trăiesc Spiritele înţelepciunii, elementul aer ca manifestare a Spiritelor mişcării şi, în sfârşit, elementul de căldură în care se exprimă Spiritele formei, Elohimii.
Ar fi o greşeală, însă, să credem câ ar exista o strictă delimitare în aceste domenii sau că am putea stabili graniţe precise între ele. Întreaga noastră viaţă terestră

se bazează pe amestecul elementelor lichid, gazos (aer) şi solid şi pe elementul căldură, care le străbate pe toate celelalte. Nu există nici un corp solid care să nu aibă contact cu o stare oarecare de căldură: peste tot se află căldură, la toate treptele de existenţă elementară. Putem spune că întâlnim pretutindeni acţiunea Elohimilor, acţiune care reprezintă energia pe care o găsim în toate formele de căldură; ea este amestecată în toate celelalte elemente. În elementul de căldură trebuie să vedem, pe de o parte, manifestarea Spiritelor formei, iar pe de altă parte, totodată acţiunea Spiritelor voinţei, ale înţelepciunii şi ale mişcării. În cursul evoluţiei terestre, această căldură a pătruns în toate stadiile inferioare ale vieţii. Ca urmare, în elementul solid se găseşte nu numai substanţa însăşi, corpul Spiritelor voinţei, dar trebuie să vedem că acest corp al Tronurilor este pătruns şi impregnat, întreţesut de Elohimi, Spiritele formei.
Să încercăm să decoperim acum, în lumea sensibilă, aspectul exterior a ceea ce tocmai am expus acum. Am vorbit de un amestec al activităţilor care are loc în universul suprasensibil, între Spiritele voinţei (sau Tronuri) şi Spiritele formei, Elohimii. Ştim că tot ce se petrece în suprasensibil se reflectă în lumea noastră sensibilă. În ce fel? Tot ceea ce este substanţă la Spiritele voinţei, natura lor, corpul lor, ca să spunem aşa, constituie materia care se întinde în faţa noastră, materia solidă. Ceea ce se consideră de obicei că este materie este o iluzie. Concepţiile pe care le avem astăzi despre materie nu sunt decât iluzii, maya. Pentru un clarvăzător, ideile imaginare despre o materie fizică nu există, ele nu sunt decât un vis van. Conceptul de materie de care vorbeste ştiinţa şi filosofia nu este decât un cuvânt, o ipoteză, o fantezie. Atât timp cât ne dăm seama că acest cuvânt nu este decât o monedă de schimb, totul e în regulă; dar dacă vom crede că acest cuvânt ne pune în contact cu o realitate ne înşelăm. În partea sa teoretică, ipotetică, fizica modernă îşi face doar iluzii. Acolo unde ea constată fapte, unde ea descrie realul, ceea ce vedem cu ochiii, ceea ce putem stabili prin cifre, este corectă. Dar când începe să speculeze asupra atomilor,

moleculelor, pe care le ia drept elemente materiale, ea începe să eşafodeze o construcţie care seamănă foarte bine cu ceea ce descrie Felix Balde în prima dramă-mister* când spune în Templu: „Să presupunem că vrem să cumpărăm ceva şi spunem vânzătorului: Nu te pot plăti, dar îţi promit că voi face rost de bani dintr-un nor care se va condensa". Prin această comparaţie puţin grosieră ne putem da seama de elementul iluzoriu al teoriei ştiinţifice care acceptă că întregul nostru Univers provine dintr-o nebuloasă primitivă; setea noastră de cunoaştere va fi plătită cu moneda pe care ştiinţa pretinde că o va furniza în acest domeniu. Este o pură fantezie de a considera ca fapt real existenţa atomilor aşa cum se prezintă astăzi. Dacă o privim ca pe o formulă comodă care rezumă ceea ce simţurile ne arată, totul stă pe un teren ferm. Dar dacă se trece dincolo de lumea sensibilă, va trebui să se ajungă la spiritual şi să se atingă esenţa, adică activitatea unei substanţe fundamentale care nu este altceva decât însuşi corpul Tronurilor întrepătruns de energia Spiritelor formei. Cum se manifestă aceasta în lumea sensibilă? Avem în faţă materia solidă răspândită peste tot şi vedem că nicăieri nu apare un element amorf. Starea amorfă, fără formă, nu apare decât dacă ceea ce este viu şi tinde să ia formă se rupe, se disociază, se sfărâmă. Tot ceea ce este încă nediferenţiat, pulbere, nu are deloc tendinţe către pulverizare; este doar viaţa în stare de disociere. Materia ca atare tinde să ia, să îmbrace forme; tot ce este materie solidă are nevoie să atingă forma de cristal, aspiră către formă. Ceea ce am arătat că este substanţa Tronurilor şi a Elohimilor exprimă această tendinţă în sânul existenţei sensibile, manifestându-se sub formă de depărtare, de întindere, de materie. Esenţa Tronurilor se revelează prin materia existentă şi tot ce ia formă în sânul acestei substanţe este manifestarea Elohimilor, a Spiritelor formei.

* Prima dramă-miser scrisă de Rudolf Steiner este ***Poarta Iniţierii***, de care este vorba şi în conferinţa introductivă. (N.Tr.)

Vedeţi acum cât de impregnată de spiritualitate este terminologia utilizată în Antichitate. Vechii clarvăzători gândeau în felul acesta: Dacă privim materia din jurul nostru vedem în ea revelându-se esenţa corporală a Tronurilor, iar totul este străbătut de o energie care face ca orice să capete formă. De aici s-a dat denumirea de Spirite ale formei. Toate aceste denumiri, aceste nume sunt tot atâtea indicaţii asupra realităţii spirituale pe care o defineşte. Priviţi impulsul care împinge materia să ia forma cristalului; veţi descoperi acolo la un nivel inferior ceea ce manifestă exterior această formă de cristalizare, adică energia care întrepătrunde substanta Tronurilor şi care este energia emanată de Elohimi. Aceştia sunt forjorii care din elementul de căldură, care este de fapt o substanţă a Spiritelor formei, dar o substanţă amorfă, scot formaţiuni cristaline ale diverselor materiale. Ei sunt cei care acţionează în elementul de căldură, dând în acelaşi timp viaţă formelor. Dacă privim lucrurile sub acest aspect, pătrundem la temelia pe care se sprijină existenţa noastră şi vom fi înclinaţi, desigur, să vedem în orice apariţie exterioară o iluzie, *maya*, numai că nu trebuie să rămânem blocaţi în această idee sterilă că lumea exterioară este o iluzie. Aceasta nu ne-ar aduce nici un folos. Numai pătrunzând în elementele acestei iluzii, până la esenţa care stă la temelia ei, numai atunci o propoziţie ca aceasta: „Lumea exterioară este o *maya*" îşi capătă sensul său adevărat şi devine fecundă. Să ne obişnuim deci să vedem în fenomenele exterioare care se petrec în jurul nostru ceva ce este într-adevâr iluzie; o aparenţă nu e decât o aparenţă, nu avem ce face. Dar nu trebuie să rămânem la această concepţie lipsită de valoare, nu trebuie să luăm ca definitiv caracterul de aparenţă, ci să străpungem vălul de aparenţă. În fiecare element care apare ca *maya* trebuie să întrevedem ceea ce stă de fapt la temelia sa.
Concepţiile noastre moderne, compuse din idei abstracte, aduc o confuzie generală, confuzie pe care clarvăzătorii din vechime nu o cunoşteau, căci pentru ei lucrurile erau mai puţin simple, ei nu vedeau peste tot forţe oarecare, aşa cum vede fizică modernă, care aplică aceleaşi idei şi

în fizică şi în meteorologie, de exemplu. Cine s-ar mai îndoi astăzi, după concepţiile actuale, că forţele care acţionează asupra corpurilor solide nu ar fi aceleaşi cu cele care se regăsesc în formarea de nori şi concentraţia de vapori de apă? Eu ştiu foarte bine că fizicianul nu-şi poate reprezenta lucrurile altfel decât aşa cum sunt privite azi şi că legile nu au sens dacă nu se pot aplica atât la formarea norilor care înconjoară globul terestru, cât şi la fenomenele de pe suprafaţa pământului. Acest lucru nu apare atât de simplu pentru un clarvăzător. Îndată ce se ţine seama de temeiurile spirituale ale existenţei, uniformitatea dispare. În formarea elementului lichid, pe pământ, prin condensarea vaporilor, nu acţionează aceleaşi entităţi care sunt prezente în condensarea vaporilor în atmosferă. Dacă observi apariţia elementului lichid în atmosferă, clarvăzătorul nu ar putea gândi sau spune că acest element se formează acolo în acelaşi mod cum are loc pe pământ. În formarea norilor sau în condensarea apei pe pământ, intervin entităţi diferite. Tot ce am spus până acum în legătură cu rolul jucat de Ierarhii în existenţa elementelor nu se raportează decât la ceea ce are loc pe pământ, de la centrul globului până la suprafaţa locuibilă; aceste entităţi însă nu ar avea nici o putere în formarea norilor, în atmosferă. Alte entităţi sunt aici prezente. Filosofia naturii bazată pe fizică procedează după un principiu foarte simplu. Ea caută câteva legi fizice în care vede apoi explicaţia vieţii şi neglijează tot ce nu se înscrie în aceste legi din celelalte domenii ale existenţei. Este un principiu foarte simplu: noaptea toate pisicile sunt negre, indiferent de culoarea lor! – În realitate, lucrurile nu sunt pretutindeni aceleaşi, ele variază, dimpotrivă, în funcţie de diversele domenii în care se află.

Cine ajunge, prin investigaţie spirituală, să devină conştient că pe globul pământesc esenţa Tronurilor sau a Spiritelor voinţei guvernează elementul solid, terestru, esenţa Spiritelor înţelepciunii guvernează elementul lichid, că în elementul gazos se află esenţa Spiritelor mişcării, iar în elementul de căldură găsim prezentă

esenţa Elohimilor, acela recunoaşte, încetul cu încetul, că în fenomenul de formare a apei care se condensează în atmosferă acţionează entităţile care aparţin Ierarhiei Heruvimilor. În viaţa elementară a pământului, în elementul solid, am văzut manifestându-se acţiunea combinată a Elohimilor şi a Tronurilor; dacă privim mai sus, vedem cum în elementul aer, în care guvernează Spiritele mişcării, acţionează şi Heruvimii, şi prin aceasta elementul aer iese din domeniul Spiritelor mişcării, pentru a se putea transforma sus, în atmosferă, în nori. În atmosfera globului terestru, Heruvimii acţionează într-un mod tot atât de concret ca şi Tronurile, Spiritele înţelepciunii şi Spiritele mişcării, care guvernează existenţa elementară pe pământ. Dacă ne gândim, apoi, la natura însăşi a acestor formaţiuni de nori şi la elementul profund care se găseşte acolo şi care nu se manifestă decât uneori, din timp în timp, ajungem la fulgerele şi trăznetele care izbucnesc din nori. Sunt fenomene care, ca şi altele, nu apar din nimic, în spatele acţiunilor se găsesc, pentru un clarvăzător, acţiunea acelor înalte spirite pe care le numim Serafimi. Şi astfel, rămânând totuşi în sfera pământului, inclusiv în atmosfera sa, am ajuns să întâlnim toate treptele Ierarhiilor spirituale.

Domeniul sensibil, perceput de simţuri, ne revelează manifestări care nu sunt decât acţiunea Ierarhiilor. Ar fi o absurditate să vedem în fulgerul care ţâşneste din nori acelaşi fenomen care are loc când aprindem un chibrit. Când din materie emană elementul din fulger, electricitatea, trebuie să vedem cu totul alte forţe, şi anume acţiunea înaltelor Spirite ale Serafimilor. Găsim astfel că ansamblul Ierarhiilor acţionează deopotrivă în lumea noastră pământeană şi în afara ei, în Univers.

Dacă studiem evoluţia universală aşa cum este ea relatată în Geneză, vom vedea că stadiile anteriore care s-au format în timpul perioadelor vechiului Saturn, ale vechiului Soare şi în vechea Lună se repetă acum, la începutul evoluţiei globului terestru, şi că, în final, omul apare ca o încoronare a acestei evoluţii. Din acest punct de vedere, putem considera relatarea Genezei ca pe o

istorisire a Ierarhiilor care acţionează în tot ce apare şi se condensează până la acest ultim produs terestru, până la această fiinţă care, ea însăşi, este mai întâi o entitate suprasensibilă şi despre care se spune: „Şi Elohimii au hotărât: Să facem pe om!" Prin această hotărâre, ei şi-au reunit toată puterea lor, separată până atunci, pentru a definitiva o operă comună. Ei şi-au reunit toate facultăţile pe care le dobândiseră în cursul evoluţiei lor pentru a crea, în final, pe om. Toate Ierarhiile care au fost înaintea omului, Serafimi, Heruvimi, Tronuri (Spiritele voinţei), Domnii (Kyriatetes, Spiritele înţelepciunii), Spiritele mişcării sau Tării, Spiritele formei (Puteri) sau Exusiai, sau Elohimi, Arhai sau Spiritele pesonalităţii, Arhangheli şi Îngeri, toate aceste nouă trepte de entităţi le vedem acţionând pentru a crea viaţa. Şi când urmărim povestirea Genezei până la încoronarea edificiului care apare cu omul în a şasea zi, şi dacă ţinem seama de tot ce s-a petrecut înainte de crearea omului, vedem în tot acest îndelungat proces de evoluţie deja opera tuturor Ierarhiilor, şi numai cooperarea lor a făcut posibil ca, în final, să apară omul.

Acel sau acei clarvăzători care au scris Geneza au fost conştienţi de această pregătire şi cooperare a tuturor Ierarhiilor. Dar – şi aceasta este deosebit de important – ei au fost de asemenea conştienţi, au ştiut că pentru a atinge acest ţel final, această încoronare a întregii ordini ierarhice, *un ajutor superior tuturor Ierarhiilor a trebuit să intervină. Şi pentru aceasta trebuie să ne înălţăm privirea dincolo de Serafimi chiar, spre o entitate divină necunoscută şi doar presimţita**. Dacă urmărim, de exemplu, activitatea unui membru al Ierarhiei, să zicem activitatea Elohimilor, vedem că atât timp cât ei nu se decid încă să-şi finalizeze opera prin crearea omului este suficient să-şi unească forţele cu acelea ale altor Ierarhii, până la Serafimi. Dar apoi, când se hotărăsc să facă pasul final, au nevoie de un ajutor care se află deasupra Serafimilor şi spre care se înalţă privirea spirituală. Când Elohimii au vrut să-şi lărgească activitatea creatoare până la această înălţime ameţitoare pentru a primi de acolo ajutor, a trebuit să se producă ceva ce ne vom

strădui să înţelegem în toată profunda sa însemnătate. A trebuit ca ei, ca să spunem aşa, să se depăşească pe ei înşişi, să înveţe a fi capabili să meargă mai departe decât făcuseră până atunci. Pentru a-şi duce la bun sfârşit opera, a trebuit ca Elohimii să dobândească forţe superioare celor avute până atunci; grupul lor a trebuit să se depăşească pe sine însuşi. Să încercăm să ne facem o idee despre modul cum a putut să se realizeze această depăşire printr-o simplă comparaţie, luată din procesul de creştere a omului.

* Rudolf Steiner face aici referire la ceea ce în creştinism numim „Sfânta Treime". (N.Tr.)

Când apare pe lume, sub forma unei mici fiinţe, se ştie foarte bine că el nu are încă o conştienţă a sa proprie, nu are conştienţa de a fi o persoană. Abia după un anumit timp pronunţă copilul „eu", care exprimă coeziunea conştienţei sale. Întreaga sa viaţă sufletească se concentrează apoi în unitatea conştienţei sale. El creşte reunind în această unitate diversele activităţi care, în timpul copilăriei, nu aveau o legătură între ele. Această centralizare reprezintă un real progres pentru om, către un stadiu superior. La fel trebuie să ne reprezentăm, păstrând proporţiile, şi evoluţia Elohimilor. După ce au exercitat o anumită acţiune pentru a pregăti apariţia omului, însăşi această pregătire îi face să extragă din ei o activitate care îi înalţă pe o treaptă mai înaltă. Ca grup, ei ating o stare de conştienţă centrală şi nu mai sunt un grup, ci devin o Unitate. Şi această unitate este o realitate. Acest moment, acest stadiu al evoluţiei lor este de o extremă importanţă. Până acum v-am putut spune că fiecare Elohim îndeplinea o activitate individuală, fiecare venea să adauge ceva în plus la opera începută, pentru a realiza imaginea ideală după care urma să fie format omul. Omul era ca o reprezentare în care toţi se reuneau.

Dar această imagine, această repezentare nu era încă o realitate şi nu a devenit realitate decât atunci când ei au creat un produs comun. Această acţiune i-a înălţat pe o treaptă mai înaltă, transformând unitatea lor într-o realitate efectivă. Ei nu au mai fost acum doar un grup de

şapte, ci au format un întreg, un tot atât de omogen, încât putem vorbi de o Elohimitate exprimată septuplu.
Biblia cunoaşte acest fapt, că Elohimii au fost la început membrii unui grup care s-au transformat apoi într-un întreg, într-un organism unitar. Acesată unitate reală, efectivă a Elohimilor, în care fiecare este ca un organ, o găsim exprimată în Geneză prin Iahve-Elohim. Veţi găsi acolo conceptul de Iahve, de Iehova, exprimat într-un mod şi mai profund decât înainte. De aceea, Geneza nu vorbeşte la început decât de Elohim şi nu începe să menţioneze cuvântul Iahve-Elohim decât în momentul când Elohimii au atins treapta superioară a unităţii. Iată sensul profund care explică de ce la finele Creaţiei apare deodată numele de Iahve. Trebuie să pătrundem până la izvoarele oculte pentru a înţelege acest fapt.
Ce explicaţii au dat exegeţii Bibliei acestui fapt, mai ales în secolul al XIX-lea? Faptul că într-un loc apare conceptul de „Elohim", iar într-altul acela de „Iahve" ar demonstra că este vorba de două versiuni ale Bibliei, pornind din două tradiţii religioase diferite. Trebuie să se facă o distincţie, spun aceşti exegeţi, între ceea ce vine de la un popor care adora Elohimii şi ceea ce provine de la un alt popor care adora pe Iahve-Elohim. Nu avem decât să le despărţim! S-a mers chiar până acolo, pe această cale, încât am putea avea imaginea unei Biblii „curcubeu", în care ceea ce se presupune că vine de la o sursă să se scrie cu litere albastre, iar ceea ce vine de la altă sursă cu litere rosii. Chiar există asemenea Biblii! Nenorocirea este că trebuie adesea să separăm chiar paragrafele, aşa că începutul unei fraze este în albastru, pentru că vine de la un popor, iar sfârşitul frazei în roşu, pentru că vine de la un altul. Nu ne mai rămâne decât să admirăm că cele două fragmente s-au lipit atât de miraculos şi că a fost nevoie de un compilator abil care să fi reunit cele două tradiţii!
În epoca noastră s-a desfăşurat un mare zel pentru promovarea acestor exegeze, şi când cunoaştem această chestiune se poate spune că nu a fost, poate, nici o cercetare ştiinţifică sau istorică unde să se fi consumat atâta energie ca în exegeza şi teologia secolului al XIX-

lea. Şi acest gând ne umple de o profundă tristeţe şi ne face să simţim tragismul acestei situaţii. Cei care ar fi trebuit să descrie oamenilor lumea spirituală au pierdut orice legătură cu spiritualul. Este ca şi cum s-ar spune: Stilul din partea a doua din *Faust*, cel în care se găsesc strofele lui Ariel, întrucât nu seamănă cu stilul din partea întâi, nu poate să fie opera aceluiaşi om; Goethe nu poate fi decât un mit. Raţionamentul este acelaşi cu al exegetului care a pierdut orice contact cu sursele oculte, cu toată munca şi devotamentul pe care le-a consacrat studiului Bibliei. Descoperim aici un aspect trofic al umanităţii şi ne dăm bine seama cât este de necesar să ne reîntoarcem la sursele vieţii spirituale. Pentru a cunoaşte spiritualul, trebuie să-l căutăm sub înfăţişarea sa vie. Iar această căutare se va face, căci este o aspiraţie irezistibilă sufletului omenesc. Să avem încredere în această dorinţă şi aspiraţie a sufletului şi a inimii spre un nou contact cu sursele spirituale, spre o înţelegere a sensului profund şi veritabil al străvechilor documente religioase; pe această încredere se bazează forţa care însufleţeşte munca noastră în domeniul antroposofic. Să ne pătrundem de această încredere şi vom obţine adevăratele fructe pe calea care ne conduce spre viaţa spirituală.

CONFERINŢA a VII-a

Prima şi a doua zi a Creaţiei • Acţiunea Elementelor în organismul omului

München , 23 august1910

Pentru a ajunge la o înţelegere deplină a existenţei, am urmărit evoluţia dintr-un anumit punct de vedere şi am putut constata, în mai multe rânduri, că tot ce ne înconjoară, tot ce percepem este în evoluţie. Este foarte util, foarte necesar să ne facem o idee cu adevărat grandioasă despre această evoluţie şi să o urmărim până în domeniile unde, în zilele noastre, nu se mai vede nimic, în sensul că ea a dispărut din conştienţa noastră modernă; să luăm ca exemplu domeniul vieţii lăuntrice, al vieţii sufleteşti a omului. Ne facem, de obicei, o idee foarte superficială despre evoluţia care se manifestă

evident în viaţa fiecăruia dintre noi, de la naştere şi până la moarte. Dar când această privire superficială o aplicâm întregii omeniri, gândul ne duce la o evoluţie care ar porni de la stadii inferioare ale vieţii animale şi se ajunge, chiar ţinând seamă de fapte cunoscute, la o pură ipoteză fantezistă, după care cel mai de sus a pornit de la cel mai de jos, şi deci omul din animal. Îmi este desigur imposibil să trasez în câteva conferinţe, cu toate detaliile pe care altădată le-am expus, ce evoluţie grandioasă a străbătut conştienţa umană. Actuala noastră conştienţă, întrega noastră viaţă interioară, a fost precedată de o altă formă de conştienţă, pe care adeseori am denumit-o ca fiind o clarvedere de natură inferioară. Conştienţa modernă îngăduie omului să-şi reprezinte obiectele care îl înconjoară cu ajutorul percepţiilor sensibile. Conştienţa de clarvedere inferioară care a precedat actuala conştienţă o putem examina numai întorcându-ne în evoluţie până la stadiul planetar al vechii Luni.

Diferenţa cea mai izbitoare, cea mai caracteristică între stadiul lunar şi cel actual, terestru, constă în faptul că vechea conştienţă lunară a evoluat de la un fel de conştienţă imaginativă la conştienţa obiectivă, la percepţia obiectivă pe care o avem în prezent. Sunt deja mulţi ani de când eu insist asupra acestui punct; îl găsiţi, de altfel, expus în primele articole publicate în revista „Lucifer-Gnosis" referitoare la *„Cronica Akasha*"*. Aceste articole insistau asupra faptului că vechea percepţie imaginativă de vis pe care omul o avea în acele timpuri îndepărtate s-a transformat şi a devenit conştienţă actuală, terestră, pe care ne-o dă în prezent percepţia obiectivă a lumii exterioare, adică ceea ce noi considerăm ca fiind obiecte în spaţiu în opoziţie cu viaţa noastră interioară, cu fiinţa noastră intimă. Această distincţie pe care o facem între obiectele exterioare şi propria noastră viaţă lăuntrică, forul nostru interior reprezintă caracteristica actualei noastre stări de conştienţă. Când percepem un obiect, de exemplu, un trandafir, noi spunem: Trandafirul este acolo, în spaţiu, separat de noi, noi ne aflăm în alt loc decât el. Percepem trandafirul şi ne facem o reprezentare a lui. Această

reprezentare este însă în noi, trandafirul este în afară, dar reprezentarea lui este în noi. A face o netă deosebire între ceea ce este înăuntru şi ceea ce este în afara noastră, iată ce caracterizează conştienţa terestră. Conştienţa pe care omul o avea pe vechea Lună nu era aşa. Fiinţele care posedau acea conştienţă lunară imaginativă nu puteau face această deosebire. Imaginaţi-vă că în timp ce contemplaţi trandafirul nu aţi avea conştienţa că el este în afara voastră, în raport cu trăirea voastră interioară, ci aţi simţi că esenţa acestui trandafir nu se află numai în spaţiul care-i dă formă, ci s-ar găsi răspândit în tot spaţiul şi că totodată ar fi şi înăuntrul vostru. Să mergem chiar mai departe. Imaginaţi-vă că vă întoarceţi privirea spre Soare şi că nu simţiţi că el este deasupra iar voi dedesubt, ci aţi avea conştienţa că în timp ce aveţi Soarelui, acesta este în voi; conştienţa voastră s-ar sesiza mai mult sau mai puţin de aceastâ impresie. Deosebirea între ce este în afara voastră şi ceea ce este înăuntrul vostru nu ar exista. Dacă reuşiţi să vă faceti o idee precisă despre acest aspect, veţi înţelege care este prima trăsătură esenţială a conştienţei care există pe vechea Lună.

* Între anii 1903–1908 Rudolf Steiner a editat revista „Lucifer Gnosis", în care a publicat o serie de articole. Cele la care se referă aici, au apărut şi în volumul ***Din Cronica Akasha***, GA 11. (N.Tr.)

O altă caracteristică a acestei conştienţe constă în aceea că lucrurile nu-i apar ca lucruri, ci ca imagini sau simboluri, aşa cum se întâmplă în vis chiar şi azi. Visul, de exemplu, transformă un foc, care este o realitate în afară, şi-l redă sub forma simbolică a unei fiinţe strălucitoare; cam în felul acesta percepea vechea conştienţă umană obiectele exterioare, sub formă de imagini. Mai există şi o a treia diferenţă esenţială faţă de conştienţa noastră actuală. Ceea ce numim astăzi mediu înconjurător, plantele, mineralele, ceilalţi oameni, toate celelalte obiecte sensibile, nimic din acesta nu exista pentru conştienţa din stadiul lunar. Ceea ce exista, era o stare de vis inferioară chiar celei care se produce astăzi când, la om, se trezeşte clarvederea, forţa de clarviziune conştientă. Prima trezire a acestei conştienţe de

clarvedere nu ne pune neapărat în legătură, la început, cu fiinţe exterioare nouă, ceea ce constituie chiar o sursă de numeroase iluzii pentru cei care, prin dezvoltarea lor interioară, clădesc în ei forţele clarvederii.
Pregătirea pentru trezirea forţelor de clarvedere se face în mod treptat; există mai întâi o primă treaptă, în cursul căreia se manifestă lucrurile cele mai diverse. Ar fi o greşeală să crezi că tot ce percepi atunci ar fi o realitate în lumea spirituală. În misterul rosacrucian ***Poarta Iniţierii***, Johannes Thomasius trece prin această etapă a clarvederii astrale. Vă reamintesc acele scene când Johannes, cufundat în meditaţie, se află în faţa scenei şi simte cum, în fundul sufletului, se deschide lumea spirituală şi apar fel de fel de imagini, din care prima este aceea a Spiritului elementelor, sub forma unor oameni pe care îi întâlnise în viaţă. Johannes Thomasius cunoscuse pe profesorul Capesius şi pe doctorul Strader, pentru că îi întâlnise pe plan fizic şi-şi făcuse cu această ocazie o anumită imagine despre ei, o anumită reprezentare. Când apoi, sub greutatea unei mari dureri, i s-a deschis, ca să spunem aşa, facultatea de clarvedere, Johannes întâlneşte din nou pe Capesius şi pe Strader; dar sub o formă extraordinară. Îl vede pe Capesius întinerit, aşa cum arăta la vârsta de douăzeci şi cinci de ani şi nu aşa cum era acesta când Johannes se afla în starea de meditaţie. Şi nici pe Strader nu-l vede aşa cum este acum, ci aşa cum va fi când, în această încarnare, va îmbătrâni. Nu se poate exprima ce apare în sufletul lui Johannes Thomasius decât făcând să se deruleze pe scenă imaginile care trec în mod real în sufletul lui Johannes datorită stării sale de meditaţie. Johannes s-ar înşela profund dacă ar lua aceste imagini drept iluzii. Singura atitudine posibilă faţă de ceea ce vede este să-şi spună că el nu poate încă să ştie dacă este o iluzie sau realitate; dacă este o realitate spirituală în afara lui (cum ar fi, de exemplu, lectura a ceea ce este înscris în *Cronica Akasha*), sau dacă este un produs al Eului său. S-ar putea să fie, de altfel, ambele situaţii deodată şi trebuie să lase deschise cele două posibilităţi. Ceea ce îi lipseşte acum este facultatea de a discerne între realitatea spirituală şi

conştienţa imaginativă. El trebuie să recunoască acest lucru. Abia în momentul când se dezvoltă conştienţa devachanică şi când el percepe în Devachan realitatea spirituală a unei fiinţe pe care o cunoscuse pe planul fizic – Maria – poate Johannes să discearnă partea reală şi partea imaginativă a viziunilor sale anterioare. În cursul evoluţiei sale esoterice, omul trece printr-un stadiu când este înconjurat de imagini, iar el este încă incapabil să facă deosebirea între realitate şi imagine. În tabloul din misterul rosacrucian, de care am amintit, apar natural realităţi spirituale veritabile. De exemplu, în scena de mai sus, Capesius este într-adevăr imaginea sa reală din tinereţe şi care a rămas încrisă în *Cronica Akasha*, iar Strader este, tot aşa, imaginea reală a bătrâneţii, înscrisă de asemenea în *Cronica Akasha*. Aceste imagini sunt reale, dar Johannes nu este sigur de aceasta.
Acest stadiu, când deosebirea între imagini nu se poate stabili şi când omul nu posedă încă decât o conştienţă de vis, a fost parcurs pe vechea Lună. Facultatea de discernământ a apărut abia mai târziu. Să reţinem şi faptul că un clarvăzător se cufundă, mai întâi, într-un fel de conştienţă imaginativă. Totuşi, pe vechea Lună, imaginile care apăreau erau cu totul diferite faţă de obiectele pe care le percepem acum prin conştienţa noastră obiectivă, terestră; acest caracter se păstrează şi la începutul pregătirii de clarvedere, când nu se văd fiinţe spirituale exterioare, ci doar imagini. Ce sunt aceste imagini care apar astfel? Ceea ce se manifestă în acest prim stadiu nu este expresia unor fiinţe spirituale reale, ci, dacă pot spune aşa, apare mai întâi un fel de conştienţă a organelor de percepere, o reprezentare în imagini, o proiecţie în spaţiu a ceea ce se petrece înăuntrul nostru. După acest prim stadiu, când clarvăzătorul începe să dezvolte în el forţe interioare, el poate, ca să luăm un exemplu concret, să simtă ca şi cum două globuri strălucitoare s-ar proiecta în spaţiu şi să aibă imaginea colorată a celor două globuri. Dacă şi-ar închipui că acestea sunt două realităţi, ar fi probabil o eroare. În orice caz, în acel moment sunt forţele de clarvedere ce acţionează în el şi care, proiectate în

spaţiu, apar ca două globuri corespunzând cu ceea ce se petrece în corpul astral al clarvăzătorului şi cu ceea ce aprinde forţa de viziune în cei doi ochi ai săi. Această forţă de viziune se proiectează sub forma celor două globuri. Forţele interioare ale clarvăzătorului apar ca fenomene în spaţiul astral, şi el ar cădea într-o gravă eroare dacă ar lua aceasta drept o manifestare a unor fiinţe spirituale exterioare lui.

O eroare şi mai mare încă poate să apară când, la început, se ajunge, printr-o metodă oarecare, să se audă voci şi să fie luate, de asemenea, ca fiind realităţi exterioare. Este eroarea cea mai mare în care se poate cădea, deoarece nu poate fi vorba decât de un ecou al fenomenelor interioare. Viziunile colorate, imaginile, reprezintă, în general, viaţa lăuntrică sub o formă destul de pură; vocile, în schimb, nu exprimă de obicei decât viduri care se produc în suflet. Pentru cel care ajunge să audă aceste voci, cel mai bine ar fi să nu le ia în seamă. În orice caz, la început, această conştienţă imaginativă nu trebuie privită decât cu multă circumspecţie. Ea nu este decât un fel de conştienţă a organelor de percepere, o proiecţie a Eului în spaţiu. Pe vechea Lună lucrurile erau la fel, dar de o manieră perfect normală. Omul nu percepea nimic altceva decât ce se petrecea în sinea lui.

M-am referit în multe ocazii la aceste cuvinte importante ale lui Goethe: Ochiul este făcut de lumină, pentru lumină. Trebuie să ghicim în aceste cuvinte un sens foarte adânc. Toate organele omului au fost create sub acţiunea mediului înconjurător. Numai o concepţie superficială, care nu vede decât un singur aspect al adevărului, poate crede şi afirma că fără ochi omul nu ar putea percepe lumina. Dar celălalt aspect al adevărului este că fără lumină nu s-ar fi putut niciodată forma ochiul, după cum fără sunet nu ar fi existat urechea ş.a.m.d. Dintr-un punct de vedere mai profund, întreaga concepţie kantiană rămâne la suprafaţa lucrurilor, pentru că nu vrea să vadă decât o latură a adevărului. Lumina care parcurge spaţiul cu undele sale este cauza directă a organului vederii. Pe vechea Lună, sarcina esenţială a entităţilor care au luat parte la evoluţia lumii noastre a

fost aceea de a făuri organele sensibile. A fost necesar ca mai întâi aceste organe să fie create înainte de a acţiona. Dacă acum dispunem de o conştienţă obiectivă, aceast lucru a fost posibil pentru că în prealabil au fost create organele necesare. Organele simţurilor au fost formate chiar pe vechiul Saturn în structura lor pur fizică, de exemplu, ochiul ca o cameră neagră, asemănătoare cu aceea a aparatului de fotografiat. Numai că aparatele pur fizice nu pot percepe nimic. Ele sunt ajustate conform legilor fizice. În epoca lunară, aceste organe au fost interiorizate. În timp ce pe vechiul Saturn ochiul era ca şi un aparat fizic, pe vechea Lună, datorită acţiunii luminii venind din afară, a fost transformat într-un organ de percepere, de conştienţă. Trăsătura esenţială a activităţii lunare este aceea că organele sensibile au fost, ca să spunem aşa, trase din entităţile înseşi. Pe Pământ, de exemplu, lumina acţionează asupra plantelor şi întreţine în ele viaţa şi flora întreagă este rezultatul acestei acţiuni. Pe vechea Lună, lumina nu acţiona însă aşa; pe atunci lumina dădea naştere organelor sensibile, iar ceea ce omul percepea, era tocmai această acţiune asupra propriilor sale organe. El percepea, deci, imagini şi acestea i se păreau că umpu întreg spaţiul cosmic. De fapt, ele nu erau decât expresia acestei activităţi a elementelor în organele de simţ. Şi astfel, omul asista la propria sa transformare, la modul în care ochii se formau sub acţiunea Entităţilor spirituale, la acţiunea acestora asupra lui însuşi. Lumea exterioară era percepută ca ceva interior, căci Universul întreg lucra la orânduirea sa interioară. El nu putea face deosebire între afară şi înăuntru. El nu percepea Soarele în afara lui, nu putea face o separare între el şi Soare; în schimb, simţea cum i se deschid ochii, iar aceştia luau forma unei imense percepţii vizuale care umplea tot spaţiul. Perceperea Soarelui era deci un fapt de natură interioară.

Aşadar, conştienţa lunară are caracterul unei percepţii de imagini, dar aceste imagini reprezentau devenirea, formarea interioară a vieţii sale psihice. Omul lunar era închis în astral şi simţea viaţa sufletului ca fiind în afara lui. Dacă în prezent am percepe viaţa sufletească sub

această formă, fără a putea simţi o diferenţă între obiectele exterioare şi reflexul vieţii interioare, ar fi ceva patologic, în timp ce pentru conştienţa lunară era ceva normal. Omul asista în forul său interior la munca entităţilor care au devenit mai târziu Elohimi, ca şi cum, de exemplu, aţi simţi, în prezent, cum vă curge sângele prin vene.

Pentru a încheia aceste consideraţii, trebuie să spunem că această conştienţă a fost, în fond, singura posibilă pe vechea Lună, căci ceea ce se petrece acum pe Pământ trebuie să fie în armonie cu ansamblul Cosmosului. O conştienţă ca aceea pe care o avem în prezent, cu posibilitatea de a distinge ce este în afara noastră de ceea ce este înăuntrul nostru, cu perceperea obiectelor exterioare net distinctă de lumea interioară sufletească nu a fost posibilă decât prin faptul că evoluţia a depăşit stadiul lunar şi a trecut la stadiul terestru şi, totodată, o altă formaţie a apărut în sistemul cosmic, îndeosebi separarea elementului lunar de cel terestru şi separarea elementelor între ele, ceea ce nu fusese cazul pe vechea Lună. Ne-am putea face o idee despre vechea Lună imaginându-ne lumea actuală încă unită cu Pământul, iar celelalte planete, inclusiv Soarele, cu totul altfel constituite. În aceste condiţii, nu putea exista decât o conştienţă imaginativă. A fost necesară o schimbare, Cosmosul nostru să ia forma actuală, exterioară Pământului, pentru a se putea dezvolta în acest sens conştienţa obiectivă, pe care o avem astăzi.

Conştienţa obiectivă a fost rezervată omului pentru această fază a evoluţiei în care se găseşte astăzi. Mai înainte, şi aceast aspect trebuie subliniat, nu numai omul nu o avea, ci şi Ierarhiile spirituale. O judecată superficială ar putea să-şi închipuie că Ingerii, de exemplu, pentru că se află pe o treaptă superioară şi erau la stadiul de oameni pe vechea Lună, ar fi avut atunci o conştienţă asemănătoare cu cea pe care o are omul în prezent. Ar fi o idee greşită, căci nu acesta era cazul, iar ceea ce îi deosebeşte de om este tocmai faptul că au străbătut treapta de om cu o altă conştienţă. Nimic nu se repetă de două ori la fel. Fiecare moment al evoluţiei nu

se produce decât o dată şi nu repetă identic un moment anterior. Astfel că, pentru ca să poată apărea conştienţa omului terestru, conştienţa obiectivă, au trebuit să se producă toate evenimentele care au condus şi au culminat cu formarea Pământului; a fost nevoie ca omul să devină ceea ce este. Conştienţa obiectivă ar fi fost cu neputinţă în stadiul precedent al evoluţiei. Când în faţa noastră apare un obiect, el ne apare ca fiind în afara noastră. Dar conştienţa anterioară a Entităţilor spirituale nu putea face deosebirea între afară şi înăuntru, iar cuvinte ca acestea: „ceva vine spre noi" nu ar fi avut nici un sens. Nici Elohimii, şi mai ales ei, nu ar fi putut vorbi astfel; ei puteau, de exemplu, spune doar aşa: Noi trăim şi acţionăm în Univers; noi creăm şi percepem în Creaţie creaţia noastră. Nici un obiect nu stă în faţa noastră, nimic nu ne apare în faţă. Faptul de a spune: „În faţa noastră apare un obiect, anumite realităţi se exprimă în spaţiul exterior, în afara noastră, sunt deosebite de noi", ei bine, acesta nu exista nici chiar pentru Elohimi, decât atunci când evoluţia a atins stadiul terestru. Pe vechea Lună, Elohimii se simţeau ca acţionând în lumină, care strălucea din Soarele de atunci. Ei nu puteau spune decât aşa: Noi ne simţim în această lumină, simţim cum ne cufundăm o dată cu ea în acele fiinţe care sunt oamenii acelei epoci; noi străbatem spaţiul în această lumină. Ei nu puteau spune: Noi vedem lumina în afara noastră. Acest fapt cu totul nou aparţine numai Pământului.
Şi când găsim în Geneză aceste cuvinte esenţiale şi care corespund unui anumit grad de evoluţie: „Şi Elohimii au spus: Să fie lumină!" înseamnă că un factor nou a intervenit în evoluţie, pentru ca ei să nu se mai simtă incluşi în lumină, ci aceasta să le apară reflectată de obiecte, iar lucrurile să le apară ca fiind din afara lor. Cel care a scris Geneza exprimă această nouă realitate, adăugând: „Şi Elohimii au văzut lumina". Nimic nu este de prisos în acest străvechi document, nici un cuvânt nu este în plus. Şi ar fi foarte bine dacă oamenii ar învăţa de aici, între altele, să nu scrie nimic care să nu aibă un conţinut substanţial, să nu spună vorbe goale. Autorul Genezei nu foloseşte nici un cuvânt inutil, nici o

înfloritură de stil pentru a descrie crearea Luminii. El nu lasă pe Elohimi să spună, văzând lumina, că sunt mulţumiţi de ce au făcut. Ceea ce era esenţial, elementul nou care apăruse în mersul evoluţiei, îl concentrează în aceste cuvinte: „Elohimii au văzut lumina", la care mai adaugă ceva: „Ei au văzut că lumina era bună (frumoasă)".
În limba ebraică nu este o prea mare diferenţă între „frumos" şi „bun", acelaşi cuvânt are ambele semnificaţii. Ce înseamnă, în general, dacă despre un lucru se spune că este frumos sau bun? În sanscrită şi chiar în germană sensul apare în spatele cuvântului. Cuvântul „frumos" cuprinde toate celelalte cuvinte care, în toate limbile, înseamnă ceva de natură spirituală care ia o expresie exterioară. A fi frumos înseamnă că spiritul interior apare în afară. Şi astăzi încă există cea mai bună părere despre cuvântul „frumuseţe", înţelegându-se prin aceasta că o fiinţă spirituală pare a se manifesta la suprafaţa unei forme fizice. Când spunem despre o statuie de marmură că este frumoasă? Când ea trezeşte prin forma sa exterioară iluzia că este vie, că spiritul trăieşte în ea. Spiritul care ia o formă sensibilă, iată ce este „frumosul".
Cuvintele Genezei: „Elohimii au văzut lumina" conţin acel fapt specific al evoluţiei terestre şi înseamnă totodată că ceea ce nu putea fi simţit decât subiectiv apare acum din afară, că spiritualul se manifestă exteriorizat. Textul obişnuit: „Elohimii au văzut lumina şi au văzut că este frumoasă" s-ar putea prezenta în felul următor: „Şi Elohimii au devenit conştienţi că elementul în care până atunci se aflau cufundaţi se prezenta acum ca fiind în afara lor"; şi în acest fenomen ei simţeau că spiritualul era în spatele a ceea ce se exprima acum în forme exterioare, şi acest spritual era cuprins în cuvântul „frumos". Vom înţelege temeinic Geneza dacă nu ne vom mărgini să vedem doar fraze ticluite, ci ne vom strădui să aflăm ce secrete se ascund în realitate în aceste cuvinte. Această strădanie ne va conduce mult mai departe decât majoritatea comentariilor care ne dau numai explicaţii şterse, plate.

Să păşim acum mai departe. Am văzut că stadiul lunar nu a putut să se constituie decât separându-se de ceea ce era de natură solară; în timpul evoluţiei terestre a fost necesar ca, din nou, elementul solar să se separe de elementul terestru; numai prin această dualitate se poate realiza o viaţă conştientă. Dar această separare a elementului terestru mai este legată şi de faptul ca elementul lunar şi cel solar să-şi modifice starea, să-şi transforme natura proprie. Observaţi Soarele actual din punct de vedere strict fizic; nu veţi vedea în el stările pe care, pe Pământ, le numim stare lichidă şi solidă. Cel mult se poate spune că Soarele atinge doar starea gazoasă. Aceasta este concepţia despre Soare a fizicii. Ceea ce forma, altădată, o unitate s-a separat.
Prin atingerea stadiului de evoluţie terestru, s-a produs un fel de condensare, de coborâre, de la elementul de căldură până la elementul terestru, solid. În ceea ce priveşte stările elementare mai subtile, eterul de lumină, de sunet şi de viaţă, acestea au impregnat Pământul venind din afară. Dar în ce priveşte elementul solar, care s-a separat de cel terestru, nu putem presupune un proces asemănător. Mai curând putem spune: există mai întâi prima şi cea mai subtilă stare elementară, cea care conţine şi dă viaţă, apoi ceea ce numim eterul de număr sau de sunet, după care eterul de lumină şi eterul de căldură; în sfârşit, aerul sau gazul, apa şi pământul sau solidul. Acestea sunt cele şapte stări elementare. În sfera elementului terestru nu ne putem ridica decât până la elementul de căldură, în general. Căldura penetrează Pământul, întregul element terestru, în timp ce, în schimb, despre elementul lumină se poate spune că Pământul participă la acesta numai în măsura în care şi alte entităţi care se află în jurul Pământului participă la viaţa acestuia. Lumina radiază din Soare către Pământ. Dacă am dori să localizăm cele trei elemente superioare: eterul de lumină, eterul de sunet şi eterul de viaţă ar trebui să le asociem mai curând cu elementul solar, iar cele trei elemente inferioare, pământ, apă, aer, cu elementul terestru. Cât despre căldură, aceasta este

legată atât de elementul solar, cât şi de cel terestru. Ceea ce produce viaţă este legat deci de elementul solar.
Natura solară s-a separat de ansamblu, pentru prima dată, în timpul evoluţiei lunare. Atunci lumina a fost primul element care a acţionat, dar nu ca lumină vizibilă. Şi am văzut că textul din Geneză: „Şi Elohimii au văzut lumina" nu s-ar fi putut referi la perioada evoluţiei lunare. Atunci nu s-ar fi putut spune decât aşa: „Şi Elohimii străbăteau spaţul în lumină, trăiau în lumină, dar nu o vedeau". La fel ca şi astăzi, când cineva care înoată nu vede apa, dar se mişcă în acest element, tot astfel, lumina nu era vizibilă, dar ea constituia mediul în care se desfăşura activitatea prin spaţiul cosmic. Lumina a fost reflectată de obiecte abia în stadiul de evoluţie al Terrei.
Trebuie deci să ne aşteptăm, natural, ca ceea ce se petrecuse pentru lumină în timpul vechii evoluţii lunare să se întâmple la fel, în timpul evoluţiei terestre, pentru eterul de sunet; cu alte cuvinte, în timpul evoluţiei terestre s-a petrecut acelaşi lucru cu eterul de sunet care se petrecuse cu eterul de lumină, pe vechea Lună. În consecinţă, ceea ce numim sunet spiritual să nu fie perceptibil Elohimilor, aşa cum este acum lumina. Dacă Geneza voia, deci, să ne facă să înţelegem că evoluţia progresează de la activitatea eterului de lumină spre cel de sunet, trebuia să spună: „Şi Elohimii au văzut apărând în procesul de devenire a Pământului lumina şi au văzut că aceasta era frumoasă" şi să nu spună, în continuare: „Şi Elohimii au perceput în această perioadă eterul de sunet", ci mai curând „E trăiau şi acţionau în acest eter". Geneza nu putea să descrie ziua a doua a Creaţiei ca şi cum Elohimii percepeau activitatea care făcea să se separe substanţele de sus de cele de jos. Ea nu putea spune, de exemplu, despre această activitate a Elohimilor că „ei o percepeau". Geneza a trebuit să renunţe la expresii ca: „a percepe", „a fi frumos" . Toate acestea corespund cu ceea ce am putut constata prin cercetările în domeiul Ştiintei spirituale. Clarvăzătorul care a scris Geneza a trebuit deci să renunţe, când a scris despre

ziua a doua a Creaţiei, la expresii ca aceasta: „Şi Elohimii au văzut..."
Citiţi textul Genezei. În prima zi, se spune că Elohimii au văzut lumina şi au văzut că ea era frumoasă. În ziua a doua a Creaţiei, în cele mai multe traduceri, după ce prima zi se terminase, Dumnezeu spune: „Să fie o tărie, o întindere în mijlocul apelor şi să se despartă ape de ape... Şi a fost aşa. Şi Dumnezeu a numit întinderea Cer. Şi a fost seară şi a fost dimineaţă, ziua a doua". Expresia utilizată în ziua întâi a Creaţiei nu mai este utilizată în ziua a doua. Povestirea Genezei este exact asa, cum ne puteam aştepta, pe baza constatărilor stabilite prin Ştiinţa spirituală.
O dată în plus, exegeţii nu au ştiut cum să rezolve această enigmă. Unii au crezut că dacă expresia nu revine pentru ziua a doua este o omisiune a celui ce a scris Cartea. Dar trebuie să fie bine stabilit un lucru, şi anume că Geneza nu are nici un cuvânt în plus, nici un cuvânt în minus. Autorul Genezei nu a uitat nimic. Există un motiv profund pentru ca în ziua a doua a Creaţiei această expresie să nu mai fie utilizată. Este încă unul din acele fapte, cum am mai arătat deja, care trebuie să ne umple de o imensă veneraţie pentru acest străvechi document care este Geneza. Avem multe de învătat de la aceşti antici scriitori care nu aveau nevoie să presteze nici un jurământ pentru a urma cu stricteţe următoarele principii: „Nu adăugaţi nimic, nu omiteţi nimic din ceea ce aţi învăţat că este adevărul". Ei erau profund convinşi că fiecare cuvânt este sacru şi că nici unul nu este inutil.
Am reuşit, în felul acesta, să pătrundem în profunzimea sa cuprinsul primei şi celei de a doua zile a Creaţiei. Acela care află prin cercetare spirituală sensul ascuns al lucrurilor şi care studiază apoi Biblia îşi spune, pe drept cuvânt, că este o adevărată minune să descopere că cele mai mici amănunte pe care le-a revelat prin cercetarea sa spirituală pot fi regăsite la anticul clarvăzător care a participat la redactarea Genezei. Şi dacă această minune se confirmă, un adevărat sentiment de admiraţie pune stăpânire pe el, sentiment ce trebuie să pătrundă toate

inimile, pentru ca să resimtă caracterul sacru al acestui străvechi şi venerabil document care este Geneza.

CONFERINŢA a VIII-a

Pregătirea şi formarea omului până în ziua a şasea a Creaţiei

München , 24 august1910

Prin cele ce am expus până acum, în conferinţele precedente, am reuşit să ne facem o imagine asupra felului în care etapele anterioare ale evoluţiei noastre s-au întrepătruns şi au dus la formarea Pământului; se cuvine să ne reamintim că ceea ce este esenţial în formarea Pământului este tocmai elaborarea şi apariţia omului însuşi. Noi ştim că omul este, ca să spunem aşa, primul născut în sânul întregii evoluţii planetare. Dacă ne întoarcem cu privirea la existenţa vechiului Saturn, aflăm că în acest glob de căldură activă a apărut primul germen al corpului fizic al omului, când nimic din ce ne înconjoară astăzi, regn animal, vegetal sau mineral, nu exista. Aceste trei regnuri nu s-au alăturat decât mai târziu regnului uman.

Suntem în măsură să spunem că relatarea pe care Geneza o face despre evoluţia umană este pe deplin confirmată de rezultatele cercetărilor întreprinse în domeniul Ştiinţei spirituale. Dacă citim Geneza în mod superficial, s-ar putea crede că omul apare în a şasea zi a Creaţiei, aşa ca din senin. Dar noi ştim că omul este punctul esenţial şi că celelalte regnuri nu sunt, ca să spunem aşa, decât deşeuri ale evoluţiei sale. De aceea, suntem, fără îndoială, îndreptăţiţi să punem întrebarea: Ce se întâmplă cu omul în zilele dinaintea celei de a şasea zile? Unde îl găsim, unde îl căutăm? Dacă formarea Pământului a reprodus, ca un fel de repetiţie, vechile stadii planetare, Saturn, Soare, Lună, este de presupus că evoluţia omului se repetă de asemenea şi că el este prezent încă înainte de cea de a şasea zi a Creaţiei. Cum să explicăm faptul că Geneza nu vorbeşte de om mai înainte? Nu este oare o contradicţie?

Să remarcăm mai întâi faptul că Geneza, în momentul naşterii omului, vorbeşte de *Adam*, iar în vechiul limbaj

ebraic, cuvântul „Adam" corespunde cu conceptul nostru de „om". Numai că trebuie să înţelegem corect acest nume. În sufletul vechilor înţelepţi evrei, acest cuvânt trezea o imagine pe care am putea să o traducem prin „pământean", prin „terestru". În acest sens, omul, ca atare, este fiinţa terestră prin excelenţă, încoronarea tuturor fiinţelor terestre, fructul întregii evoluţii a Pământului. Dar tot ce se concentrează în fruct există mai înainte în esenţa plantei . Nu vom găsi vorbindu-se despre om în relatarea despre primele cinci zile ale Creaţiei, deoarece trebuie să înţelegem că de fapt elementul fizic al omului nu poate să apară înainte de sufletul şi de spiritul său, ci după. Putem compara omul fizic, aşa cum îl vedem acum pe Pământ, cu apa care prin răcire se solidifică şi devine gheaţă. După cum apa se condensează în gheaţă, la fel, în ziua a şasea, Elohimii au condensat spiritul şi sufletul omului; pentru a face din el o fiinţă terestră. În primele zile ale Creaţiei, nu vom găsi, deci, omul în sânul a ceea ce s-ar putea considera că sunt deşeuri fizice sau legi care guvernează aceste deşeuri fizice, dar sub forma lor suprasensibilă, ci îl vom găsi numai în ipostaza sa sufletesc-spirituală. Dacă ne situăm în punctul de vedere al Genezei, am văzut că în *prima zi* apare o activitate creatoare interioară şi manifestarea ei spre exterior; în aceste condiţii nu vom putea vorbi de omul terestru, care nu există decât în zona împrejmuitoare a Pământului, ca fiinţă spiritual-sufletească. Existenţa sa terestră se pregăteşte sub forma acestei fiinţe compuse din suflet şi spirit.
Să legăm rezultatele investigaţiei spiritual-ştiinţifice de relatarea Genezei. Cum se pregăteste acest prim germen când gândirea cosmică dă naştere celor două complexe aflate în opoziţie, activitatea internă şi manifestarea spre în afară, iar spiritul Elohimilor „clocea" acest ansamblu? Ceea ce numim, în termenii Ştiinţei spirituale, *sufletul senzaţiei* şi pe care îl considerăm astăzi ca fiind o calitate interioară, se pregăteşte, după Genezâ, în prima zi a Creaţiei, până în momentul când se spune: „Să fie lumină! Şi a fost lumină" Sufletul senzaţiei umplea atunci atmosfera spirituală a Pământului. Era, aşadar, în prima

zi a Creaţiei. Şi în această ambianţă spirituală în care Elohimii îşi îndeplineau lucrarea lor, împreună cu celelalte entităţi care îi slujeau, vedem că se formează, aşa cum se formează astăzi norii în atmosferă, natura umană în structura sa sufletesc-spirituală, dar mai ales atunci, la început, sufletul senzaţiei. Apoi evoluţia continuă, pentru a se structura *sufletul raţiunii*. Sufletul senzaţiei progresează către sufletul raţiunii printr-un fel de rafinare psihică care se produce în atmosfera spirituală a Pământului şi care are loc în ceea ce se numeşte *ziua a doua* a Creaţiei. Aşadar, când eterul de sunet apare în evoluţie şi când masele elementare de sus se separă de cele de jos, cele superioare de cele inferioare, fiinţa umană aparţine încă de sfera superioară şi are în structura sa germenii sufletului senzaţiei şi ai sufletului raţiunii. În al treilea moment, omul progresează până la germenii *sufletului conştienţei*, iar în întregul proces relatat de Geneză ca având loc în a treia zi a Creatiei vedem acţiunea eterului de viaţă, care face ca pe pământ să apară vegetaţia şi plantele să crească fiecare după specia sa. Se vede – natural, numai prin percepţia suprasensibilă – ieşind din pământ viaţa vegetală, iar sus, în atmosfera spirituală, în eter, planează ceea ce am numit a fi sufletul conştienţei, unit cu sufletul raţiunii şi cu sufletul senzaţiei.
Omu1, în natura sa formată atunci din suflet şi spirit, este prezent în atmosfera spirituală a Pământului, în sânul diverselor Entităţi spirituale. El nu are încă o existenţă independentă şi poate fi considerat, în acel stadiu, ca un organ înglobat de Elohimi, de Arhai ş.a.m.d., în sânul cârora trăieşte ca membru al unui organism. De aceea, este normal să nu se vorbească decât despre aceste entităţi. La drept vorbind, numai acestea sunt propriu-zis individualităţi, în acel moment al evoluţiei terestre. A descrie destinul acestora, înseamnă totodată să descriem şi destinul germenului uman. Şi pentru ca într-o zi omul să vină cu adevărat pe Pâmânt, a fost necesar să se producă o condensare progresivă în structura fiinţei sale. La natura sa compusă, după cum am văzut, din suflet şi spirit, trebuie să se alăture un

element corporal. Astfel că la sfârşitul acestui timp, pe care Geneza îl indică ca fiind a treia zi a Creaţiei, fiinţa umană este compusă din sufletul senzaţiei, sufletul raţiunii şi sufletul conştienţei. Dar totul trebuie să ia şi un veşmânt exterior. În sânul sferei spirituale în care trăieşte, omul are nevoie să îmbrace mai întâi haina unui corp astral.

Să încercăm să ne imaginăm ce înseamnă dobândirea unui corp astral în a treia zi a Creaţiei. Unde găsim la omul de astăzi acest corp astral izolat pentru a-i putea studia legile? Deşi sub o formă cu totul alta decât în epoca de care ne vorbeşte Geneza, astăzi putem găsi corpul astral izolat la om, în timpul somnului, când acesta îşi părăseşte corpul fizic şi corpul eteric şi rămâne în corpul astral, care totodată cuprinde şi Eul.

Vă rog să vă reamintiţi tot ce am avut ocazia să vă spun, în anii din urmă, despre viaţa proprie a corpului astral în timpul somnului, precum şi cele expuse în lucrarea mea ***Ştiinţa ocultă*** la capitolul III. Când corpul astral se degajă de corpul fizic şi eteric, începe să-şi formeze anumite legături, anumite curente care îl leagă de universul înconjurător. În timpul somnului, corpul astral se încorporează în Entităţile spirituale care au legătură directă cu Pământul, în Entităţile planetare din Mercur, Marte, Jupiter ş.a.m.d., de la care primeşte forţe capabile să-l revigoreze, astfel ca la trezirea din somn, la revenirea în corpul fizic şi eteric, omul să-şi poată relua starea de veghe. În timpul somnului, corpul astral se dilată şi se contopeşte în viaţa cosmică. Conştienţa clarvăzătoare vede corpul astral ieşind din corpul fizic în momentul când omul adoarme, dar exprimarea nu este tocmai exactă, căci corpul astral se degajă de corpul fizic şerpuindu-se ca un nor în spirală. Ceea ce se vede atunci nu este decât începutul curenţilor prin care el se prelungeşte. Aceşti curenţi se propagă efectiv prin spaţiul cosmic, pentru a extrage de acolo, pentru a aspira, forţele planetare. Şi dacă cineva, printr-un proces de clarvedere grosier, ar spune că el vede corpul astral plutind ca un nor alături de corpul fizic, nu este deloc adevărat, căci corpul astral se răspândeşte, în timpul

nopţii, prin întregul sistem solar. El este, cum am văzut, în relaţie cu Entităţile planetare, cu forţele planetare. De altfel, aceasta este chiar explicaţia faptului că vorbim de un corp „astral". Explicaţiile curente ale acestui termen de „corp astral", pe care îl moştenim din Evul Mediu, nu sunt, de fapt, corecte. „Astral" exprimă raportul strâns care se stabileşte în timpul somnului între acest corp şi lumea astrelor, în sânul căreia se află şi din care îşi primeşte forţele.

Dacă ţineţi seamă de acest fapt, care şi astăzi este revelat cercetării clarvăzătoare, veţi înţelege că primii curenţi care urmau să formeze acest corp provin din lumea astrală. Dar aceşti aştri trebuie să şi existe, şi când spunem că în *a patra zi* a Creaţiei fiinţa compusă din suflet şi spirit se îmbracă cu forţe şi legi ale corpului astral, aceasta înseamnă că astrele încep în a patra zi să-şi desfăşoare activitatea în atmosfera spirituală a Pământului.

Geneza ne spune exact acelaşi lucru când relatează cum în ziua a patra corpul astral al omului începe să se formeze după legile sale proprii; ea descrie cu exactitate cum omul îmbracă acest corp astral, planând însă tot în atmosfera spirituală şi astrală a Pământului, paralel cu activitatea lumii stelare care în acel moment se revelează Pământului. Relatarea Genezei conţine un sens profund care este în perfectă concordanţă cu revelaţiile pe care le obţinem astăzi prin cercetarea clarvăzătoare asupra omului actual. Trebuie să subliniem însă că în acele timpuri de care vorbeşte Geneza corpul astral nu era ceea ce este acum, noaptea, în timpul somnului, dar activitatea lui era aceeaşi şi era condus de aceleaşi legi.

În perioada imediat următoare, pe care Geneza o indică ca fiind *a cincea zi* a Creaţiei, trebuie să presupunem că apare o nouă condensare a omului, condensare care atinge elementul eteric. Dar şi în acest stadiu omul rămâne încă o creatură suprasensibilă, el nu atinge încă Pământul, aparţine încă atmosferei spirituale, unei atmosfere care este acum de natură eteric-spirituală. Este foarte important să înţelegem în modul cel mai corect acest moment al evoluţiei umane în raport cu

Pământul. Dacă observăm regnul cel mai apropiat de om, regnul animal, am putea să ne punem o întrebare care adesea ne-a venit în minte: Pentru ce animalele au devenit animale, iar omul a devenit om? Ideea că omul este rezultatul evoluţiei animale, aşa cum un materialist miop şi-o poate închipui, nu are nici un temei, nici măcar unul spiritual, care să o poată susţine. Dacă luăm în considerare acest fenomen în timp, dacă studiem evoluţia şi formarea Pământului, vedem că animalele au apărut înaintea omului, înainte ca el să devină o fiinţă terestră vizibilă. Pentru ca omul să poată deveni om pe Pământ, era necesar să se creeze anumite condiţii terestre care să permită o condensare până la nivelul fizicului. Închipuiţi-vă că omul ar fi devenit o fiinţă terestră, cu densitatea sa actuală, în acea perioadă de timp pe care o numim ca a cincea zi a Creaţiei; ce s-ar fi întâmplat? Pur şi simplu, omul nu ar fi putut să devină fiinţa care este astăzi, nu ar fi putut îmbrăca forma pe care o are astăzi, căci condiţiile terestre nu erau coapte încă pentru a-i da această configuraţie pe care o are astăzi. De aceea, omul a trebuit să mai aştepte în sferele spirituale până când mersul evoluţiei să-i poată oferi condiţiile adecvate unei vieţi pământeşti. Dacă nu ar fi avut, ca să spunem aşa, răbdarea de a se „coace" într-o sferă spirituală, eterică, aşteptând să vină pe Pământ la momentul potrivit, ar fi ajuns să îmbrace o formă animală. Dacă animalele au devenit ceea ce sunt, se datorează faptului că sufletul şi spiritul lor, sufletul-grupă al raselor animale au coborât pe Pământ înainte să fi atins maturitatea pe care o cerea forma umană. Omul a trebuit să mai aştepte în lumea spirituală; cine a coborât pe Pământ înainte de a fi sosit ceasul, a devenit animal. În ziua a cincea a Creaţiei, pământul era îmbibat de aer şi de apă. În aceste elemente, omul nu-şi putea forma un înveliş corporal, terestru. Fiinţele animale, sufletele-grupă care au coborât atunci pe Pământ au fost fiinţe de aer şi apă, şi în timp ce ele îşi formau un corp compus din substanţe aeriene şi lichide, omul era în aşteptare, pentru a-şi putea lua forma sa umană.

Geneza face din acest proces o relatare profund spirituală. Ce s-ar fi întâmplat dacă omul cobora în materie în ziua a cincea a Creaţiei? Corpul său fizic nu ar fi primit forţa de care a beneficiat apoi, prin faptul că Elohimii s-au înălţat până acolo încât au format unitatea despre care am vorbit. Am văzut că şi Geneza semnalează această transformare, vorbind mai întâi de Elohimi şi apoi de Iahve-Elohim. Am caracterizat esenţa Elohimilor arătând că ei îşi exercitau activitatea în căldură, că acesta era elementul lor, putem spune chiar corpul lor, mijlocul lor de exprimare. Când Elohimii, la sfârşitul evoluţiei descrise în Geneză, s-au dezvoltat până la atingerea acelui grad de conştienţă unică, de Iahve-Elohim, s-a pertrecut o modificare în esenţa lor.
Această modificare urmează linia după care se transformă ansamblul Ierarhiilor. Amintiţi-vă ce am spus despre corpul fizic al Tronurilor. Acestea s-au jertfit, la începutul evoluţiei noastre planetare, pentru a forma elementul căldură pe Saturn. Am văzut, apoi, că acest element corporal al Tronurilor se afla şi pe vechiul Soare, unit cu elementul aerian, gazos, desprins, de altfel, după cum am văzut, tot din elementul căldură; pe vechea Lună apare elementul apă iar pe Pâmânt, un element nou, elementul solid sau terestru. Totul este opera Tronurilor, este rezultatul evoluţiei lor. Ele au condensat în mod progresiv esenţa lor primară, de la starea de căldură până la starea terestră.
Ne întrebăm acum ce se întâmplă cu Elohimii când trec printr-un proces asemănător şi, ca recompensă pentru activitatea lor, se înalţă cu un grad? Ei se îndreaptă spre o mai mare densificare, în conformitate deplină cu aceeaşi lege după care s-au dezvoltat Tronurile prin trecerea de la vechiul Saturn la vechiul Soare, adică de la căldură la aer. La fel se va întâmpla când Elohimii ating conştienţa unică; ei realizează un progres şi în activitatea lor exterioară, în ceea ce am numit corpul lor, care trece de la elementul căldură la elementul gazos. Aceasta nu are loc în a cincea zi, ci doar la sfârşitul ansamblului evoluţiei pe care ni-l descrie Geneza. Dacă omul ar fi coborât pe Pământ în ziua a cincea, în acest element

subtil de aer, s-ar fi întâmplat şi cu el ceea ce s-a întâmplat cu entităţile care s-au grăbit să îmbrace un corp în acest element gazos. Aceste entităţi au format animalele care trăiesc în aer; ele nu au mai putut beneficia de forţa care este necesară pentru a răspunde planului de formare terestră, adică la forţa lui Iahve-Elohim. Omul a avut răbdarea să aştepte şi nu s-a îmbrăcat în aer. Când sufletele-grupă ale animalelor au coborât pe Pământ pentru a lua forme, omul a aşteptat până când Elohimii au atins treapta de Iahve-Elohim*. El trebuia să se încorporeze în ţesătura Elohimilor, în elementul gazos, dar nu a putut primi în sine acest element decât atunci când a fost posibil să-l primească de la Iahve-Elohim. Geneza descrie cu o minunată bogăţie spirituală cum omul s-a maturizat în atmosfera spiritual-eterică şi nu a căutat un corp dens decât după ce Elohimii au devenit Iahve-Elohim, care a putut da omului o formă terestră, însuflându-i aer. Aerul este însăşi emanaţia Elohimilor deveniţi Iahve-Elohim, care pătrunde în om.

* Iahve-Elohim îl considerăm un singular. (N.Tr.)

Geneza coincide încă o dată, şi într-un mod admirabil, cu rezultatul cercetărilor spirituale actuale; ea face o expunere a evoluţiei în faţa căreia pretenţioasele teorii din epoca noastră nu sunt decât pur diletantism. Geneza ne-a făcut să pătrundem în aspectul lăuntric al evoluţiei şi ne-a arătat ceea ce s-a petrecut în suprasensibil pentru ca omul să poată progresa până la existenţa sensibilă de astăzi.

Aşadar, omul a trebuit să rămână în condiţiile unei existenţe eterice, în timp ce alte fiinţe s-au densificat spre o stare fizică într-un mediu de aer şi apă. Trebuie reamintit că densificarea omului până la eteric s-a produs în epoca pe care Geneza o numeşte ziua a cincea. În acest timp, omul nu este încă o fiinţă fizică şi nu va deveni decât în ziua a şasea. El va fi primit atunci pe Pământ, iar ceea ce numim corp fizic ia naştere în timpul care coincide cu *ziua a şasea*.

Dar mai este şi altceva ce trebuie să înţelegem. Ar însemna să ne înşelăm dacă am crede că omul care apare

în ziua a şasea ar fi putut fi văzut cu ochii noştri de acum, sau ar fi putut fi pipăit cu mâinile. Dacă un om de acum, înzestrat cu simţurile actuale, ar fi existat în acea vreme, el nu ar fi putut percepe fiinţa terestră care tocmai venea pe lume. Epoca noastră are tendinţa să gândească materialist; de aceea se presupune că în ziua a şasea omul se înfăţişa aşa cum este astăzi. El avea, fără îndoială, o existenţă fizică, dar aşa cum, de exemplu, şi căldura este de natură fizică. Dacă intraţi într-un spaţiu în care se găsesc curenţi de căldură care nu au încă densitatea aerului, puteţi foarte bine să spuneţi că acolo este o existenţă fizică; la fel era pe vechiul Saturn, exista o viaţă fizică ce nu consta decât din căldură. După cum vedeţi, în a şasea zi a Creaţiei nu trebuie să căutăm un om în carne şi oase. El este totuşi o fiinţă terestră şi fizică, dar sub forma fizică cea mai subtilă, un om structurat doar caloric. Şi atunci când are loc acel eveniment, pe care Geneza ni-l relatează prin cuvinte de o puternică tonalitate: „Şi Elohimii au spus: «Să facem pe om!»", o fiinţă care ar fi fost suficient de receptivă pentru a percepe diferite stări de căldură ar fi remarcat diferenţieri în substanţa de căldură. Dacă ar fi mers pe suprafaţa Pământului, populată atunci de diverse specii de animale şi plante, mai exact de sufletele-grupă ale plantelor şi animalelor, ar fi fost îndreptăţită să spună că percepe lucruri stranii: în anumite zone ale curenţilor de căldură ar fi avut nu chiar impresia pe care o poate provoca aerul cald, ci o impresie de căldură pură. În atmosfera spirituală a Pământului, felurite fiinţe de căldură se mişcă în toate direcţiile, provocând diferenţe de temperatură. Omul nu este, în acel moment, decât o fiinţă din căldură, nu are încă o natură aeriană, gazoasă. Faceţi abstracţie de tot ce este materie solidă, lichidă sau gazoasă, reţineţi, în minte, din fiinta umană numai căldura care îi însufleţeşte sângele, simţiţi căldura din sângele propriu, făcând abstracţie de tot restul, şi veţi avea imaginea formei umane care apare când Elohimii au rostit cuvintele creatoare: „Să facem pe om!". O condensare mai mare nu se va produce decât după cele

şase zile ale Creaţiei şi ea va consta din elementul aer pe care îl va da Iahve-Elohim.
Omul nu va ajunge să-şi cunoască propria sa origine decât dacă va reuşi să-şi formeze o reprezentare clară că el apare mai întâi ca o fiinţă formată din suflet şi spirit, apoi sub formă astrală, după care urmează o formă eterică. Din stările fizice, prima este căldura şi apoi aerul. Şi chiar în momentul în care Geneza ne spune, după cele şase zile, că Iahve-Elohim a insuflat omului suflu de viaţă, trebuie să-l vedem pe om, pentru a-i înţelege, cum am spus, originea, ca pe o fiinţă fizică, dar care nu e compusă decât din căldură şi aer; încă nu poate fi vorba de un om din carne. Să fie foarte limpede pentru noi că elementul dens provine din cel subtil şi nu elementul subtil din cel dens. Sigur că pentru conştienţa modernă este foarte dificil să gândescă astfel, dar acesta este adevărul.
Dacă suntem de acord cu aceasta, vom înţelege de ce, în atâtea povestiri despre Creaţie, se spune că omul a venit pe Pământ coborând de sus, din văzduh. Şi când Biblia însăşi, după ce ne-a descris zilele Creaţiei, ne vorbeşte despre ceea ce ea numeşte „Paradis", este bine să căutăm în spatele acestui cuvânt ceva foarte profund, la care putem ajunge cu ajutorul Ştiinţei spirituale. Pentru cine cunoaşte aceste lucruri, discuţiile exegeţilor care se întreabă în ce punct de pe Pământ era situat Paradisul din care a fost izgonit omul sunt cu totul deplasate. Este cu totul evident că Paradisul nu era pe Pământ, cum rezultă din toate povestirile despre Creaţie, inclusiv din relatarea biblică. Paradisul era deasupra solului terestru, în văzduh, ca să spunem aşa, şi în acest Paradis omul era încă o fiinţă făcută din căldură spirituală. El nu mergea încă pe pământ cu picioarele; este o închipuire materialistă. Chiar şi după ceea ce numim cele şase zile ale Creaţiei, omul nu apare încă pe solul terestru; el este încă în sfera înconjurătoare a Pământului.
Cum a coborât omul din această sferă ambiantă pe sol? Cum s-a petrecut condensarea sa mai departe, după starea pe care o atinsese datorită lui Iahve-Elohim? Vă rog să vă reamintiţi cele ce am relatat în lucrarea mea

Ştiinţa ocultă: ajungem, aici, la ceea ce am arătat că este influenţa luciferică, influenţă exercitată de entităţi pe care le numim Spirite luciferice. Acţiunea lor s-a manifestat printr-o imixtiune în corpul astral al omului. Cum trebuie să înţelegem influenţa luciferică? Viaţa dorinţelor, a pasiunilor, tot ceea ce este de natura corpului astral a fost impregnat de acest influx luciferic şi ca urmare a luat un caracter mai vehement, pasiunile şi dorinţele au crescut în intensitate, omul s-a închis în sine. Pe scurt, ceea ce numim acum egoism, voinţa de a se izola în sine, de a se concentra pentru bunăstarea personală, iată ce a pătruns în om prin influxul luciferic. Este o influenţă ciudată, care poate fi considerată atât într-un sens rău, dar şi într-un sens bun. Primul efect al influenţei luciferice a fost, deci, această închidere în sine. Corpului astral, aşa cum fusese el edificat înainte de Entităţile spirituale, străbătut de curenţi care îl consolidau, i se alătură acum un alt corp astral penetrat de influxul luciferic. Consecinţa a fost o nouă condensare; corpul uman făcut din aer şi căldură se comprimă, se condensează, şi apare o structură umană compusă din carne. Astfel, înaintea influenţei luciferice, elementele existenţei fizice a omului sunt aerul şi căldura, dar intervenţia şi influenţa luciferică se produc în sânul elementului lichid şi solid. Fără a recurge la metafore, această stare se poate caracteriza prin faptul că influxul luciferic a provocat o comprimare a corpului uman, care devine, în felul acesta, mai greu şi poate coborî din ambianţa Pământului pe pământ, pe sol. Omul este gonit din Paradis. El se condensează, începe să aibă greutate, şi prin coborârea pe pământ este supus forţei de gravitaţie. Înainte, el trăia în zona spirituală din jurul Pământului, în atmosfera acestuia. Este locul să facem o precizare importantă, şi anume trebuie să socotim influxul luciferic printre forţele care au contribuit efectiv la formarea omului actual.
Şi încă o dată avem ocazia să vedem un surprinzător şi minunat paralelism între rezultatul cercetărilor făcute pe baza Ştiinţei spirituale şi relatările biblice. Lucrarea mea ***Ştiinţă ocultă*** nu cuprinde nimic care să fi fost

influenţat de descrierile pe care le găsim în Geneză; personal, m-am ferit de orice influenţă şi nu m-am bazat în ceea ce am scris decât pe propriile mele cercetări. Există un anumit loc unde am descris influenţa luciferică, dar dintr-un punct de vedere diferit. Şi totuşi această descriere se raportează la o epocă ce este aceeaşi cu cea de care vorbeşte Biblia, aceea când şarpele, adică Lucifer, ispiteşte pe om. Aşa cum gravitaţia, electricitatea, magnetismul sunt forţe care participă astăzi la formarea Pământului, la fel şi influxul luciferic este o forţă fără de care Pământul nu şi-ar fi putut continua evoluţia şi de aceea trebuie să-l considerăm printre elementele constitutive ale Terrei. Există povestiri ale Creaţiei lumii, mai ales orientale, care situează Pradisul – dar într-un mod mai puţin frumos decât o face Biblia – în atmosferă, în văzduh şi nu pe pământ şi care prezintă gonirea din Rai ca pe o coborâre de sus, pe pământ. Dacă reuşim să înţelegem expresiile utilizate, constatăm şi aici o deplină concordanţă între cercetarea spirituală şi documentele antice.
Dar să privim un alt moment. Cercetarea spirituală nu se mulţumeşte să urmeze principiile unor savanţi pentru care noaptea toate pisicile sunt negre, sau că evenimente de naturi diferite pot avea aceeaşi cauză. Am văzut, de exemplu, că o condensare a norilor este cu totul altceva decât condensarea apei la suprafaţa solului. Vă amintiţi că formarea norilor se face sub acţiunea directoare a Heruvimilor, iar apariţia fulgerului în nori se datorează acţiunii Serafimilor. Dacă ne reprezentăm izgonirea din Paradis ca fiind, de fapt, o coborâre spre solul terestru, vom avea explicaţia aproape textuală că omul a căzut prin propria sa greutate, părăsind în felul acesta entităţile şi forţele spirituale care formează norii şi fulgerele, Heruvimii cu sabia de flăcări. Omul cade de sus, din sfera unde domnesc Heruvimii cu sabie de foc. Stiinţa spirituală redă, astfel, aproape cuvânt cu cuvânt, scena izgonirii din Paradis, despre care se spune: „Dumnezeu a pus în faţa Paradisului un Heruvim cu o sabie de foc". Atingem aici încă un punct în care putem vedea cât de profund au contemplat vechii clarvăzători

care ne-au transmis Geneza fenomenele misterioase ale formării omului în înălţimile eterice, înainte ca el să cadă din regiunile unde domnesc Serafimii şi Heruvimii. Realismul descrierilor biblice nu este o simplă comparaţie sau o imagine grosolană, ci o veritabilă relatare a ceea ce s-a revelat conştienţei clarvăzătoare.

Oamenii de azi au cunoştinţe eronate despre mentalitatea şi ideile din timpurile vechi. Se aduc multe critici Bibliei. Se apreciază ca o mare naivitate să ni se spună că Paradisul era o grădină mare şi frumoasă, plină de arbori, unde leii şi tigrii se jucau împreună cu oamenii. S-a mers chiar până la a se pune întrebarea ce s-ar fi întâmplat dacă omul, în naivitatea sa, ar fi întins mâna leului. Este uşor să critici pornind de la idei fanteziste care, de altfel, nici nu există în Geneză. O asemenea mentalitate a bântuit mai ales în ultimele secole. Oamenii nu puteau înţelege ideile care existau în trecutul mai îndepărtat. Dacă scolasticii din veacul al XII-lea ar putea auzi cum se interpretează comentariile lor despre Biblie, ar rămâne foarte miraţi. Nu i-au trecut nici unuia dintre ei prin minte ideile care se profesează astăzi despre Biblie. Ne vom da seama despre aceasta, dacă îi vom studia cu atenţie. Ar fi suficient să se citească în mod corect scrierile lor pentru a ne convinge că au vrut să spună cu totul altceva. Altădată exista o exegeză cu totul diferită de cea de astăzi, atât de grosolan materialistă, care a început să se răspândească începând din secolele XVI şi XVII, când nu s-a mai ţinut seamă de faptul că relatarea Bibliei era rezultatul investigaţiilor spiritual-clarvăzătoare. Exegeza de astăzi ar fi fost cu totul de neconceput în primele secole ale Evului Mediu. În prezent, Biblia este atacată cu uşurinţă, deoarece nu se ştie că ideile cuprinse în aceste critici nu sunt mai vechi de trei, patru secole. Cei care luptă cu cea mai aprigă înverşunare împotriva Bibliei nu luptă de fapt decât împotriva unor fantezii ieşite chiar din minţile lor, invenţii care se bazează pe orice altceva, în afară de Biblie. Datoria Ştiinţei spirituale este să reveleze adevăratul sens al Bibliei, care din vremuri imemoriale ni se prezintă sub un aspect atât de grandios.

CONFERINŢA a IX-a
Natura lunară din om

München , 25 august1910

În cursul acestor conferinţe, am arătat în mai multe rânduri că rezultatele cercetării clarvăzătoare se regăsesc în povestirile Genezei, dacă ştim să le înţelegem aşa cum se cuvine. În continuare vom încerca să evidenţiem această concordanţă. Mai întâi, trebuie să precizăm cu mai multă claritate raportul care există între perioadele de timp despre care vorbeşte Geneza şi cele ale evoluţiei Pământului aşa cum le descrie Ştiinţa spirituală. Am dat deja, la începutul acestor conferinţe, unele indicii, arătând că începutul Genezei se situează în momentul în care Soarele şi Pământul erau pe punctul de a se separa. Acum este momentul să intrăm în amănunte.

Aceia dintre dumneavoastră care au studiat cât de cât ***Ştiinţa ocultă*** îşi amintesc că există două momente de o importanţă deosebită în evoluţia terestră. Primul este acela când Soarele se separă de Pământ. Această separare a fost absolut necesară; dacă cele două corpuri cereşti ar fi rămas unite, aşa cum erau la începutul evoluţiei Pământului, acesta nu ar fi putut progresa până acolo încât să ofere omului condiţiile care să facă din el cu adevărat o fiinţă pământeană. Acest ansamblu pe care îl numim Soare, deci nu numai elementele şi natura fizică ale corpului solar, dar şi toate Entităţile spirituale care aparţin de Soare, totul a trebuit să se separe de Pământ, sau, dacă doriţi, a trebuit să expulzeze Pământul, pentru că, simplist vorbind, forţa entităţilor care îşi mutau câmpul de activitate de pe Pământ pe Soare ar fi exercitat o influenţă mult mai puternică decât era necesar pentru binele omului, rămânând legate de Pământ. Într-un anumit fel, aceste entităţi s-au văzut nevoite să-şi slăbească forţele, strămutânu-le din câmpul Pământului, pentru a 1e exercita asupra oamenilor din exterior. Ajungem astfel la momentul când un anumit număr de entităţi, acţionând acum numai din exterior, exercită, în felul acesta, o acţiune mai puţin forte asupra dezvoltării omului, ca şi asupra animalelor. În acest

moment, Pământul este abandonat şi lăsat în seama elementelor mai grosiere; căci forţele subtile şi spirituale s-au detaşat de Pământ o dată cu Soarele. Dar omul, entitatea umană care s-a format în decursul evoluţiei saturniene, solare şi lunare, rămâne în continuare legat de Pământ încă un timp după ce Soarele l-a părăsit. Numai entităţile foarte înalte şi-au transferat câmpul de activitate pe Soare.

Pe Pământ a rămas atunci, după această separare, tot ce constituia substanţa şi forţele Lunii actuale. Pământul cuprinde încă în el elementele vechii evoluţii lunare. Prin aceasta, omul este supus unor condiţii de viaţă mult mai dure decât cele care, ulterior, vor deveni elementul terestru propriu-zis, căci substanţa lunară este mai grea, mai dură. Aşadar, după desprinderea Soarelui, Pământul suferă din ce în ce mai mult influenţa forţelor lunare şi devine tot mai dens, iar omul este supus unui alt pericol, acela de a se mumifica, de a împietri, de a dispărea, cel puţin în ceea ce priveşte natura sa astrală. Dacă în timpul când Soarele făcea corp comun cu Pămnântul starea acestuia era prea subtilă pentru evoluţia omului, acum el devine prea greu, prea dens. Rezultatul a fost că fiinţele umane progresau din ce în ce mai puţin. O descriere mai amănunţită a acestor stări se găseşte, de asemenea, în ***Ştiinţa ocultă***.

În conferinţa de ieri, am văzut că oamenii din acele epoci nu se compuneau decât din suflet şi spirit. În această condiţie spirituală, ei nu puteau să-şi apropie emanaţiile substanţei materiale care se răspândea acum în atmosfera terestră, întrucât acestea erau prea grosolane pentru ei, şi aceasta atâta vreme cât Luna rămânea legată de Pământ. Cele mai multe suflete umane, majoritatea, au fost obligate să rupă legătura cu Pământul. Atingem aici, din nou, un eveniment de mare importanţă care s-a petrecut în raporturile dintre om şi Pământ în intervalul de timp care s-a scurs între separarea Soarelui şi cea a Lunii. Cu excepţia unui foarte mic număr, sufletele umane s-au sustras condiţiilor lunar-terestre, au emigrat în regiuni mai înalte şi, după gradul lor de dezvoltare, şi-au continuat evoluţia pe planetele

care aparţineau de sistemul nostru solar. În felul acesta, unele suflete au fost îndrumate să-şi urmeze evoluţia pe planeta Saturn*, altele pe Marte, altele pe Mercur ş.a.m.d. Numai un număr foarte mic dintre aceşti oameni compuşi din suflet şi spirit a rămas legat de Pământ: erau cei mai puternici. Ceilalţi au devenit locuitori ai planetelor învecinate cu Pământul. Toate acestea s-au petrecut într-o perioadă care a precedat perioada pe care o numim lemuriană.

* A nu se confunda cu vechiul Saturn. (N.Tr.)

Apoi, către mijlocul perioadei lemuriene, se produce al doilea eveniment important, în urma căruia substanţialitatea de natură lunară este desprinsă de Pământ, unde au loc mari transformări. Numai după separarea Lunii se creează pe Pământ condiţii favorabile pentru dezvoltarea omului. Dacă Pământul ar fi rămas unit cu Soarele, forţele sale ar fi fost prea spiritualizate, iar dacă, după separarea de Soare, ar fi rămas legat de Lună, forţele sale ar fi devenit prea grosolane. După ce şi Luna s-a detaşat, Terra rămâne într-un fel de echilibru care se realizează prin faptul că elementele solare, precum şi cele lunare, acţionează asupra sa din exterior. Astfel Pământul se pregăteşte să devină suportul existenţei umane. Aşa cum am spus, Luna s-a detaşat în timpul perioadei lemuriene.

Evoluţia îşi urmează cursul şi începe o reîntoarcere progresivă a fiinţelor umane compuse din suflet şi spirit care părăsiseră Pământul şi se refugiaseră pe planetele învecinate. Acest exod se prelungeşte până către mijlocul perioadei atlanteene. În timpul ultimei părţi a perioadei lemuriene şi începutul perioadei atlanteene, substanţa umană care se cristaliza primea aceste suflete-spirit înzestrate acum cu calităţi diferite, după cum veneau de pe Marte, Mercur, Jupiter ş.a.m.d. În felul acesta, se produce o mare diversitate în dezvoltarea terestră a omenirii. Aceia dintre dumneavoastră care cunosc conţinutul conferinţelor pe care le-am ţinut la Christiania ştiu că această repartiţie a fiinţelor umane în tipuri marţiene, saturniene, jupiteriene ş.a.m.d. stă la originea diferenţierii oamenilor în rase. Aici trebuie căutată

diversitatea care apare între rasele umane, iar cei înzestraţi cu un anumit simţ, pot chiar şi astăzi să recunoască de pe care planetă a coborât sufletul unui om pe Pământ în perioada amintită.

Am spus acum, ca şi în lucrarea mea ***Ştiinţa ocultă***, că nu toate sufletele-spirit ale oamenilor părăsiseră Pământul. În termeni curenţi, putem spune că sufletele cele mai puternice au putut continua să suporte condiţiile terestre şi să rămână legate de Pământ, în perioada dinaintea desprinderii lunare. Am atras atenţia chiar asupra existenţei acelui *cuplu primordial*, care a putut supravieţui într-un mod surprinzător în atmosfera grosolană a Pământului, îmbibat de forţe lunare. Ceea ce dezvăluie cercetarea ne constrânge – ceea ce nu se admitea la început – să vedem în acest cuplu primordial pe cei pe care Biblia îi numeşte Adam şi Eva. În descedenţii acestora a venit să se încarneze acea categorie de oameni care se formaseră pe alte planete, iar acum sufletele-spirit ale acestora reveneau din Cosmos pe Pământ.

Ajunşi aici, este cazul să ne punem din nou întrebarea în ce perioadă au loc evenimentele relatate de Biblie, din punctul de vedere al Ştiinţei spirituale. După prezentarea evenimentelor care se petrec în cele şase (sau şapte) zile ale Creaţiei, amintesc că în Geneză urmează un alt capitol, pe care diletantismul exegezei moderne îl prezintă ca şi cum ar fi o nouă versiune a Creaţiei, dar care, în realitate, este o continuare logică şi conformă cu faptele. Aş dori să vă reamintesc anumite date aparţinând de Ştiinţa spirituală, menţionate totodată şi în lucrarea ***Ştiinţa ocultă***. Evoluţia terestră se continuă de la perioada lemuriană la cea atlanteană, şi în acest interval de timp, pământul fizic suferă un fel de răcire. Trebuie să ne reprezentăm Pământul în perioada lemuriană ca fiind făcut din foc, purtând în sine elementul de foc care, ca să spunem aşa, ţâşnea din pământ; răcirea are loc o dată cu trecerea la perioada atlanteană; în această perioadă, aşa cum am arătat, suprafaţa Pământului arăta cu totul altfel decât azi; mult timp încă, Pământul era învăluit de o atmosferă complet

saturată de valuri dense de ceaţă. Nu existau stări diferite, de ploaie şi aer uscat. Totul era cuprins de o ceaţă groasă provocată de tot felul de vapori, de aburi, de fum şi de alte elemente, care nu aveau încă o stare lichidă. Multe din corpurile care astăzi sunt solide existau şi atunci, dar în stare de vapori, impregnând atmosfera. Vreme îndelungată, în perioada atlanteană totul a rămas pătruns de aceste valuri de ceaţă.
Tot acum se condensează pentru prima dată ceea ce existase mai înainte într-o stare mult mai spirituală. Am arătat deja că formele vegetale de viaţă care apăruseră în ziua a treia a Creaţiei nu trebuie să ni le reprezentăm sub formă de plante individuale, crescând pe sol aşa cum sunt în prezent, ci, ţinând seama de ce spune Biblia despre apariţia plantelor („fiecare după felul şi asemănarea sa"), ştim că ne aflăm în prezenţa unor suflete-grupă care există în stare astrală şi eterică, în sânul corpului astral al Pământului. Ceea ce descrie Geneza în ziua a treia, apariţia regnului vegetal, nu ar fi putut fi perceput cu simţurile fizice, ci numai cu ajutorul organelor suprasensibile de clarvedere. De la perioada lemuriană la cea atlanteană această atmosferă îmbibată de ceaţă evoluează şi începe să se lumineze din ce în ce mai mult, iar ceea ce mai înainte era de natură eterică se transformă într-o stare care se apropie de cea pe care o avem azi. Elementul eteric devine tot mai fizic, şi oricât de extraordinar ar părea – căci geologia este şi ea impregnată de influenţe materialiste –, plantele vizibile cu ochii fizici nu s-au dezvoltat decât mult după epoca pe care o numim ca fiind a treia zi a Creaţiei. Plantele sub formă fizic-vizibilă nu apar decât în perioada atlanteană. Condiţiile geologice necesare creşterii plantelor actuale nu datează deci din epoci foarte vechi.
Trecerea de la perioada lemuriană la cea atlanteană se poate caracteriza astfel: Pământul era învăluit de ceţuri şi aburi condensaţi, în care se mai aflau în suspensie, sub formă de vapori, diverse substanţe care vor forma mai târziu scoarţa terestră solidă. Diversele specii de vegetale nu atinseseră încă stadiul de condensare fizică şi nu ar fi putut fi vizibile decât cu organele

suprasensibile de clarvedere. Nu se produsese nici ceea ce se poate numi o fertilizare a solului terestru, cu toată apa aflată în suspensie, în aer. Aceasta nu a avut loc decât mai târziu. Cum descrie Biblia acest stadiu? Există un pasaj în Geneză unde se spune că după trecerea celor şapte zile ale Creaţiei, ceea ce coincide cu perioada lemuriană, plantele fizice actuale nu apăruseră încă din pământul învăluit în ceaţă.

Biblia descrie această stare de lucruri în modul cel mai clar. Citiţi în continuare, după prima relatare a Creaţiei, şi veţi vedea că deşi mai înainte se spusese că formele vegetale au fost create „după felul lor", în ziua a treia, acum se arată că pe Pământ nu erau nici iarbă, nici arbori*. Prima oară se vorbeşte despre sufletele-grupă ale speciilor vegetale, a doua oară despre plantele fizice, individualizate, care cresc pe solul terestru. Iar ceţurile despre care este vorba după prima relatare a Creaţiei sunt ceţurile din perioada atlanteană. Condensarea apei şi a aerului în ploaie, care nu se produce decât atunci, este exprimată astfel: „Căci Iahve-Elohim nu dăduse încă ploaie".

* Geneza, cap. II, v. 5. (N. Tr.)

Aceste lucruri sunt pline de o profundă înţelepciune şi vă pot asigura că nici una din aceste descrieri nu a avut vreo influenţă asupra celor scrise în ***Ştiinţa ocultă***. Am lăsat în mod intenţionat relatarea biblică de o parte, străduindu-mă, în modul cel mai scrupulos, să regăsesc aceste fapte pe o altă cale decât prin studierea vechilor documente. Apărea ca o necesitate, faţă de concepţiile materialiste actuale despre Biblie, să nu amestec cu uşurinţă, prin interpretarea faptelor, cunoştinţe luate din Ştiinţa spirituală. Dar forţa Ştiinţei spirituale este tocmai să ne facă să regăsim în Biblie descrierile pe care le-am făcut în cursul acestor conferinţe; şi chiar dacă nu o vrem, am fi siliţi să găsim concordanţe între descrierile Bibliei şi descoperirile făcute prin investigaţii suprasensibile clarvăzătoare.

După aceste scurte consideraţii, să vedem în ce moment al povestirii biblice trebuie să plasăm emigrarea oamenilor sub forma de suflet-spirit spre entităţile sau

corpurile planetare învecinate cu Pământul, emigrare provocată, după cum am văzut, de starea devenită tot mai dură, mai grosolană a acestuia. Acest moment se află în zona a doua a Creaţiei, când, ca urmare a formării eterului de sunet, elementele de sus s-au separat de cele de jos. Şi dacă pătrundem toate acestea cu ajutorul clarvederii şi le aflăm sensul, se poate spune: o dată cu elementele care se îndreaptă în sus, spre ceea ce Elohimii au numit Cer, pleacă şi spiritele-suflet ale oamenilor. Ziua a doua a Creaţiei coincide, aşadar, cu o epocă bine determinată, situată între cele două mari evenimente, desprinderea Soarelui şi apoi a Lunii de Pământ, şi cu emigrarea sufletelor-spirit ale oamenilor în atmosfera spirituală a Pământului.

Urmarea acestor evenimente a fost ceva foarte important. Căci ce element s-a răspândit atunci în spaţiul cosmic? Găsim acest element în omul actual, şi unde îl găsim? În ce membre ale omului trebuie să căutăm elementul care s-a răspândit atunci în Univers? Evident acest element nu mai este astăzi aşa cum era atunci; dar putem totuşi stabili o paralelă între ceea ce era şi ceea ce găsim în zilele noastre într-un anumit organ al omului. Dacă studiem omul, ştim că el este constituit din patru elemente: corpul fizic, corpul eteric, corpul astral, ca purtător al Eului, şi Eul. Cunoaştem, de asemenea, că în timpul somnului se produce o separare între aceste elemente şi că în omul adormit nu rămâne decât corpul fizic şi cel eteric. În acele timpuri îndepărtate, pe care le numim a fi ziua a doua şi a treia a Creaţiei, nu se putea vorbi de un corp fizic şi de un corp eteric în termenii actuali. Aceste corpuri nu s-au constituit, în structura lor prezentă, decât ulterior, cu ajutorul substanţei terestre. Elementele care compuneau omul acelor timpuri erau tocmai acelea care se desprind astăzi în timpul somnului de partea mai densă a sa, adică ceea ce numim entitatea astrală a omului. Şi când vorbim de sufletele-spirit care s-au desprins de Pământ, pentru a se putea dezvolta mai bine pe planetele înconjurătoare, ne referim tocmai la forţa care acţionează în corpul astral. Ceea ce constituie forţele pe care le avem în corpul nostru astral, în afara

corpului fizic şi eteric, iată ce trebuie să căutăm pe planetele învecinate cu Pământul, după ziua a doua a Creaţiei.

Astăzi, când omul, noaptea, este cufundat în starea de somn, ştim că elementele sale mai subtile se desprind de corpul fizic şi eteric şi se încorporează în atmosfera astrală a Pământului şi în forţele şi curenţii care emană din sistemul nostru planetar; omul este legat, în timpul somnului, de Entităţile planetare. În timpurile mai vechi, această legătură cu Entităţile planetare se făcea nu numai în stare de somn, ci în mod permanent. Când sufletele-spirit umane au părăsit Pământul, ele locuiau, ca să spunem aşa, în permanenţă pe aceste planete. În perioada pe care o numim a treia zi a Creaţiei, cu excepţia sufletelor-spirit mai puternice, despre care am vorbit, şi care au putut să rămână în continuare pe Pământ, celelalte s-au format pe diverse planete, urmându-şi acolo evoluţia. În acest timp, cei care au rămas pe Pământ, cei mai apţi, cei mai puternici, au evoluat şi ei. Evoluţia lor a constat în a se îmbrăca tot mai mult în substanţa materială a Pământului. De aceea, putem spune că primul tip de corp fizic şi eteric, de care ne folosim astăzi în timpul stării de veghe, s-a format aici, pe Pământ. Tocmai pentru ca aceste corpuri, fizic şi eteric, să poată avea toate condiţiile de evoluţie terestră, au fost menţinute pe Pământ acele câteva suflete-spirit mai robuste. În felul acesta, atunci când forţele lunare mai erau încă legate de Pământ, s-au putut pune bazele corpului fizic şi eteric de care dispunem astăzi.

Să ne facem o reprezentare completă a stării de lucruri care s-a creat după desprinderea Soarelui. În primul rând, am văzut că cea mai mare parte a sufletelor-spirit umane au emigrat spre planetele care înconjoară Pământul. Dacă un om din timpul nostru s-ar fi putut găsi atunci pe Pământ, el ar fi văzut pe suprafaţa sa mase compacte de ceţuri, aburi şi vapori, din care cauză Soarele era ascuns, nu se putea vedea. Abia încetul cu încetul, după ce s-a desprins, Soarele a putut acţiona asupra Pământului; ceţurile au început să se risipescă şi treptat au luat aspectul atmosferei terestre necesare

pentru dezvoltarea omului. Mai departe, acest observator ipotetic al evoluţiei ar fi putut să vadă cum se risipesc, puţin câte puţin, ceaţa şi masele de vapori şi apoi ar fi văzut forţele solare nu numai penetrând această masă de ceaţă şi risipind-o, ci devenind vizibile; Soarele a început să fie perceptibil. Ne îndreptăm acum către cea de a patra zi a Creaţiei şi ne apropiem tot mai mult de celălalt eveniment important, desprinderea Lunii. Acelaşi observator ipotetic ar fi putut efectiv să vadă razele solare străbătând prin ceaţă. Aceste evenimente au favorizat crearea unui climat terestru propriu pentru evoluţia umană; oamenii au putut reveni pe Pământ şi să trăiască pe el, s-au format corpuri extrase din urmaşii celor care rămăseseră pe Pâmânt, în care s-au încarnat sufletele-spirit care reveneau de sus, din atmosfera Pământului.

Putem spune că suntem martorii a două curente de formare a omului. Ceea ce a format mai târziu corpul fizic şi eteric al acestuia provine de la acele suflete-spirit care au rezistat şi au rămas pe Pământul impregnat de forţele lunare. Elementul subtil al omului provine din atmosfera spirituală a Pâmântului. Revenirea sufletelor-spirit pe Pământ a produs o influenţă spirituală. Şi aceasta s-a întâmplat atunci când Soarele a pătruns în ceţurile care învăluiau Pământul şi le-a risipit şi când Luna se desprinsese deja de Pământ. Atunci se trezeşte în sufletele-spirit care locuiau pe planetele sistemului nostru dorinţa şi impulsul de a coborî pe Pământ. În timp ce Soarele şi Luna devin vizibile, forţele sufleteşti se revarsă spre Pământ şi pătrund în el. Acestea sunt evenimentele reale pe care le regăsim în relatarea biblică despre a patra zi a Creaţiei, când se spune: „Şi Elohimii au creat luminătorul mare şi un luminător mic, Soarele şi Luna; ei au făcut de asemenea şi stelele", ceea ce nu înseamnă nimic altceva decât planetele din vecinătatea Pământului. Această operă stabileşte un fel de echilibru care se efectuează pe de o parte de Soare, pe de alta de Lună; totodată pregăteşte coborârea sufletelor-spirit, care aspirau acum să se încorporeze din nou pe Pământ.

Astfel, în a patra zi a Creaţiei, în timpul perioadei lemuriene, după ce Luna s-a desprins, avem starea de lucruri pe care am descris-o în ***Ştiinţa ocultă*** chiar aşa: sufletele-spirit umane aspiră să revină pe Pământ.

Dar să examinăm şi stările spirituale care însoţesc această evoluţie. Am vorbit până acum mai ales despre ceea ce ulterior urma să devină elementul fizic. Este bine să avem mereu în minte faptul că tot ce este dens îşi are originea într-un element mai subtil; tot ce tinde spre o stare fizică ia naştere în spiritual. O dată cu desprinderea Soarelui, cea mai mare parte dintre Elohimi a părăsit de asemenea Pământul, pentru a-şi muta câmpul de acţiune în exterior, pentru a acţiona din afară. Dar în acelaşi timp ceva din substanţa lor rămâne legată de Pământ, atunci când acesta mai era unit cu forţele lunare. Forţele spirituale ale Elohimilor care rămăseseră legate de Pâmânt se asociază într-o oarecare măsură cu partea binefăcătoare a forţelor lunare. Căci acestea au şi efecte benefice. După desprinderea Soarelui, tot ce era pe Pământ, şi mai ales omul, se mumifică, se pietrifică, se densifică; omul ar fi dispărut ca fiinţă terestră. Pâmântul însuşi ar fi devenit pustiu, dacă forţele lunare nu s-ar fi desprins şi ar fi rămas legate de corpul său. În câmpul terestru forţele lunare ar fi încetat să fie benefice. Dar pentru ce atunci aceste forţe au mai rămas legate de Pământ un anumit timp? Pentru ca umanitatea să poată străbate toate fazele evoluţiei terestre, mulţumită celor mai puternice exemplare umane care au putut supravieţui acestei densificări lunare. Dar odată separate de Pământ, forţele lunare, care altminteri ar fi adus pentru oameni dispariţia lor fizic-terestră, au devenit forţe benefice. După retragerea lor, totul a luat o altă înfăţişare, totul s-a înviorat, sufletele mai slabe au putut să revină şi să se încarneze în corpuri umane. Iar Luna, devenind vecina Pământului, începe să aibă o acţiune binefăcătoare, ceea ce nu ar fi fost cazul mai înainte, dacă rămânea unită cu el. Entităţile spirituale care au condus aceste evenimente sunt marii binefăcători ai omului. Care sunt aceste entităţi? Sunt tocmai entităţile legate de Lună, care au provocat detaşarea ei de Pământ,

pentru a putea conduce omenirea prin evoluţia sa terestră. Din relatările pe care le găsim în Geneză, ştim că aceste măreţe forţe conducătoare sunt Elohimii, iar impulsul care a acţionat această forţă, pentru a produce evenimentul capital al desprinderii Lunii, şi prin aceasta să dea naştere adevăratei esenţe umane, nu este altul decât acela care a făcut să progreseze înşişi Elohimii de la starea lor de grup la conştienţa unică de Iahve-Elohim. Această forţă a rămas unită cu Luna şi ea a provocat detaşarea Lunii de Pământ. Ceea ce desemnăm prin numele de Iahve-Elohim este intim legat, în desfăşurarea Creaţiei, de corpul Lunii.

Să recapitulăm acum ce au însemnat toate acestea pentru evoluţia terestră a omului. Dacă omul ar fi rămas legat de un Pământ care ar fi păstrat în el forţele solare, s-ar fi pierdut în neant ca individualitate, ar fi rămas pur şi simplu legat de entitatea Elohimilor; nu s-ar fi putut separa de ei şi nu şi-ar fi putut căpăta independenţa. Dar când Elohimii s-au separat de Pământ o dată cu Soarele, omul a putut rămâne legat de Pământ şi să-şi continue aici existenţa ca suflet şi spirit. Dar, în acelaşi timp, dacă lucrurile ar fi rămas aici, omul s-ar fi împietrit şi ar fi murit. De ce a fost totuşi nevoie ca omul să străbată un timp o stare care nu-l putea duce decât la moarte? – Pentru ca el să poată deveni liber, să se poată desprinde de Elohimi şi să-şi cucerească independenţa. Prin latura lunară a firii sale, are un element care îl conduce la moarte, dar ar fi avut o doză mult mai mare dacă Luna nu s-ar fi separat de Pământ. Vom înţelege astfel că elementul lunar este o substanţialitate cosmică în strânsă legătură cu facultatea de independenţă a omului.

Dacă luăm în considerare stadiul actual al condiţiilor terestre, ne dăm seama că acestea nu au apărut decât după desprinderea Lunii şi când Pământul nu mai conţine o proporţie atât de mare de forţe lunare ca înainte. Dar omul a trecut prin perioada când Pământul era unit cu Luna şi a fost impregnat de aceasta în germenii corpului său fizic şi ai celui eteric. El poartă în sine ceva din această Lună care luceşte noaptea pe cer; el păstrează aceasta în corpul său fizic şi eteric încă din acea

perioadă. El conţine un element lunar de care este legat. Pământul nu a mai putut suporta acest element lunar, dar omul îl mai are în el; prin aceasta, omul are o predispoziţie de a fi şi altceva decât o simplă fiinţă terestră.
Dacă ne gândim la toate acestea, ajungem să înţelegem că noi călcăm acum Pământul din care odinioară Luna a fost expulzată. Această expulzare nu a avut decât o singură dată doza favorabilă de esenţă lunară depusă în om. Pământul nu mai conţine în el nimic din natura lunară, dar în om mai subzistă o parte din aceeaşi natură lunară. Ce ar fi devenit Pământul dacă Luna nu s-ar fi detaşat? Încercaţi să priviţi Luna cu alţi ochi decât o facem acum. Constituţia ei materială este cu totul diferită de a Pământului. Din punct de vedere strict material, astrofizica arată că Luna nu are nici aer, nici apă, ceea ce înseamnă că a atins un grad de densificare mult mai mare decât acela al Pământului. Ea contine deci forţe care ar fi împins Pământul dincolo de gradul de solidificare actual şi l-ar fi făcut şi mai dur şi uscat decât este acum. Pentru a ne face o imagine despre ce ar fi devenit Pământul dacă forţele lunare ar fi rămas legate de el, reprezentaţi-vă o bucată de pământ plină de noroi, din care apa se evaporă puţin câte puţin, până se usucă complet. Este o imagine elementară, simplă, de ce ar fi devenit Pământul; el s-ar fi transformat în praf, dacă forţele lunare ar fi rămas legate de el. De altfel, tot aici se va ajunge într-o zi, când Pământul îşi va fi îndeplinit misiunea. Când omul îşi va fi terminat evoluţia pe el, Pământul se va transforma în praf în spaţiul cosmic.
Pământul a fost deci ferit de o dezagregare precoce, timpurie, prin faptul că Luna a fost expulzată din sânul său. Dar a rămas în om ceva din această predispoziţie de a deveni ţărână. Prin tot ce s-a întâmplat şi am descris până acum, înţelegem că omul are în natura sa ceva din această forţă lunară care tinde să usuce Pământul. Entităţile care sunt legate de Lună au introdus în natura corporală a omului un element care nu provine din masa terestră pe care o simţim direct sub picioarele noastre din momentul când Luna s-a desprins; ele au impregnat

natura corporală a omului cu această tendinţă lunară de a preface Pământul în ţărână. Faptul că Iahve-Elohim este unit cu această tendinţă înseamnă că însuşi Iahve-Elohim este cel care a impregnat natura corporală a omului cu acest element lunar. A fost necesar ca în decursul evoluţiei să vină un moment când să se producă un asemenea fapt, când în progresul cosmic al Elohimilor să vină timpul ca Iahve-Elohim să impregneze natura corporală a omului cu această forţă lunară care transformă Pământul în praf. Dacă ştim aceasta, putem măsura imensa profunzime a acestui pasaj din Geneză care spune: „Şi Iahve-Elohim a făcut pe om din ţărână"*. Căci acesta este textul corect, iar traducerile care s-au făcut si care spun „Iahve-Elohim a făcut pe om dintr-o bucată de pământ" sunt fără sens. El l-a impregnat cu influenţa lunară care îl face să devină pulbere.

* Geneza, cap. II, v. 7. (N.Tr.)

Am mai spus că trebuie să simţim uimire şi respect faţă de tot ce relatează Biblia prin gura vechilor clarvăzători şi faţă de ce am descoperit noi înşine cu ajutorul investigaţiilor spirituale; dar având în vedere aceste cuvinte: „Şi Iahve-Elohim a insuflat în corpul omenesc tendinţa de a deveni pulbere", respectul nostru capătă noi dimensiuni faţă de textul biblic al vechilor clarvăzători. Conştienţi de a-şi fi primit revelaţiile şi înţelepciunea din regiunile unde sunt şi acţionează fiinţele creatoare, Elohimii şi Iahve-Elohim, vechii înţelepţi puteau să spună: În noi se revarsă ştiinţa şi înţelepciunea şi gândurile care au creat existenţa terestră, acţionând şi lucrând asupra ei. Şi de aceea trebuie să ascultăm cu profund respect pe aceşti antici clarvăzători şi să înţelegem totodată veneraţia care îi însufleţea când privirea lor pătrundea în regiunile de unde le venea revelaţia, în regiunile Elohimilor şi ale lui Iahve-Elohim. Cum ar fi putut numi ei aceste entităţi care sunt la originea Creaţiei şi a propriei lor cunoaşteri? Ce fel de cuvinte ar fi trebuit să întrebuinţeze pentru a le denumi decât însăşi expresia de care le era plină inima când primeau revelaţia acestor puteri creatoare? Ei îşi înălţau privirea spre acestea şi spuneau: Revelaţia

noastră vine de la Entităţi divine şi spirituale. Pentru a le spune pe nume nu putem găsi alte cuvinte decât ceea ce exprimă adânca noastră veneraţie: „Aceia pentru care simţim o adâncă veneraţie". Traduceţi în antica limbă ebraică expresia *„Aceia pentru care simţim o adâncă veneraţie*" şi veţi găsi cuvântul *„Elohim*". Acesta este numele entităţilor faţă de care se simţea o adâncă veneraţie. Iată legătura care s-a stabilit între sentimentele vechilor clarvăzători şi fiinţele cosmice de la care ei primiseră revelaţia Creaţiei.

CONFERINŢA a X-a

Concordanţa Bibliei cu cercetarea spirituală

München , 17 august1910

Din cele ce s-au spus în ultimele zile şi mai ales ieri, ne este posibil să fixăm cu o oarecare exactitate perioada de evoluţie în care au loc evenimentele relatate de Geneză, sprijinindu-ne pe datele pe care ni le oferă Ştiinţa spirituală. Am arătat că începutul atât de maiestuos al Bibliei corespunde cu un moment pe care îl putem descrie astfel: în sânul masei comune de substanţe solare şi terestre se pregăteşte o scindare şi în timp ce aceasta are loc se petrec evenimentele pe care ni le descrie Geneza. Geneza merge cu descrierea evenimentelor până în perioada lemuriană, în momentul când Luna, la rândul ei, se desprinde. Iar ceea ce Ştiinţa spirituală spune că s-a petrecut de la desprinderea Lunii, în cursul perioadei lemuriene şi până la începutul perioadei atlanteene, corespunde cu ceea ce Geneza arată că a avut loc după cele şapte zile ale Creaţiei. Am atras deja atenţia asupra profundului sens pe care îl reprezintă acel text biblic în care se arată cum a fost natura corporală a omului impregnată cu ţărâna terestră supusă influenţei lunare. Acest fapt se produce chiar în momentul când, în Cosmos, se înfăptuieşte înălţarea Elohimilor la conştienţa unică de Iahve-Elohim. Cu oarecare aproximaţie, putem presupune că această înălţare ar fi concomitentă cu momentul când Luna începe să-şi exercite acţiunea din afară asupra Pământului. În această acţiune, se cuvine

să vedem exprimându-se entitatea care înglobează totalitatea Elohimilor şi pe care o numim Iahve-Elohim. Se poate spune că acţiunea Lunii asupra Pământului corespunde la început cu momentul când substanţa terestră-lunară pătrunde în corpul omului, căruia până atunci nu i se dăduse decât un corp de căldură, cu momentul care este zugrăvit cu aceste cuvinte: „Iahve-Elohim a insuflat omului suflul divin şi omul a devenit un suflet viu, sau, mai exact spus, o fiinţă vie"*.

* Geneza, cap. II, v. 5. (N.Tr.)

Încă o dată trebuie să admirăm caracterul de nespusă exactitate şi de putere de expresie a cuvântului biblic: Am atras atenţia asupra faptului că, pentru binele evoluţiei sale, omul a trebuit să aştepte, în stadiul de fiinţă spirituală, ca pe Pământ să se creeze condiţiile favorabile pentru a îmbrăca un corp şi a deveni o fiinţă matură. Dacă, nerăbdător, ar fi coborât mai devreme din starea sa spirituală într-o stare de corporalitate, mai ales în timpul evenimentelor care s-au petrecut în ziua a cincea a Creaţiei, nu ar fi putut deveni decât o fiinţă asemănătoare fizic cu acele entităţi care ne sunt descrise în Geneză ca trăind în aer şi apă. Cum este prezentată această esenţă umană în Geneză? Ea este prezentată într-un mod remarcabil şi expresiile alese sunt atât de frapante, încât omul modern ar trebui să înveţe mult din ele. Ni se spune că fiinţele, respectiv sufletele-grupă care au coborât în materia terestră în ziua a cincea a Creaţiei, au devenit ceea ce numim noi astăzi fiinţe vii. Omu1 nu a coborât atunci, şi chiar sufletele-grupă care se mai aflau încă în acel mare rezervor spiritual nu au coborât decât treptat. Şi nici în ziua a şasea a Creaţiei nu au coborât mai întâi decât speciile animale cele mai apropiate de om, cele care constituie în prezent propriu-zis mamiferele superioare, animalele Pământului. Deci, în prima parte a ceea ce numim ziua a şasea a Creaţiei, omul nu coborâse încă în materia densă, căci dacă ar fi făcut-o, dacă ar fi primit atunci forţele terestre, ar fi devenit fizic asemănător cu animalele. Dar mai întâi au coborât sufletele-grupă ale animalelor superioare şi au populat Pământul, au călcat pe sol, spre deosebire de

cele care erau în aer şi în apă. Abia după aceasta, şi în mod treptat, s-au creat condiţiile favorabile pentru formarea germenilor omului de mai târziu. Este momentul exprimat atât de magistral când se spune că Elohimii s-au pregătit să creeze omul terestru unindu-şi forţele şi acţiunile, aşa cum am mai arătat. Omul terestru s-a născut din faptul că Elohimii şi-au pus la un loc diversele lor aptitudini pentru a coopera în realizarea unui scop comun. Omul a fost mai întâi scopul comun al Elohimilor.
Chiar şi în ziua a sasea a Creaţiei, omul nu era încă aşa cum se prezintă astăzi. Este un lucru pe care trebuie să-l avem bine întipărit în minte. Corporalitatea sa fizică, aşa cum este în prezent, nu s-a format decât mai tărziu, când Iahve-Elohim i-a suflat în faţă suflare de viaţă. Evenimentul descris ca fiind crearea omului de către Elohimi, în ziua a şasea, s-a produs înainte ca naturii sale corporale să-i fie impregnată tendinţa lunară de a se face ţărână. Cum arăta, deci, omul căruia Elohimii i-au dat viaţă în perioada lemuriană?
Să ne amintim ceea ce se spune adeseori pentru a caracteriza omul actual, despre caracterul şi natura sa. Ceea ce numim corp fizic nu este asemănător la toate fiinţele umane decât în partea sa superioară. Dar prin caracterul său sexuat, fiinţele umane se deosebesc ca bărbat şi femeie. Se ştie că cei care au un corp fizic masculin au corpul eteric de natură feminină, iar cei care au un corp fizic feminin au corpul eteric masculin. Aşa este împărţită astăzi umanitatea. Ce este exterior masculin este interior feminin şi ce este exterior feminin este interior masculin. Această împărţire se datorează faptului că mult timp după crearea propriu-zisă apăruse o diferenţiere în corporalitatea omului. Această diferenţiere şi separare a omului în bărbat şi femeie nu exista când omul a fost creat, în ziua a şasea; fiinţele umane aveau toate aceeaşi corporalitate. Ne-am putea reprezenta cât de cât aceasta, dacă spunem că natura fizică era mai eterică, în schimb, natura eterică era mai densă decât în prezent. Natura fizică densă, grea, de astăzi nu era chiar aşa de grea când Elohimii au format-o

şi, dimpotrivă, natura eterică era mai densă decât în zilele noastre. O diferenţiere şi o densificare spre fizic s-a produs mai târziu, sub influenţa lui Iahve-Elohim. De altfel eram înclinaţi să nu considerăm omul creat de Elohimi ca având un caracter sexuat, ci ca o natură nediferenţiată; era atât masculin, cât şi feminin. omul care apare în momentul descris în Geneză prin cuvintele rostite de Elohimi: „Să facem pe om după chipul şi asemănarea noastră" era în acelaşi timp şi masculin şi feminin. Aceasta este şi semnificaţia originală a ceea ce în Bibliile moderne se traduce prin: „Şi Elohimii un făcut pe om bărbat şi femeie". Nu este vorba de o fiinţă de gen masculin şi de alta de gen feminin, ci de o singură fiinţă, nediferenţiată, bărbat şi femeie.
Ştiu că foarte mulţi exegeţi se împotrivesc acestei explicaţii şi au încercat prin argumente savante să ridiculizeze vechile comentarii care spuneau adevărul; ei resping ideea că omul creat de Elohimi după chipul şi asemănarea lor a fost în acelaşi timp bărbat şi femeie. Dar pe ce se sprijină aceşti exegeţi. În nici un caz pe o cercetare bazată pe clarvedere, căci aceasta nu ar spune niciodată altceva decât ceea ce am spus. Iar dacă se bazează pe o cercetare de natură exterioară, ar fi interesant de ştiut ce îi autorizează să adopte o altă interpretare. Ar trebui să se arate oamenilor în ce constau explicaţiile şi tradiţiile esoterice ale Bibliei. Când însă s-a găsit, mai întâi, printr-o cercetare interioară, de clarvedere, ce s-a petrecut în realitate, textul biblic prinde viaţă şi se luminează, iar micile divergenţe care apar în tradiţie nu mai au însemnătate, pentru că ştim care este adevărul şi citim textul aşa cum se cuvine. Dar cu totul altceva este dacă se face un studiu filologic. Este bine să se ştie că până în primele secole ale creştinismului nici un text biblic nu era redactat aşa cum îl citim în zilele noastre. Mai întâi, se ştie, nu existau vocale în textul ebraic, apoi a trebuit să se facă separarea între cuvinte. Abia mult mai târziu s-au introdus nişte puncte care indicau, în textul ebraic, vocalele. Fără o pregătire în Ştiinţa spirituală, mă întreb cu ce drept s-ar

putea da o interpretare a textului primitiv despre care să se afirme că este exactă.
Aşadar, opera de creaţie a Elohimilor apare ca un stadiu pregătitor în formarea omului. Toate fenomenele de natură organică pe care astăzi le grupăm sub denumirea de „reproducere" nu existau la om în acel timp, căci acesta avea încă o structură eterică, spirituală. El se afla încă la un nivel superior şi, ca să spunem aşa, pe un plan mai elevat, mai spiritual. Abia prin acţiunea lui *Iahve-Elohim* a devenit omul o fiinţă terestră, dar această operă a fost precedată de un proces de creaţie progresivă de fiinţe din regnuri inferioare. Animalele inferioare au primit viaţă printr-o creaţie, ca să-i spunem aşa, prematură. În textul ebraic există aceeaşi expresie pentru fiinţele vii din regnul animal şi pentru om, *„nefeş*". Dar cum se aplică pentru om? În momentul când Iahve-Elohim apare şi face din om o fiinţă terestră, aşa cum este astăzi, se spune textual că Iahve-Elohim l-a impresionat cu *„neşama*". Această impregnare, această suflare, de un caracter mai elevat, face din om o fiinţă vie deosebită[1].

[1] Iahve-Elohim: יְהוָה אֱלֹהִים ; *nefeş haiah*: נֶפֶשׁ חַיָּה
Expresia „nefeş haiah" (fiinte vii) apare în Geneză, I, 21, 24.
Neşama: תּוֹלְדוֹת (Geneză, II, 7).

Observaţi ce semnificaţie nespus de fecundă introduce Biblia în teoria evoluţiei. Ar fi, desigur, fără sens să negăm că omul, prin configuraţia sa exterioară, aparţine de regnul animalelor superioare. Este un adevăr elementar scos în evidenţă de darwinism; dar faptul esenţial este că omul nu a devenit o fiinţă vie la fel ca animalele, o fiinţă al cărui caracter să corespundă numai conceptului de *„nefeş*", ci a primit un element superior, compus din suflet şi spirit, ce fusese pregătit pentru el dinainte.
Aici putem face din nou o paralelă între anticul învăţământ ebraic şi Ştiinţa spirituală. Când vorbim de suflet, noi facem o deosebire între sufletul senzaţiei, sufletul raţiunii şi sufletul conştienţei. Am văzut că toate trei s-au format în natura lor spirituală în timpul perioadelor care formează primele trei zile ale Creaţiei.

Atunci s-au format germenii lor. Dar învelişul lor, îmbrăcămintea lor, corpul fizic care a primit amprenta sufletului şi a devenit expresia fizică a naturii interioare sufleteşti a omului, nu apare decât mult mai târziu. Să reţinem încă o dată că mai întâi ia naştere elementul spiritual, apoi cel astral, care se condensează până la fizic-eteric, după care spiritul vine, se impregnează în materie şi ia forma suflului de viaţă. Prin urmare, germenul pe care Iahve-Elohim îl depune în entitatea umană fusese format mai înainte în sânul Elohimilor. Această sământă se sădeşte în natura corporală, care a fost şi ea modelată, la rândul său. Este ceva ce vine omului din altă parte, de sus. Şi prin faptul că *„neşama*" a fost impregnată, sădită, în om, a devenit acum posibil ca în el să pătrundă ceea ce putem numi germenul „Eului". Aceste vechi expresii ebraice, *„nefeş*" şi *„neşama*" sau *„ruah*" nu sunt altceva decât cele trei aspecte ale sufletului descrise de Ştiinţa spirituală. *„Nefeş*" corespunde sufletului senzaţiei, *„ruah*" sufletului raţiunii, iar *„neşama*" sufletului conştienţei.
Este fără îndoială că întreg acest proces evolutiv trebuie să ni-l reprezentăm ca fiind deosebit de complex. Tot ce se referă la zilele Creaţiei este opera Elohimilor, înainte ca ei să se înalţe la conştienţa de Iahve-Elohim, şi trebuie să ne-o închipuim ca un fel de pregătire în regiunile spirituale cele mai înalte. Iar tot ce putem observa astăzi ca fiind de natură fizică în lume, nu apare decât prin acţiunea lui Iahve-Elohim.
Despre tot ce regăsim în Geneză, despre tot ce ne poate face să înţelegem natura intimă a omului şi pe care numai privirea unui clarvăzător o poate regăsi, despre toate acestea filosofii greci aveau deja cunoştinţă prin iniţiaţii în Misterele lor. Această cunoaştere o avea Platon şi chiar Aristotel, la care găsim conştienţa că omul nu a intrat în viaţă decât după ce a primit acea parte din natura sa compusă din spirit şi suflet, în timp ce speciile inferioare au urmat un alt proces de evoluţie. Aristotel îşi reprezenta că animalele au devenit ceea ce sunt prin alte fenomene de evoluţie decât omul şi că, în momentul când forţele care acţionează în animal au devenit active, în

acel timp, natura sprituală a omului plana încă în regiuni înalte, fără să coboare spre a îmbrăca un corp terestru. Dacă nu era aşa, omul ar fi rămas la nivelul inferior al animalului. Fiinţa umană a trebuit să aştepte, iar când omul a apărut, a deposedat animalele inferioare de suveranitatea lor. Aristotel întrebuinţează expresia *„phtheiresthai*", ceea ce s-ar putea traduce astfel: Sigur, există în om, din punct de vedere exterior, aceleaşi funcţii naturale ca la animale, dar la acestea ele sunt suverane. La om, ele sunt detronate din suveranitatea lor şi trebuie să asculte de un principiu mai înalt. Acest principiu este *„phtheiresthai*".

Acelaşi lucru găsim şi în povestirea biblică a Creaţiei. Când omului i se insuflă neşama, animalele inferioare îşi pierd suveranitatea, căci omul primea în sine ceva de o natură superioară, principiul Eului său; el devenea purtătorul Eului. Dar prin aceasta natura sa, care înainte era mai eterică, se diferenţiază şi coboară cu o treaptă. Omul devine pe de o parte o fiinţă corporală, exterioară, iar pe de altă parte are o esenţă interioară, eterică. Una se condensează, cealaltă se eterizează. Are loc în om acelaşi proces pe care l-am văzut deja în cursul evoluţiei. Am văzut că prin condensarea căldurii în aer se produce pe de altă parte o eterizare şi apare eterul de lumină; apoi, o dată cu condensarea aerului în apă, lumina se subtilizează în eter de sunet ş.a.m.d. Acelaşi proces se produce în om la un grad mai înalt. Fiinţa umană masculin-feminină se diferenţiazâ în bărbat şi femeie. Această diferenţiere merge şi mai departe şi la fiecare dintre ei natura corporală se condensează şi mai mult spre formele exterioare, vizibile, iar natura eterică devine încă mai subtilă, se interiorizează şi rămâne invizibilă. Vedem în acest proces chiar progresul pe care îl parcurge opera Elohimilor pentru a atinge stadiul de Iahve-Elohim. Omul, aşa cum se prezintă astăzi în faţa noastră, este opera lui Iahve-Elohim. Ceea ce nimim ziua a şasea a Creaţiei se situează în perioada lemuriană, în care omul este o fiinţă masculin-feminină.

În Geneză, se vorbeşte şi despre *a şaptea zi* a Creaţiei, în timpul căreia Elohimii s-au odihnit. Cum trebuie să ne

reprezentăm această relatare? Ce înseamnă de fapt? Nu ne putem face o imagine exactâ în sensul Ştiinţei spiriţuale, decât dacă ne dăm seama că este chiar momentul când Elohimii se înalţă la Iahve-Elohim. Şi nu trebuie, în nici un caz, să concepem pe Iahve-Elohim ca fiind o colectivitate de Elohimi, ci să înţelegem mai curând că Elohimii şi-au abandonat doar o parte din fiinţa lor acestei înalte Entităţi lunare, care este Iahve-Elohim, păstrând, în schimb, o altă parte a lor, prin care şi-au continuat propria lor evoluţie. Aceasta înseamnă că activitatea lor nu a fost consacrată în întregirne evoluţiei omului. Dacă o parte a activităţii lor s-a exercitat pentru evoluţia omului şi a atins forma şi stadiul de Iahve-Elohim, o altă parte din natura lor nu a acţionat asupra Pământului, ci s-a consacrat evoluţiei lor proprii. Iată ce trebuie să înţelegem prin cuvântul „odihnă" întrebuinţat în legătură cu activitatea pe Pământ pentru a denumi ziua de „*sabat*", a şaptea zi a Creaţiei.
Mai rămâne un alt punct important de clarificat. Dacă tot ce am spus până acum este exact, trebuie să concepem omul căruia Iahve i-a insuflat propria sa esenţă, omul-Iahve, ca fiind descendentul imediat al fiinţei umane mai eterice, mai maleabile, creată în ziua a şasea a Creaţiei. Este o succesiune în linie directă care merge de la acea fiinţă umană nediferenţiată, masculin-feminină, mai eterică, până la omul fizic, care reprezintă o condensare a naturii eterice, un urmaş al acestuia. Dacă vrem să facem o descriere a omului-Iahve, care trăieşte şi străbate perioada atlanteană, trebuie să spunem: Fiinţa umană creată de Elohimi în ziua a şasea a Creaţiei a evoluat spre omul unisexuat, Omul-Iahve. Ceea ce găsim după cele şapte zile ale Creaţiei sunt urmaşii, descendenţii Omului-Iahve, a aceluia care a fost creat în a şasea zi. Povestirea biblică ne face o admirabilă descriere, în capitolul al doilea al Genezei, din care înţelegem că Omul-Iahve este, putem spune, un descendent al omului ceresc format de Elohimi în ziua a şasea a Creaţiei, al Omului-Elohim. Tot aşa cum fiul descinde din tată, şi Omul-Iahve descinde din Omul-Elohim; este urmaşul acestuia. Este ceea ce Biblia spune

textual în versetul 4 din capitolul al doilea; nu cum sunt redactate traducerile moderne, ci aşa cum sună textul originar: „Ceea ce a urmat sunt urmaşii, descedentii fiinţei cereşti".

Dacă luăm Biblia aşa cum este redactată în prezent, veţi găsi această frază ciudată: „Ceea ce precede este obârşia cerului şi a pământului, când ele au fost create, când Domnul-Dumnezeu a făcut pământul şi cerurile". În mod obişnuit, în traducerile curente Elohimii se numesc „Dumnezeu", iar Iahve-Elohim se numeşte „Domnul-Dumnezeu". Domnul-Dumnezeu a creat, a făcut cerul şi pământul. Vă rog să daţi atenţie acestui pasaj şi încercaţi să-i daţi un sens rezonabil. Mă întreb cine ar putea s-o facă. Cine crede aceasta, ar face bine să examineze mai de aproape textul biblic unde apare cuvântul ebraic „*toledot*", care înseamnă „cei care vin după", urmaşi, descendenţi. Acest cuvânt se foloseşte şi în textul unde se vorbeşte despre descendenţii lui Noe[2]. Geneza vorbeşte de Omul-Iahve ca descendent al raselor coborâte din cer, în acelaşi sens în care vorbeşte de descendenţii lui Noe. Iată în ce sens trebuie citit versetul 4: „Ceea ce va urma acum, cei despre care este vorba, sunt descendenţii fiinţelor cereşti şi pământeşti care au fost create de Elohimi şi desăvârşite de Iahve-Elohim".

[2] *toledot*: תוֹלְדוֹת (Geneza, II, 4). Acelaşi cuvânt apare şi la cap. X, unde se vorbeşte despre „descendenţii" lui Noe (Geneza, X, 32).

Putem, deci, considera şi în sensul biblic pe Omul-Iahve ca pe un descendent al Omului-Elohim. Cine crede că aici, în capitolul al doilea, începe o nouă povestire a Creaţiei, deoarece se spune că Dumnezeu a creat pe om, ar trebui să meargă puţin mai departe, la capitolul al cincilea, care începe aşa: Iată lista urmaşilor (şi se foloseşte acelaşi cuvânt „*toledot*"). S-ar putea crede că este şi o a treia povestire a Creaţiei. În felul acesta se poate constitui un ansamblu din bucăţele izolate, dar nu ar mai fi Biblia. Timpul nu ne îngăduie să explicăm tot ce cuprinde capitolul al cincilea.

Dacă acestea toate le înţelegem cu adevărat în spiritual lor, găsim o perfectă concordanţă între povestirea

Creaţiei din Geneză şi ce am studiat cu ajutorul Ştiinţei spirituale. Şi atunci se pune problema de a şti ce înseamnă expresiile mai mult sau mai puţin simbolice pe care le folosim în acest context. Care este scopul acestei descrieri? Trebuie să înţelegem că acesta este rezultatul anticei investigaţii spirituale, clarvăzătoare. Aşa cum privirea clarvăzătoare se cufundă astăzi în supersensibil până la originile existenţei noastre terestre, la fel au contemplat şi cei care au compus povestirea primară a Genezei imaginile în suprasensibil. Faptele care ne-au fost povestite au fost mai întâi percepute prin clarvedere. Când se face o reconstituire a preistoriei prin gândire şi raţionamente pur fizice, nu se iau ca bază decât vestigii exterioare. Pe măsură ce tindem către originile vieţii fizice, formele devin din ce în ce mai nebuloase. Dar în această ceaţă trăiesc şi acţioneazâ fiinţe spirituale. Umul însuşi, în esenţa sa primordială, face parte din rândul acestor fiinţe spiritual-primordiale care nu pot fi cunoscute decât prin clarviziune. Elementul fizic se formează încetul cu încetul din spiritual.
Când privirea clarvăzătoare se îndreaptă spre faptele descrise în Geneză, întâlneşte mai întâi evenimente spirituale. Privirea fizică nu ar vedea nimic, s-ar cufunda în neant. Cu trecerea timpului, viziunea clarvăzătoare vede cum elementul solid începe să se cristalizeze puţin câte puţin, ieşind din spiritual, aşa cum gheaţa se formează din apă prin condensare. Din valurile mării astrale, din lumea spiritelor apare lumea fizică, vizibilă. Continuând observaţia, în sânul acestui tablou care la început era doar de natură spirituală, se vede apărând ca un fel de cristalizare elementul fizic. În primele timpuri, omul nu ar fi putut fi văzut cu ochii fizici. Până în ziua a şasea şi a şaptea a Creaţiei, adică până în perioada lemuriană, omul nu ar fi putut fi văzut de ochii fizici, căci existenţa lui era încă de natură spirituală. Aici stă marea diferenţă între o teorie adevărată a evoluţiei şi o teorie abstractă. Aceasta din urmă crede că este vorba numai de fenomene fizice. Dar omul nu s-a format prin evoluţia speciilor inferioare. Este cea mai fantastică idee care s-ar putea imagina, această pretinsă transformare a unei

forme animale în forma superioară a omului. Mai înainte ca aceste forme să apară şi să îmbrace pe Pământ o structură fizică, omul exista deja, de mai mult timp. Dar el nu a doborât pe Pământ, pentru a-şi lua locul alături de entităţile animale coborâte anterior, decât mai târziu. Cine nu poate să conceapă existenţa în felul acesta cade sub influenţa unor idei moderne, care nu sunt nicidecum ştiinţifice.

Dacă dorim să facem o caracterizare a devenirii omului în raport cu aceea a ansamblului evoluţiei, ajungem la următoarea concluzie: în cadrul evoluţiei, apariţia păsărilor şi a animalelor din ape formează două ramuri; aceea a animalelor terestre constituie o ramură specială. Cele două ramuri au apărut în ziua a cincea, cealaltă ramură în ziua a şasea a Creaţiei. Iar când apare omul, nu se continuă această linie, deoarece venise timpul ca el să coboare pe Pământ. – Aceasta este adevărata teorie a evoluţiei şi aceasta apare şi în Biblie într-un mod mult mai exact decât în nu ştiu ce carte modernă în care se expun tot felul de ipoteze materialiste.

Şi acum, dragi prieteni, câteva ultime observaţii. Într-o ultimă conferinţă a unui ciclu nu poate fi niciodată vorba decât de unele consideraţii complementare, căci dacă ar fi să dezvoltăm subiectul în toată amploarea sa ar trebui să continuăm să vorbim luni întregi. Geneza este un izvor nesfârşit. Prin cicluri de conferinţe nu se pot da decât impulsuri, şi nu am tins decât la aceasta. Acum vreau să insist o ultimă dată asupra faptului că nu a fost nicidecum uşor să abordez acest subiect, căci nu-ţi poţi face o idee clară asupra dificultăţilor care pot apărea pe drumul care duce la originile profunde ale istoriei Creaţiei după Biblie, asupra dificultăţilor pe care le implică găsirea unei concordanţe, a unui paralelism între faptele descoperite cu ajutorul Ştiinţei spirituale şi cele pe care le povesteşte Biblia. A fost o muncă extraordinar de grea pentru a realiza acest studiu în modul cel mai conştiincios. Oamenii cred adesea că privirea clarvăzătoare poate pătrunde peste tot cu uşurinţă, că totul ţi se oferă de la sine. Dar cu cât înaintezi mai mult în cunoastere – şi acesta este cazul şi pentru cercetările

obişnuite, exterioare – cu atât apar mai multe dificultăţi, iar când treci de la cercetarea de natură fizică la investigaţia spirituală, abia atunci apar adevăratele greutăţi. În momentul acela ai sentimentul unei mari responsabilităţi, pe care o simţi dacă vrei să vorbeşti despre aceste lucruri. Dar cred că nu am întrebuinţat în acest ciclu de conferinţe un singur cuvânt despre care să nu pot afirma că poate rămâne, că este, cel puţin pentru limba germană, o expresie exactă şi care poate conduce la o idee şi la o reprezentare adevărată a acestor lucruri. Dar aceasta nu a fost uşor.

Pot să vă spun acum că a fost în intenţia noastră ca la începutul sau la sfârşitul acestui ciclu să rugăm pe distinsul nostru prieten, domnul Seiling[3], să ne recite, cu perfecta sa artă a dicţiunii – pe care, de altfel, aţi avut ocazia şi ieri să o apreciaţi –, întreaga poveste a celor şapte zile ale Creaţiei. Veţi înţelege însă cu uşurinţă că nu era cazul să ascultăm textele obişnuite, după ce, în tot cursul acestui ciclu, m-am străduit să găsesc expresiile cele mai adecvate pentru cele spuse în Geneză. Am avut o umbră de speranţă că aş putea realiza, măcar acum, la sfârşit, o traducere care să aibă ca temei cercetările noastre în sensul Ştiinţei spirituale, pe care să o pot prezenta pentru a fi declamată de prietenul nostru. Dar în faţa avalanşei de vizite pe care le-am primit în aceste zile, nu am îndrăznit nici măcar să fac o ciornă de probă, necum să reuşesc o traducere a Genezei care să fie demnă de a fi prezentată[4]. Această încercare nu putea fi dusă la capăt decât cu o deplină conştiinciozitate şi nu promit dacă am să o pot face în viitor. Deocamdată să ne mulţumim cu impulsurile şi năzuinţele ce pot rezulta din acest ciclu. Dar pot să vă asigur că munca depusă pentru realizarea misterului rosacrucian*, din primul până în ultimul moment, a fost ca şi o traducere, căci a cerut un consum de forţe spirituale considerabil. Dar cine ştie ce greutăţi am întâmpinat înţelege că refacerea unui text obişnuit al Genezei este mult mai dificilă decât tot ce s-a făcut pentru misterul rosacrucian. Iar prin progresele care s-au realizat în ceea ce ni s-a prezentat ca fiind marile revelaţii ale lumii se îngrămădesc greutăţi tot mai

mari, şi este bine ca acest lucru să fie cunoscut; tocmai prin faptul că le cunoaştem, vom ajunge tot mai departe în înţelegerea corectă a Antroposofiei. Antroposofia trebuie să ne lărgească spiritul şi inima; de aceea, deşi obţinem rezultate prin propria noastră metodă, nu trebuie să ne situăm pe poziţia că o altă metodă nu ar putea să ne fie utilă. Evoluţia spirituală a timpului nostru are nevoie de numeroase căi care să ne conducă spre ţelul măreţ pe care cu toţii îl avem în vedere. Şi chiar dacă nu este deloc în stilul meu de lucru să pătrund într-un alt domeniu decât cel al esoterismului, nu veţi constata niciodată că eu aş exclude o altă metodă de lucru. Pot să spun, la sfâsitul acestui ciclu, că tocmai ajutorul esoterismului ne-a condus în regiunile înalte ale cercetârii antroposofice, dar aş dori, tocmai pentru aceasta, să vă sfătuiesc că este bine să cercetaţi în toate direcţiile, dacă consideraţi că alte metode vă pot lega mai mult de esoterism şi de o mai bună înţelegere a Antroposofiei. Un bun exemplu este cartea prietenului nostru Ludwig Deinhard, în care a strâns la un loc, într-un mod armonios, tot ceea ce ne poate fi util din alte domenii de cercetare atât pentru a deveni, ca să spunem aşa, multilaterali în această direcţie, cât şi pentru a ne ajuta în căutările noastre antroposofice[5].

[3] Maximilian Gümbel Seiling (1879–1964). Actor, cu o perfectă artă a dicţiunii. A interpretat rolul lui Strader în dramele-mister scrise de Rudolf Steiner.

[4] Această traducere nu a fost realizată nici ulterior.

* Este vorba de drama-mister ***Poarta Iniţierii***. A se vedea şi Conferinţa introductivă. (N.Tr.)

[5] Ludwig Deinhard, *Das Mysterium des Menschen im Lichte der physichen Forschung. Eine Einführung in den Okkultismus*, Berlin,1910.

Vreau să vă atrag acum atenţia asupra unui al doilea aspect care s-a evidenţiat în cursul acestor conferinţe: necesitatea ca învăţământul spiritual, antroposofic, să devină în sufletele noastre o forţă care să ne poarte din ce în ce mai mult spre o mai largă deschidere a modului nostru de a trăi, de a simţi şi de a înţelege lumea. Numai printr-o perfecţionare în domeniul gândirii, al sentimentelor şi al moralei facem proba că învăţământul

spritual devine fecund în noi. În acest sens, studiul Genezei, în paralel cu cercetările Ştiinţei spirituale, poate avea o importanţă deosebită. Acest studiu paralel ne dezvăluie cum am fost creaţi, care a fost starea noastră iniţială, cum ar fi spus Jakob Böhme*, în sânul acelor Entităţi spirituale de unde provin şi Elohimii înşişi şi de unde au evoluat până la Iahve-Elohim pentru a realiza marele ţel al Creaţiei lor: Omul. Să primim această revelaţie cu respect şi responsabilitate. Elohimii, mai întâi, cu cele mai bune forţe ale lor, apoi Iahve-Elohim sunt la baza evoluţiei noastre. Această origine divină să o luăm ca pe o obligaţie care ne revine faţă de natura umană de a asimila forţele spirituale care nu încetează să intervină în evoluţia noastră.

* Jacob Böhme (1575–1624), mistic şi filosof german. (N.Tr.)

Am făcut aluzie la influenţa luciferică. Prin această influenţă, o parte din ceea ce se găsea în sânul spiritualităţii din care provine omul nu a urmat evoluţia normală. Rămasă în sânul spiritualităţii, ea nu apare decât mult mai târziu, prin încarnarea lui Christ în corpul lui Iisus din Nazaret. De atunci Christ actionează în evoluţia Pământului ca un nou principiu divin. Privirea pe care tocmai am aruncat-o asupra marilor adevăruri ale Genezei trebuie să ne conducă la obligaţia de a primi tot mai mult în noi această esenţă spirituală a lui Chrîstos, deoarece numai aşa ne putem îndeplini misiunea noastră ca oameni. Să ne pătrundem tot mai mult de acest principiu al lui Christos, pentru a ne călăuzi, pe Pământ, spre realizarea operei ai căror germeni au fost depuşi în noi în timpurile de care vorbeşte Geneza.

Un ciclu de conferinţe poate nu numai să ofere cunoştinţe, ci şi să dea naştere unor forţe în sufletul nostru. Fie, deci, ca toate care s-au desprins dintr-un studiu mai aprofundat al Genezei să-şi aibă ecoul în suflete, chiar dacă anumite detalii vor fi uitate. La capătul acestor câteva zile, în cursul cărora am avut posibilitatea să pătrundem mai adânc în învăţătura antroposofică, fie-mi îngăduit să-mi exprim această dorinţă: să reţinem forţele interioare care ţâşnesc din această învăţătură, să le aducem în viaţa noastră

exterioară, să le facem să fertilizeze! Oricare ar fi viaţa şi domeniul în care ne exercităm profesiunea, aceste forţe pot să anime şi să fecundeze activitatea noastră, să ne stimuleze bucuria şi plăcerea de a trăi. Şi dacă am înţeles cu adevărat originea atât de grandioasă a existenţei umane, nimeni nu va mai putea să-şi ducă viaţa fără a primi în sine aceasta ca pe o forţă care aduce bucuria de a trăi. Când realizaţi acte de dragoste, în ochii voştri să lucească lumea adevărului asupra originii divine a omului, a înaltului său destin: iată cel mai bun mijloc de a face vii învăţămintele antroposofiei. Aceasta se confirmă prin acţiunea de a face fericiţi pe cei din jurul nostru, care însufleţeşte, înveseleşte şi împrospătează spiritul, sufletul şi corpul nostru. Să fim mai buni, mai sănătoşi, mai puternici prin faptul că am primit această învăţătură antroposofică.

Acest ciclu de conferinţe nu este decât o sămânţă care, după ce a germinat în sufletul celor care l-au urmărit, rodeşte pentru toţi ceilalţi. Fizic, ne vom despărţi acum, dar să rămânem uniţi în spirit, ca antroposofi, să ne mobilizăm forţele pentru ca învăţămintele pe care le-am desprins să ne pătrundă viaţa: Să ne pătrundem de acest spririt, să fim fermi până în clipa în care nu numai în domeniul spiritual, ci şi în realitatea fizică, vom vedea realizat ceea ce exprim încă o dată, ca pe o urare: la revedere!

בראשית
GENESIS

בראשית א I
CAPUT I. א

א

2 א בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃ וְהָאָרֶץ
הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת
3 4 עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר׃ וַיַּרְא
אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין
ה הַחֹשֶׁךְ׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים ׀ לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־
עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד׃ פ
6 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם
7 לָמָיִם׃ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר
מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ וַיְהִי־כֵן׃
8 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם
שֵׁנִי׃ פ
9 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם אֶחָד
י וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי־כֵן׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים ׀ לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ
11 וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי
12 עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃ וַתּוֹצֵא
הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה־פְּרִי אֲשֶׁר
13 זַרְעוֹ־בוֹ לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־
בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי׃ פ
14 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם
טו וּבֵין הַלָּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים׃ וְהָיוּ
16 לִמְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃ וַיַּעַשׂ

הַמָּאוֹר הַגָּדֹל
ת הַלַּיְלָה וְאֵת
ם לְהָאִיר עַל־
ין הָאוֹר וּבֵין
וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם

ה וְעוֹף יְעוֹפֵף
אֱלֹהִים אֶת־
ת אֲשֶׁר שָׁרְצוּ
א אֱלֹהִים כִּי־
ו וּמִלְאוּ אֶת־
וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם

ה בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ
ת־חַיַּת הָאָרֶץ
אֲדָמָה לְמִינֵהוּ
אָדָם בְּצַלְמֵנוּ
בְּהֵמָה וּבְכָל־
בָּרָא אֱלֹהִים ׀
ו זָכָר וּנְקֵבָה
ם אֱלֹהִים פְּרוּ
ת הַיָּם וּבְעוֹף
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
עַל־פְּנֵי כָל־
רַע זֶרַע לָכֶם
הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל
כָּל־יֶרֶק עֵשֶׂב

31 לְאָכְלָה וַיְהִי־כֵן׃ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה־
טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי׃ פ

CAP. II. ב

ב

2 א וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם׃ וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם

Textul ebraic (transcris cu caractere latine) al primelor versete din Geneză

Capitolul 1

Bereşit

1. Bereşit bara Elohim et ha-şamayim v'et ha-areţ.
2. Ve ha-areţ haita tohu vabohu vehoşeh al-pnei tehom ve ruah Elohim merahefet al-pnei ha-mayim.
3. Vaiomer Elohim iehii or vaiehii-or.
4. Vaiar Elohim et haor kii tov vaiavdel Elohim bein haor uvein hahoşeh.
5. Vaikra Elohim laor yom velahoşeh cara laila vaiehi ereb vaiehi boker *yom ehad*.
6. Vaiomer Elohim iehii rakiia betoh ha-mayim viihii mabdil bein mayim lamayim .
7. Vayaas Elohim et ha-rakiia vaiavdel bein ha-mayim aşer mitahat larakiia uvein ha-mayim aşer meal larakiia vaihil-hein.
8. Vaikra Elohim larakiia şamayim vaiehii ereb vaiehii boker *yom şenii*.
9. Vaiomer Elohim iicavu hamayim mitahat ha-şamayim el macom ehad veterae ha-iavasa vaiehii hein.
10. Vaikra Elohim laiavaşa ereţ ulmikve ha-mayim cara iamim vaiar Elohim kii tov.
11. Vaiomer Elohim tadşe ha-areţ deşe eisev mazriia zera eiţ prii ose prii lemino aşer zaro vo al ha-aret vaiehii hein .
12. Vatoţe ha-areţ deşe eisev mazriia zera lemineihu veeiţ ose prii aşer zaro vo lemineihu vaiar Elohim kii tov.
13. Vaiehii ereb vaiehii boker *yom şlişii*.

Geneza

Capitolul 1

Versiunea în limba română, după traducerea patriarhului Nicodim.

1. La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul.
2. Şi pământul era nelocuit şi gol. Întuneric era deasupra adâncului şi Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor.
3. Şi a zis Dumnezeu: „Să fie lumină!" Şi a fost lumină.
4. Şi a văzut Dumnezeu că e bună lumina, şi a despărţit Dumnezeu lumina de întuneric.
5. Lumina a numit-o Dumnezeu ziuă, iar întunericul l-a numit noapte. Şi a fost seară, şi a fost dimineaţa: *ziua întâi*.
6. Şi a zis Dumnezeu: „Să fie o tărie prin mijlocul apelor şi să despartă ape de ape!" Şi a fost aşa.
7. A făcut Dumnezeu tăria, şi a despărţit Dumnezeu apele cele de sub tărie de apele cele de deasupra tăriei.
8. Tăria a numit-o Dumnezeu cer. Si a văzut Dumnezeu că e bine*. Şi a fost seară, şi a fost dimineaţa: *ziua a doua*.
9. Şi a zis Dumnezeu: „Să se adune apele cele de sub cer la un loc şi să se arate uscatul!" Şi a fost aşa. Şi s-au adunat apele cele de sub cer la locurile lor şi s-a arătat uscatul.
10. Uscatul l-a numit Dumnezeu pământ, iar adunarea apelor a numit-o mări. Şi a văzut Dumnezeu că e bine.
11. Apoi a zis Dumnezeu: „Să dea pământul din sine verdeaţă: iarbă cu sământă într-însa, după felul şi asemănarea ei, şi pomi roditori, care să dea rod, cu sământă în sine, după fel, pe pământ". Şi a fost aşa.
12. Pământul a dat din sine verdeaţă: iarbă, care face sământă după felul şi asemănarea ei, şi pomi roditori, cu sământă după fel pe pământ. Şi a văzut Dumnezeu că e bine.
13. Şi a fost seară, şi a fost dimineaţă: *ziua a treia*.
14. Şi a zis Dumnezeu: „Să fie luminători pe tăria cerului, ca să lumineze pe pământ, să despartă ziua de noapte şi să fie semne, să deosebească timpurile anului, zilele şi anii.
15. Şi să slujească drept luminători pe tăria cerului, ca să lumineze pământul". Şi a fost aşa.
16. A făcut Dumnezeu cei doi luminători mari:

luminătorul cel mai mic pentru cârmuirea nopţii şi stelele.
17. Şi le-a pus Dumnezeu pe tăria cerului, ca să lumineze pământul.
18. Să cârmuiască ziua şi noaptea şi să despartă lumina de întuneric. Şi a văzut Dumnezeu că e bine.
19. Şi a fost seară, şi a fost dimineaţă: *ziua a patra*.
20. Apoi a zis Dumnezeu: „Să mişune apele de vietăţi, fiinţe cu viaţă în ele şi păsări să zboare pe pământ, pe întinsul tăriei cerului !" Şi a fost aşa.
21. A făcut Dumnezeu animalele cele mari din ape şi toate fiinţele vii care mişună în ape, unde ele se prăsesc după felul lor şi toate păsările înaripate după felul lor. Şi a văzut Dumnezeu că e bine.
23. Şi a fost seară, şi a fost dimineaţă: *ziua a cincea*.
24. Apoi a zis Dumnezeu: „Să scoată pământul fiinţe vii după felul lor: animale, târâtoare şi fiare sălbatice după felul lor." Şi a fost aşa.
25. A făcut Dumnezeu fiarele sălbatice după felul lor, şi animalele domestice după felul lor, şi toate târâtoarele pământului după felul lor. Şi a văzut Dumnezeu că e bine.
26. Şi a zis Dumnezeu: „Să facem om după chipul şi după asemănarea noastră, ca să stăpânească peştii mărilor, păsările cerului, animalele domestice, toate vietăţile ce se târăsc pe pământ şi tot pământul!"
27. Şi a făcut Dumnezeu pe om după chipul său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat şi femeie.
31. Şi a privit Dumnezeu toate câte făcuse şi iată erau bune foarte. Şi a fost seară, şi a fost dimineaţa: *ziua a şasea*.

* Această frază nu este în textul ebraic. (N.Tr.)

Capitolul 2

1. Aşa s-au făcut cerul şi pământul şi toată oştirea lui.
2. Şi a sfârşit Dumnezeu în ziua a şasea lucrarea sa, pe care a făcut-o; iar în ziua a şaptea s-a odihnit de toate lucrurile sale, pe care le-a făcut.
3. Şi a binecuvântat Dumnezeu ziua a şaptea şi a sfinţit-o, pentru că într-însa s-a odihnit de toate lucrurile sale, pe care le-a făcut şi le-a pus în rânduială.
4. Iată obârşia cerului şi a pământului de la facerea lor,

din ziua când Domnul-Dumnezeu a făcut cerul şi pământul.
5. Pe câmp nu se afla nici o tufă, iar iarba de pe el nu începuse a odrăsli, pentru că Domnul-Dumnezeu nu trimisese încă ploaie pe pământ şi nu era nimeni ca să lucreze pământul.
6. Ci numai abur ieşea din pământ şi umezea toată faţa pământului.
7. Atunci, luând Domnul-Dumnezeu ţărâna din pământ, a făcut pe om, şi a suflat în faţa lui suflare de viaţă, şi s-a făcut omul fiinţă vie.
8. Apoi Domnul-Dumnezeu a sădit rai în Eden, spre răsărit, şi a pus acolo pe omul pe care-l zidise.